

ARGIA

1985 - Martxo 17 - XLVIIIurtea - 1.052 zenbakia. 110 pezeta / 6 libera

ERREFUXIATUAK:
1984eko erasoak...
baina gogorrago

ONDARRUKO YONKIAK HEROINAREN TRAFIKOAREN AURKA

«In vitro» ernaltzeaz
Eskudero medikuarekin

...eta erdian duzu KOXKA

Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzea
gizonaren neurrigabeko
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Rizkaiko Foru Dirutazioak sortu eta bultzatutako Erakundea

Asko hitzegiten da drogari buruz. Orri asko eta asko argitaratzen dituzte egunkari eta aldizkari sensazionalista gehienek. Heroinaren kontra ordea osq gutxi egiten da. Ezer praktikorik alegia. Eta hori da Ondarrun aurkitu duguna. Yonki izandako koadrila bat K.G.A.ren siglapean eta herri oso bat heroinaren aurka lanean. Beste herri-tan ere pentsatzekoa da antzeko zerbait eratzten hastea. **22. or.**

Iparraldera ihes eginik bizi diren errefuxiatuak beldur dira iraileko es-tradizioen ondoren Paris eta Madriletik bigarren erasoa hasi ote den. GAL ber-riz ere bere atentatuekin hasi da eta aldi berean Parisko gobernuak ihesla-rien egoera juridikoa estutzen ari du, ilegalitatera bortxatzeko asmoz. Baio-nako tiroketak aktualitate odoltsuz ipini duen arazoaz erreportaje bat pre-s-tatu du Iñaki Zubiondok, eta errefu-xiatuen pentsakizunen berri haietako batek ematen digu, «Zazpigarain» ezi-zenaren pean. **11. or.**

non-zer

1.052 zenbakia

4.- Aste giroa.

POLITIKA

- 10.- Ttanttaka. Esteban Galar.
11.- Errefuxiatuak: 1984.a be-
rriz... baina gogorrago. Iñaki Zu-
biondo.
15.- Mundua ez da borobila.
Fanxin.
16.- Libano, Israelen mendekua.
Pablo Sastre.
20.- Bakaikoari erantzunez: Ma-
drileko dependentzia ekonomikoa.
Trikuharri.

ERREPORTAIAK

- 18.- Unibertso harrigarria: Non-
dik gatzoz? E.Arrondo-A.Carbonell.
22.- Ondarrun heroinaren bidea-
ri buelta ematen. J.Mollarri.
26.- In vitro ernaltzea Cruces-en.
L.Mintegi.

KULTURA

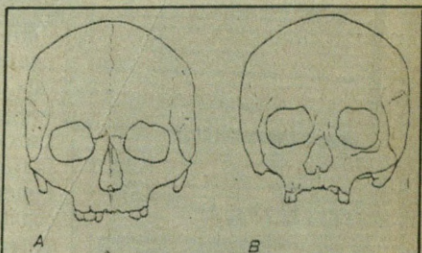
- 31.- Kulturaren ataria.
32.- Aristorenarentzat Bertsolari
Gazteen Txapelketa. Zaldubi.
33.- Killers metaleroek disko bat
prest kaleratzeko. I.Borda.
34.- 150 urte Xenpelar hil zela.
Txillardegia.
36.- Beran jarraitu da Nafarroa-
ko Bertsolarien Txapelketarekin.
38.- Txutxumutxuka. Sabin.

ETA BESTE...

- 29.- Irakurleak mintzo.
40.- Jo...adarra.
41.- Bertsoak: Aita-semeak mu-
sean. X.Mujika Casares.
42.- Azkena: Martxa Reala Be-
goñan. Murumendi.

Kultur orrialdetan bertsolaritza na-
gusitu zaigu aste honetan. Aurrera ja-
rraitzen du Nafarroako Bertsolarien
Txapelketak. Oraingoan gainera muga
pasa eta Hegoaldera etorri dira. Berara
hain zuzen ere arrakasta handiz. **36. or.**
Bestalde Bertsolari Gazteen Txapelke-
ta ospatu zen igandean Zaldibin. At-
zean geratu ziren Eguskitze eta Aris-
tondo nagusitu. **32. or.**

Erreportaien alorrean euskaldunak
nondik gatozen galdetu dute Ernesto
Arrondok eta Arantxa Carbonellek.
Galdetu bakarrik ez. Erantzuten ere
ahalegindu dira. Beraiek erantzuten,
edota historian zehar hainbatek eman
izan dituen erantzunak jasotzen. **18. or.**
Bestalde aipa dezagun Espainiarekiko
dependentzia ekonomikoa dela eta po-
lemika irekita dagoela. Balere Bakai-
koak artikulua bat idatzi zuen horri bu-
ruz Egin-en eta orain Trikuarri da
arrapostu egiten diona. Datorren as-
tean ere izango du jarraipena gai honek.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza. Ostaiska
Irastortza. Jon. Josu Landa. Pablo
Sastre. Iñaki Uribe. Xalbardin. Pello
Zubiria. Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai.
Allande Sokarros. Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre.
Martxel Aizpurua. Joseba Alvarez.

Enrike Amonarritz. Joxe Azurmendi.
Balere Bakaikoa. Iñaki Camino. En-
bido. Xabier Erro. Xarlot Etxezaha-
rrera. Joxean Gezalaga «Zaldubi».
«Gure Irratia»koak, Mikel Hiriba-
rren. Tito Irazusta. «Irulegi Irra-
tia»koak, Kaki. Asun Larrañaga. Jo-
setxo Lizartza. Emilio Lopez Adan
«Beltza». Alfontso Martinez. F.J.
Mendiguren. Mikel Nabarro «Tri-
kuharri». Eneko Olasagasti, Xabier
Portugal. Koldo San Julian. Txus
San Migel. Andoni Sarriegi «Mur-
umendi». Joseba Sarrionandia. Mikel
Ubillos.
Marrazkilariak: Joxemi. Julio. Zut.
Argazkilariak: Kristina. Txema Or-
mazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Car-
men, z/g. Ramonaenea-behea. DO-
NOSTIA-20012.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako 4.000 pezeta
Iparr Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzerriarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

MARTXOA
16
MARTXOA
23

Martxoaren 21an
ilberri

mareak: (Martxoaren
17koak)
gora: 01.52 eta 14.33
behera: 08.10 eta
20.27.

eguzkia: (Martxoaren 17an)
irten: 07.26
sartu: 19.23

(ordularen ordutan)

liburuak

inaki KAMINO

Egileak: Txelis Alvarez Santa Cristina, Fito Rodriguez Bornaetxea eta Joxe Martin Apalategi Begiristain.

Titulua: Mintzamina eta erreal.

Argitaletxea: Udako Euskal Unibertsitatea.

Ezaugarriak: 166 orrialde.

UEU-k 84.ean ateratako hamaika liburuetatik bat dugu hau. Mintzamina da aztergai eta hiru dira argitaratu diren lanak. Aurrena luzeena dugu Txeli Alvarez Santa Cristinarena. Titulua «Psikoanalisisa, mintzamina eta intzestua». Lana bide desberdin askotatik abiat-

zen da, autore asko aipatuz, Lacan, Freus eta Gomez Piz batez ere. Hasieran Ediporen mitoaren egitura eta mintzamenarena parekatzen ditu egileak. Ediporen kontuari dagokionez, intzestoaren debekua natura eta kulturaren arteko zubitzat hartzen da, debeku honi zor bait zaizkio erlijioa, soziedadeara, moralara...

Parekatzen dira Ni-a eta Super Ni-a kontzientzia eta inkontzientziarekin. Ametsa ere behin baina gehiago-tan da aipatzen.

Baina lanaren xederik behinena inkontzientzia mintzamina bezala egituratzen dela demostratzea da, mintzamenaren legeak inkontzientzaren diskurtsoak betetzen dituela egiaztatuz. Tartean afasia ere aipatzen da, metonimia eta metafora baitira goikoa demostratzeko askabide. Hizkuntzaren bigarren artikulazioa mintzamenaren lege unibertsal dela frogatzen da, baina baita inkontzientzaren mintzoarena ere. Ametsaren mintzoaren egitura eta mintzamenarena berarena berdinstu direla.

Lan honetako loturak beraz: intzestoa, Ediporen konplejua, mintzamenaren egitura. Hipotesizat, Freud, gizaki orok hein laburbatez Edipo konplejua zuela lege unibertsal bezala ematen bazuen, hemen, gizaki oro unibertsalki hein laburbatez afasikoa dela ematen du egileak. Dena dela, lan hau abiapuntu bat besterik ez omen da, oraindik ere sakondu beharrekoa.

Bigarren lana Fito Rodriguez Bornaetxearena da, «Ikurra eta Physis gaurko gizartean edo garai baten desgastapena» izenekoa.

Seduzitu egin nahi gaitu egileak produkzioaren aurka lantxo honetan. Hitz eta hauen esanahien arteko erlazioen azterketa tipi bat dugu, ikurra eta erreferentearena. Lacan, hitzaren bidez inkontzientea ikertzen duen sikoanalista sarri aipatzen da.

Hirugarren atalean, Freudek asmatutako Ediporen kontu hirukoitza si-

koanalisiak gaintu egin behar duela dio, eta azkenaldean lanaren alde interesgarrietakoa dugu: kontzeptuak, esanahiak eta egiturak aldakorak dira, errealitateak beti gaintitzen baitu teoria, teori sistemak etengabe behar dute aldatu. Desgastapen —kontsumo gizarte honetan ez dira formak finkatzen direnak, mugimendua baizik, zer egin orduan sinboloekin?

Aldaketa honetan bertan kokatzen da zientzien interdistiplinaritatea. Sistema zientifikoen eta erreallitatearen desgastea ikusiz, erizpide aldakorak dituen interpretazio forma berri baten beharra ikusten da. Beraz betiko eskemak eta kontzeptuak baztertu, bote-rea desegin eta erreallitatearen beste mito bat lortzeko.

Hirugarren lana Joxe-martin Apalategiren dugu, «Pertsona zientzien jaiotza eta heriotza» izenekoa. Bertan Foucault-en «Les mots et les choses» liburua aztertzen da. Lau zati dira denetara: 1) Posibilitatearen baldintza historikoa edo jakintza desberdinen jarleku peistemologikoa, Errenazimendutik gaurregunerrate. Bigarren, «Giza zientziek Ratio europarren edukiko luketen tokia». Hirugarrena, «Etorkizuna, Foucault-e, berak dakusan erara» eta azkenik Apalategi berari egin kritika.

Egileak: Malores Etxeberria, Iñaki Glez, de Gaurai, Begoña Mendigutxia, Juanjo Ruiz eta Alizia Sturtze.

Titulua: Sorginak eta errepresioa Euskal Herrian (bi kultur molde aurrez-aurre).

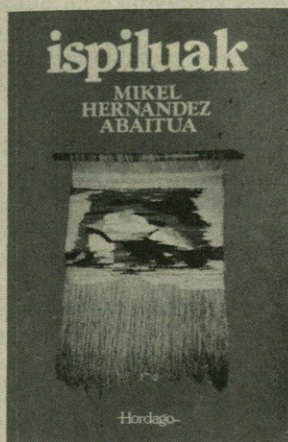
Ezaugarriak: 400 pt. 93 orrialde.

Argitaletxea: Gordailu. Historia saila 2.

Foruen gainean zen historia sail honetako aurreneko zenbakia, eta sorginez dihardu bigarrenak. Era lla-bur eta sintetizatuz aditzera eman nahi digute sorginei dagozkien guztien berri.

Interesekoak anitz dira liburuan zehar, guk, halarik ere, giltzarri batzu jarriko ditugu bata bestearen gibelean: sorginak zer ziren, beren itxura, nola ziren beti emakumeak, hain zuzen kristautasunak gehien gaitzesten zuena emakumea bait zen, nola ziren egoera sozio-ekonomiko zail batean garaiko uzta txar eta larrialdietako errua errazkien onartuko zuten inkulto eta txiroak emakume hauek; nola hil eta erre zituzten Iparraldean De Lancre-ren eskutik 600, nola epaitu zituzten eta nola aitortu erazi zieten Logroñon hego Euskal Herriko; nola sorginkeriaren oinarria soziala, ekonomikoa eta politikoa zen Espainia eta Frantziako batasuna sendotzen hasi zenean, nola sorginak antigaleko errito pagonetatik askatu nahi ez zuten bizilagun normalak ziren, kontrarreformak punituak, zergatik esaten den sorginak erratz baten gainean hegaldaten zirela, nola Euskal Herrian, naturarekin harremanak oraindik hain hautsiak ez zirenez eta egoera sozioekonomikoa arkaiko samarra gorde zenez, errito paganoek indarrean segitu zuten, nola gorde zen jentilen mitologia ilargia, eguzkia, lurra eta antzeko elementu gurtu beharrekoak salbatuz, nola inkisidoreak berak ere arazoari buruz bat ez zetozen, zein eratako zigorrak ezartzen zitzaizkien, zernolako interesak zituen Eliza Katolikoak eta sistemak guzti honetan, nolatan burgesia gailendu zen herrialdeetan kalbinismoa, eta abar in-

dartuko diren, nolatan gaurko baseritarrek ere errito pagano horiez baliatzen diren beren zeregin askotan ilargiaren egoerari kaso eginez...

Egilea: Mikel Hernandez Abaitua

Titulua: Ispiluak

Ezaugarriak: 650 pta. 155 orrialde

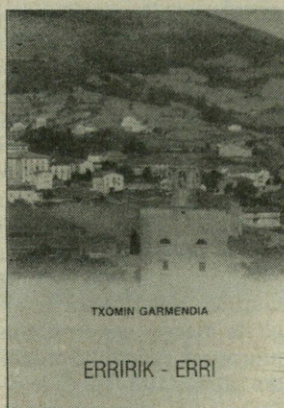
Argitaletxea: Hordago

«Ispiluak» du izena liburu honek, esan beharrekoa da ba, bera dela liburuko ipuin asko eta askotan ageri den objektua. Ipuin liburua da, ipuin anitz biltzen duena, 17 hain zuzen. Aipatzea bera alukeria den arren, esan dezagun linealtasun kronologikoa eta logikoa dela ipuin guztien ezaugarri. Ipuinak garai eta era guztietakoak diren arren, ugari dira erdi aro inguruan kokatzen direnak: hortxe ditugu beren gurasoen gazteluko azken pixuan giltzapeturik bizi diren erreginak, ispiluak asmatzeagatik erregek pertsegituak bizi diren artisau magikoak, Errumako zubia aitzaki harturik herriska oso bateko etxeetan ebasten duten ohoinak.

Badira egungo gizartea herriska oso bateko etxeetan ebasten duten ohoinak. Badira egungo gizartea islatatzen digutenak: bere anaia punkia bezalakoa izan nahi duen mutikoa, emaztegai gogaikarriaz ihesean dabilen mutil gaztearena, trapezioan bizia galtzen duenarena, aita hil eta gero babesa neska gaztearengan biltzen duenarena, haserre-

zeagatik semeari oina ebakitzen dionarena, eskolako lagunekiko jolasak bazterrerara laga eta Epaminondas zahar jakituriaraz betearekin ibiltzea nahiago duenarena, supermekatuko enkargu-mutilari Susana Estrata honen etxeko atean bilutsik agertzen zaionekoa, senarrarekin ibili beharrean, sugere batek bularrak xurgatu eta mihizka diezazkion nahi duen emaztearena eta besteren bat.

Aipatzekoa da bestalde, topiko zikina bihurtu den arren, ipuin atseginak direla, irakurlearen arreta zeharo bereganatzen dutenak. Ez dago inolako beldurrik ipuin hauekin hastiatzeko. Kantidadeak nahiz kalidadeak ez bait du huts egin Mikelen ipuinetan.

Egilea: Txomin Garmendia

Titulua: Erririk erri

Argitaletxea: Auspoa liburutegia. 177. zenbakia

Ezaugarriak: 500 pta. 160 orrialde

Ohitu gintuen Garmendia bertsolariak Diario Vasco aldizkarian maiz idazten zituen bere artikuluxkak irakurtzen. Gorbeherak izan ditu berak ere idazterako orduan, gaisotasunak e.a. merio. Dena dela bere idaztankera soil eta arinak, bere gaiek zuten interesak eta bere euskara fresku eta adierazgarriak bere idazlari zaletu egin gintuen. Liburu honetako idazlan guztiak halakoak dira, DV-an azken bi urtetan ageriak. Denetatik idazten du ehizaz, Dinamarkako laborantza aurreratuz; ibilaldi, jai, inaugurazio eta soziedadeez...

aldizkariak

Senez. Itzulpen eta terminologiako. I. zenbakia. I. urtea. 84.eko abendua.

Itzulpenaren mundu labainkor eta arriskutsuak ari da aldizkari beharrezko hau. Jakina da gure herriak itzulpenaz duen beharra, eta horri erantzun nahiean edo sortua da bera. Askoren artean egin dugu, bakoitzak bere artikulua idatzi gero publikatzeko. Guk ez ditugu egileak aipatuko, aurren zenbaki honetako gaiak baizik: itzultzaile eskolaren historiaurrea eta iragana; itzultzaile eskolaren orainaldia; Elhuyar eta Uzei, euskara laneko hizkuntza bihurtu nahian; euskal itzulpenakomunikabideetan; argitaletxeak eta itzulpena; administrazioa eta itzulpena; hizkuntz irakaskuntza eta itzulpen zerbitzua eta bi artikuluko interes berezikoak: Itzulpen poetikoa Errusian, Goncarencoren eta Begoña del Tesok Xalbador Garmendiak itzulitako «Heriotze iragarritako baten kronika» liburuari (eta egungo itzulpengintzaren arazo eta beraientzako irtenbide faltsuak salatzuz) eginiko kritika. Lau iruzkin daude bestalde: itzulpena aztergai duten aldizkari-

berriematea, landarren eta animalien izenei buruzkoak, euskara gizarre bizitzan, eta euskara eta Administrazioari buruzko I. ihardunaldiez ari dena.

Azkenik berri eta albisteak datoz: Termia 84, Euskaltzaindiaren X. biltzarra, FIT-en X. Mundu biltzarra, Siet-en bilera Vienan, Apeti eta Euskara-euskalkiak topaketak.

Aizu. 85.eko martxoa. 33. zenbakia. 150 pta. 9 libera.

Goiz kaleratu da aurtengo Martxoko Aizu. Beti bezala, ohizkoak diren ipuin, komik e.a. hori bazterrean utzirik, zenbaki honen artikulua zein diren ageriko dizuegu: Hassan II.a eta Sahara, euskarazko ortografiaren ohar batzu; Itxaro Borda Iparraldeko antzertiaz dakarren ikuspuntu pesimista; gure herri honek itzulpengintzaz duen premia azaltzen duen beste artikulua; droga-zaletasunaz; arrantzaileen bizitzaz; Gasteiz Tropikala deritzan artikulua Gasteiz hiriaren hobekuntza eta nagusitasunaz; Aste Santurako planak; emakume errefuxiatuekilako elkarriketa; Pako Aristi

idazle eta periodista ezagunarekin ere entrebista; prostituzioa aztergai; hainbeste eltxo egotearen arrazoia; Pettanen heriotza latza, Amikuzeko eskale baten ixtorio mingotsa kondatzen diguna; Arantzazuko amari egin elkarrizketa; aurtengo Korrikaren gaineko informazioa eta besterik ez.

diskak

Kaki

Taldea: Violent Femmes
Titulua: Hallowed ground
Diskoetxea: Polydor-London Records

Duela urtebete edo aipatu genuen orrialde honetan Violent Femmes-en lehen Lparen argitaratzea. Bigarren hau ere atzerapenez datorkigu hemendik kanpo noiz kaleratu duten kontutuan hartzen badugu. Ia urtebeteko atzerapenez. Baina beno, gaitzerdi. Izan ere, Lp hau argitaratze soila ezusteko zorion gisan datorkigu. Hona hemen afirmazio honen zergatia. Gordon Ganok gidatzen duen «combo» honek lehen Lpko lelo inuxente, atsegin eta nerabeak Colorado kanoiaren barranketatik abaildu ditu erorrera librean. Garbiago esanda —oso erraza ez bada ere— Violent Femmes-ekoak EEBBtako musikaren altxorra astindu, arakatu eta beste inork baino hobeto baliatu dira beronetaz eremu musikal ezin zabalago honen muga urrunetara, desertikoentara hurbiltze ariketa bikaina eskainiz.

Ondorioak ez dira batere komertzialak ikerketa lan pixu nabari bat bait du nahiz eta bai Country bai larru gorrien kultura tradizionalarekin lotura konprometitu bat izan (agian honetantxe datza ikerketa lanaren balioa). Total, gaurko musikaren ohizko korronteetatik guztiz kanpo azaltzen zaigun Lp bakarti bat argitaratu dutela (despistaren bat dela medio ziur aski).

Lp honen soinua akustikoa da guztiz. Perkusio zaharrak (ederki zainduak), kitarra zorrotzak, baxu zori eta bihurria, haize instrumentuak jazz ikuitu bitxi bat eskainiz eta batez ere soinu krudela, soinu lehor eta gordina, desertikoa.

Komertzialkeria industrialari muzin egiten dion soinua. Gaur egungo musikaren hildo berri posibleak proposatzen dituen kontzesiorik gabeko ahalegina.

kantaldia

Oreretan Guk taldearen

kantaldia

16 Martxoaren 16an, Euskal Herrian Euskaraz-ek antolaturiko *Gaurko Ipar Euskal Herriaz* hamabostaldiaren barnean, eta programaren amaiera bezala, **Guk** taldeak kantaldia eskainiko du. Entzun eta ikusi nahi duena larunbat honetako gaueko hamarretan Niesengo lokaletara azaldu dadin.

lehiaketak

I "Izadi" argazki lehiaketa

"Izadi" izeneko Natur Zientzietako Elkartek "natura" gai bezala harturik argazki lehiaketa bat antolatu du, artxibo bat osatzen hasteko asmoz, eta baita erakusketak antolatzeko intentzioarekin. Natura izanik gaia, paisaiak Euskadi eta ondoko lurraldetara mugatuko da, argazkia 30 x 40 zmtako kartu-

lina batetan aurkeztuz, neurria librea delarik (hortik behera, noski), eta koloretan edota zuribeltzean izan bost axola; hori bai, egile bakoitzak ezin izango du hamabi baino lan gehiago aurkeztu. Lan bakoitzaren atzean lema ezarriko da, hala nola sobre baten azalean, barruan egilearen datuak ezarri. **maiatzaren 23a** da lanak aurkezteko azken eguna **"Izadi"**, **Kultur Etxea**. **Usurbil** helbidera. Argazkiokin erakusketa egingo da eta lau sari eskeiniko dituzte antolatzaileek: 10.000, 6.000, 4.000 eta 3.000 pezetatakoak.

VII. Urolaldeko argazki rallia

24 **Elkartea** k antolaturik datorren **martxoaren 24ean** argazki rallia ospatuko da honoko baldintza hauen pean: edozein argazkilarik har dezake parte **AAEk** **Julian Elorza** hiribidean duen aretoan izena emanez gero **martxoaren 20, 21 eta 22an** iluntzeko zortzi t'erditatik hamarrak bitartera, edo 812970 telefonora deituaz. Goizeko bederatzitan emango da irteera eta erroilu inprimatuak eguerdiko ordubitan jasoko dira. Partaide ordaindu 1.400 izango da eta laguntzailearena 1.000 (horrekin pase unibertsaleko 20 diapositiba ateratzeko roiloa eta bazkari bat ordaintzen da). Ibilbidea hau da: **Azpeitia, Zestoa, Aizarnazabal, Getaria, Zumaia, Arroa, Iraeta, Zestoa eta Azpeitia**. Gaia rallia hasieran ezaguturaziko da. Saria bost bilduma onenek jasoko dute eta argazki onenari ere aparteko saria emango zaio. **Antxieta** etxean egingo da aurrerago erakusketa.

jaia, besta eta festa

Sanjoseko "zubia"

Sanjoseko "zubia" k aste-buru luzea opa digu. Zenbait **martxoaren 19ko** jaia hor-

tik zehar joateko aprobetxuko du astelehenari paso eginenez. Ezin dutenek berriz aguanta, astelehena lan egin eta asteartea deskantsu. Azken batzu, asteartean ere jai egingo ez dutenek, ez dira gehiegi konturatuko jai honekin, ez bada besteen festagatik. Noizean behin egoki da honelako "zubirik" izatea egutegian.

Ainizako bestak

Aurreko astean ere esan genizun bestak zirela **Ainizan**. Ostiralean, **martxoaren 15ean** hasten dira **"Irri gauarekin"**. **Martxoaren 16an** dantzaldia Oker taldearekin gaueko hamaiketarik aurrera. Eta igandean, **martxoaren 17an**, bazkalostean, lauretan, **"Hiruak Bat"** antzerki taldeak **Gillaume** Irigoinen **"Eskalapoinak"** antzeztuko du, seirak inguru zikiro-jatea hasiko delarik.

Makean dantzaldia

Makeako eskubaloit taldeak dantzaldia antolatu du **"Gazteok"** taldearekin datorren larunbatean, **martxoaren 16an**, iluntzean **Makean** bertan.

kirolak

Idi probak: Bakion San Jose saria

Aurten Bakio-ko San Jose idi probak bost egunez ikusi ahalko dira, hilaren 15ean hasi eta **martxoaren 19ra** arte. Sari politak egongo dira, 100.000 pezeta lehenbizikoa- rentzat eta hortik behera denentzat izango da zerbait.

Idi pare bakoitzak 30 minututako saioa egingo du, eta mobida egunero goizeko 9ak aldera hasiko da.

Futbola: Athletic-Reala, parez pare

Datozen bi igandetarako honako partidua hauek iragartzen dira lehen dibisioan:

17an, Osasuna-Real Madrid (suerte gure mutikoentzat!) eta Real-Athletic (ohi den espektazio guztia erekin).

24ean berriz Osasunak parean Español taldea izango du, Athletic-ek Valencia eta donostiarrak Zaragozarekin saiatuko dira.

Arrauna: Isuntza ikurriñaren finala

Isuntza ikurriñaren finala 23an izango da Lekeition. Hilaren 17an klasifikatzeko azken saioa egingo dute Bermeon, eta zortzi talderik onenak finalera pasatuko dira. 30 talde hasi ziren txapelketa honetan, eta aurki hasiko den ligalarentzat prologo bikaina gertatzen ari da.

hitzaldia

Gasteizen energia desberdinez arituko

Hilaren 20an energiari buruzko boskarren hitzaldia izango da Gasteizen. Hitzaldi hau Alfonso Sanz soziologoak emango du, eta garraio publikoaren problematikaz arituko da, halaber bizikleten soluziobideaz eta abarrez. Estatu espainolean aski eza-guna omen da soziologo hori. Hitzaldi saio hauek beti aktibo agertzen den Arabako Ekologi Taldeak antolatu ditu.

kantaldiak

Oskorri

Oskorrik badu aste honetan lan puska bat. Martxoaren 17an Araian daude, bertako polikiroldegian, gaueko hamabitan hasita (guri ere harrigarri iruditu zaigu gaueko hamabitan izatea, baina horrela ziurtatu digute, Oskorrik egurdiko hamabitan ez duela ezer egiten gaineratuz). Martxoaren 18an Deban, bertako kultur elkarteak antolatu duen jaialdi batetan parte hartuz, gaueko hamarretatik aurrera Zubeltzu zinemaren Martxoaren 22an agian Gernikan izango dira,

baina lerro hauek idazterakoan oraindik ez da gauza ziurra. 23an Donibane Lohitzunen, ez leku eta ez ordu ez digute jakinerazi.

Ruper Ordorika

Ruperrek ere badu kantaldiak datorren aste barruan. Lakuntzan kantatuko du martxoaren 19an, asteartez, bertako zineman arratseko zortziretan. Iruñean ere agian egonmgo da bere taldearekin martxoaren 22an, ostiralez, aurretik iragarri eta gero suspenditu egin zen kontzertu hura eskeintzeko asmoz, baina ez leku eta ez ordu ez dira ziurtatu oraindino.

Euskadi alaitsu eta borrokan kementsu

Atsegiro honetako beste atal batetan aurkituko duzu HBren kanpaina barruan antolatutako jaialdien berri. Eta batez ere, ez ahaztu martxoaren 23 eta 24ean Bilboko Feria de Muestrasen ospatuko diren jaialdi erraldoiak, kanpinari amaiera emanez.

ikastaroa

Arturo Kanpionek trinkoa antolatu du

Iruñeako Arturo Kanpionek 100 ordutako ikastaro trinko bat antolatu du, apirilaren 15ean hasiko dena. Izen emateak martxoaren 27ra arte egin daitezke, deituz gero telefonon honetara: 222246.

Afrikako dantzen ikastaldia

Ez da erraz gisa honetako ikastaldiak topatzea: Afrika dantzak ikasteko, edo behintzat dantza horiei hurbilazteko aukera izango da martxoaren 23 eta 24ean Donibane Garazin eskeiniko den ikastaro batetan. Donibane Garaziko lizeo batetan eskeiniko dute ikastaroa Kongolako bi dantzari. Interesgarria eta bitxia. Zergatik ez aproba egin?

kultur asteak

Bergarakoan euskarari buruz

Bergarako Jarraik otsaila-apirilerako astero-astero antolatu dituen kultur ihardunaldien barnean egun hauetarako bi ekintza hauek prestatu ditu: martxoaren 20an, asteazkena, euskararen egoera Bergaran gaiarekin mahai inguru bat izango da; eta aste bereko larunbatean, hilaren 23an, IKUSKA bat eskainiko da.

antzerkia

Maskara kabalkata Baionan

Ihauterien oihartzunean ospatu da Baionako Euskal Kultur Zentroan maskara erakusketa bat. Erakusketa hori, hain zuzen ere heldu den larunbatean finitzen da, martxoaren 16arekin. Egun horretan, hiru t'erdia goiti kabalkata bat izango da Baionako karriketan zehar. Bertan parte hartuko dute Iruñeako "Xauli" antzerki taldeak prestatutako erakusketa honekin batera izandako ikastarotan maskarak egin dituztenek, beren maskarez mozturiz noski. Iruñeatik ere berrogeitamar jende hurbilduko omen da Lapurdiko hiriburura.

Maxkaradak martxoan

Aurreko asteko egitarau gogorazaziko dizugu hemen. Hain zuzen ere, martxoan zehar honoko leku hauetan izango duzu Atharratzeko maxkarada ikustatzeko aukera, dagoeneko ikusi ez duten horietakoa bazara behintzat; aurretik bi gauza, goizez egiten dela barrikada haustia eta bazkalostean hiruak eta erdi inguruan maxkaradaren errepresentazioa:

Martxoaren 17an, Eskiulan.

Martxoaren 24ean, Ligin.

Eta martxoaren 31ean, Arrutan.

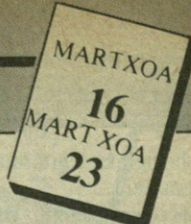
ihardunaldiak

Europako nazio gutxiengotuei buruzko kongreso

Martxoaren 26, 27, 28 eta 29an eta Bilbo, Baiona, Gasteiz, Donostia eta Iruñean ospatuko da "Europako Nazio gutxiengotuen eskubide kolektiboei buruzko kongreso" Euskadi Herrien Autodeterminazio eskubidearen hesparruan kokatzeko asmotan. Kongreso honen antolatzaile "Herria 2000 Eliza" aldizkaria da, babesle, laguntze

eta bultzatze lanetan erakunde eta talde asko aritu delarik, horien artean ARGIA aldizkaria.

Egitarau zabal bezain interesgarria antolatu dute "Herria 2000 Eliza"koek pertsonalitate ezagun askoren partaidetzarekin. Eta gainera geografikoki eman dioten hedadura ere oso kontutuan hartzeko dela deritzogu. Martxoaren 26an ekingo zaio kongresu honi Bilbo Donostia eta Gasteizen, ondorengo egunetan Iruñean eta Baionan hasiko direlarik hitzaldiak. Goazen bada lehen

ihardunaldiak

Zarautzen soziolinguistikaz aurrera

Biderdian daude Zarautzeko soziolinguistikari buruzko berbaldiak. Berbalaria Txillardegiz izaten da, eta martxoaren 25 honetan Israel: hebraieraren kondaira gaiaz arituko da.

egun horietako egitarauaren berri ematera:

Martxoaren 26an, Bilbon sarrera egingo da goizeko hamarretan Deustuako Unibertsitatean. Eta ondoren honoko ponentzia hauek: "Estatu-Nazioaren krisia gaurko munduan" Joan Frances Mirak; "Gaurko estatuen krisiaren aurrean izaera nazionala taldeen eginkizuna" Felix Guattarik; arratsaldean herri askotako partaideek agertuko dute beren eritzia, horien artean Britainia, Korsika, Galizia, Flandes, Hego Tirol, Catalunya, Aosta, Irlanda eta Quebec-ekoak. Gaua partean, zortziretan Abokatuen Kolegioan mahai ingurua Jokin Apalategi, Javier Corcuera, Paco Garmendia eta Andres Ortiz-Osesekin. **Donostian**, EUTGn Aureli Argemiren hitzaldia eguerdian, eta zazpiretan "Europaren batasuna" gaitzat dutelarik Aureli Argemi, Xose Estevez, Mario Gabiria, Antton Ibarguren, Claudio Magnabosco eta Pablo Sastre arituko dira AK-Maren aretoan. **Gasteizen**

"Barne-gatazkak eta integrazio-mekanismoak Euskal Herrian" gaiaren inguruan arituko dira Alfonso Perez Agote, Iñaki Ruiz de Pinedo eta Ander Gurrutxaga. arratsaldeko zazpi t'erditan Floridako kultur aretoan.

Esan bezala martxoaren 29a arte luzatuko da Kongresu interesgarri hau.

Baigorriko ikastolaren alde

Iparaldeko ikastolen kinka larria ezaguna da. Hori dela eta, eta batez ere autofinantziazioari buruz lehen bezala orain ere ekintza desberdin eta ugariak antolatzen dira hango edo hementxo ikastolaren alde. oraingoan Baigorriko ikastolaren alde **Arrosan martxoaren 23an**, larunbatez afari bat antolatu da, herri horretako "Katina" osatuan. Afarietan egon ohi den giro alaiarekin batera kantuak laguntzeko musika izango omen da, eta ondoren zozketa ospatuko da afaltiarren artean.

Rock kantaldiak ere ugari izan dira kanpaina honetan, azken saio honean garrantzitsuenak hauek izango dira:

Martxoaren 17an Gallartan A.H.V. eta Barrikada, Gernikan Santa Anetan gaueko hamarretan Polla Records eta Forjas Alavesas. Eta **Martxoaren 23an**, 24ko jaialdi nagusiaren bezperan Martxa eta Borroka jaialdia. Hoetaqn parte hartuko dute: La Polla, Ruper Ordorika, Barricada, Kortatu, Pilindrajós, Joseba Gotzon, A.H.V. eta Nahiko. Hau dena 150 Pztan.

Eta jaialdia bukatzeko **Martxoaren 24ean** Jaialdi Nagusia. Hemen tokiz urri daukagunez gero ez dugu egitarau guziaz zehaztuko. Jaialdia goizeko hamarretan hasiko da Arenalean bolandera-hotsa, fanfarriak eta txistularien eskutik. Bizikletaz ibilaldia ere egingo da Bilbo bertan eta bizikletero, txaranga eta FERIA de Muestrasera gerturatzen diren guztiekin jaialdiaren hasiera. Goizetik Bertsolariak, Herri Kirolak, Euskal Tresnen ekitaldiak.

1,15etan Mahai Nazioanal berriztu berriaren aurkezpena eta 1936.eko gudariei omenaldia.

2,30etan Bazkari herritarra. 4,30etan Mus Txapelketaren Finala. 5etan Antzerkia, 6etan barre egiteko zinema. Eta 6,30etan Musika Jaialdia Oskorri, Gontzal Mendibil eta Imanolekin. Eta egitarauaren bukaeran jartzen duen bezala eguna ongi bukatzekok gorputza makurtu arte NIKO ETXARTen doinuz dantza bizian.

bertsolaritza

"Nafarroako Bertsolarien Txapelketa" Erratzun eta Leitzan

Eta azken urratsetan dabil aurtengo Nafarroako txapelketa. Berakoa eta gero, datorren igandean, **martxoaren 17an**, Erratzura joatea tokatzen zaio txapelketari, oraindik parte hartu ez duten seirak han aritu daitezten. Hautxek dira han aritu beharko dutenak: JF.Argiñarena, Bittor Elizagoien, Josetxo Jantzi, Laka, Martikorena eta Euxebio fagoaga, militarrengandik baimenik lortuko balu. Interesgarria izango da Erratzuko saioa, kanporaketetako azkena izateaz gain, bertan jakinaraziko bait digute epai mahai-koek nortzu diren hurrengo igandean, **martxoaren 24ean**, Leitzarako pasea lortuko duten zortzirik.

Leniz bailarako bertsolari txapelketa

Kanporaketa zenbait ospatu ondoan, datorren larunbatean, **martxoaren 16an**, Eskoriatzako Apozaga auzoan ospatuko da "Leniz bailarako bertsolarien txapelketa". Zortzi t'erditako afariaren ondoren hasiko da bertso-saioa bertan honoko hauek parte hartuko dutelarik: San Migel anaiak, Jose Ramon Beitia, Maurizio Letona, Iñaki Plazaola, Jon Iñaki Isazelaia, Jon Sarasua eta Arantxa Loidi.

"Pernando Amezketa" herrien arteko txapelketa

Itsasondo eta Bergararen klasifikaketarekin, badira hamasei herri azkenaurreko fasean sartuko direnak. Hamaseikote horrek jo eta ke ekingo dio datorren asteburutik aurrera kanporaketa honi, azken fasea jokatu duten zortzirik zeintzu herri izango diren erabakitzearen. Hau duzu hurrengo egunotako lehen egutegia:

Martxoaren 15ean, Zestoa/Hernani, **Zestoako** zineman gaueko hamarretan.

Martxoaren 17an, Azpeitia/Itsasondo, **Azpeitiako** Antxieta etxean, eguerdiko hamaika t'erditan.

IHARDUNALDIAK

Euskadi alaitsu eta borrokan kementsu

Aurrera doa Herri Batasunak Martxoaren lehenengo egunetan hasi eta hogeitalauean bukatzatut emango duen kanpaina. Astegiro honetan kontuan hartu beharreko dugun egunetarako azken esprima dadgo prestatua. Mahi inguru, omenaldiak eta hitzaldiak gehiegi ugaritu dira denen berri eman ahal izateko. Garrantzikoena aurreratuko baditugu ere kontutan hartu herri herrixka eta auzo gehienetan izango dirala halakoak. Gaietan ere bariatatea da ezaugarri nagusena nahiz eta gehien berrepikatzen direnak hauek izan: droga, euskara, egoera politikoa, pnv eta psoseren arteko azken paktoa, birmoldaketa industrial, gaureguneko musika etab. EGunero egunkariari begiratu beharko informazio zehatza nahi duenak.

Mahai inguruetatik heman bereziki aipatu ditzazkegunak hauek ditue:

Martxoak 20 Donostian Euskal Literaturari buruzko mahai ingurua; Xabier Amuriza, Jose Angel Arrieta, Txillardegia eta Patri Urkizu izango dira parte hartzaileak.

Egun berean Barakaldon, Astano, Euskalduna, Fabrelec eta Gijongo ordezkariekin birmoldaketa industrialari buruz.

Martxoaren 21an Santi Brouarden omenez Bilboko hizkuntz eskolako aretoan Pako Arriaran (Pakitoren aita), Txomin Ziluaga, Edurne Brouard, Patxi Letamendia eta Tasio Erkiziak haartzuko dute parte.

Toki berean eta **Martxoaren 22an** Bergamiren omenez Alfonso Sastre, Eva Forest, Sanchez Erauskin, Jabier Sadaba eta oraindik zehaztu gaueko Estatuko beste intelektual batzuk.

Martxoaren 18an, Brinkola/Zarautz, Brinkolako Armoño elkartearen gaueko hamarretan.

Martxoaren 19an, Iurretako/Segura, Iurretako eskoletan arratsaldeko bostetan.

Martxoaren 22an, Zaldibi/Oiartzun, Zaldibin gaueko hamarretan.

Martxoaren 23an, Elgoibar/Beasain, Elgoibarreko Capitol zineman gaueko hamarretan.

zinema

Martxoaren 23an, arratsaldeko 4etatik 4,30tara bitartean Ordiziako Herri Antzokian A. Kurosawa-ren **Dersu Uzala** filmea emango da.

Martxoaren 18an, Donostiako Kresala zine-klubak Arrasate kaleko A.K.M.eko lokalean Alain Tanner-en **Años luz** filmea eskainiko du. Zine-klub horrek berak martxoaren 25erako zuzendari beraren **En la ciudad blanca** filmea emango du, aipatu lokalean.

Bilboko FAS zine-klubak datozen bi astelehen hauetarako honako bi filme hauen ematea proiektaturik dauka: hilaren 18an, Jerzy Skolimowski-ren **El grito**, eta hilaren 25ean Luc Besson-en **El último combate**. Ordua: arratsaldeko 7,30ak.

Lizarran, Almudi kolektiboak martxoaren 22an, ostiralararekin, **El ladrón de bicicletas** filma eskainiko du. Emanaldia 8tan, Kin-Glatz zineman.

Sei pelikula sei

Zinealeok sekula sekulorun eskertuko diogu «Euskadi alaitu eta borrokan kementsu» kanpainan barnean hiru eguneko zine saioa burutzea bururatu zitzaionari. Iragan astean, hiru egunez, Donostiako Rex aretoan, kristoren programa izan genuen: ona, polita, merkea.

Alaitasunarekin eta kemenarekin berez zerikusi handirik ba ote duen zineak galdetzen nion nire buruari Rexeko takilan hogeituro uztearekin batera. Berdin zio: pelikula onak eta merke ikusteko aukera suertatzen bazaik, zertarako hasi buruhauste metafisikoetan?

Merke: hogeina duro filmeak (aret komertzialetan hirureunen jarria zigutek). Filme hautaketa egokia: normalean Donostiako zineetan topa ezin daitezkeen pelikula proiektatu zitzaizkiguten. Egia esan, baldur ginen bat baino gehiago ohizko zine militante saileko filmeak tokatuko ote zitzaizkigun; zorionez ez. Eta piropo sail honi amaiera emateko, esan dezadan zinemaldi labur honen antolatzaileek kontutuan hartu zutela zeintzu lirakeen proiektu orduzko hoberenak, hots, bina filme egunean bina saiotan.

«Un puñado de amor» filme suediarra ikusteko be-

tarik izan ez nuenez, gainerantzekoen aipamen laburra egingo dut.

«Angela» koprodukzio holandar-belgikarra duela dozena bat urte txima luzeak zeramatzenen gustokoa litzateke ziur aski. Lurralde horretako familia burges, protestante eta moral bikoitzez hornituriko baten gorabeherak. Lanaren mitifikazioa eta araudi moral-sexualak eteten dituen semearen balada. Eta honekin hortik zehar abiatzen den neskata atzerritarrena. Kolore eta musika guztiz atseginak.

Astearteko 8aioa bi filme Hungariatarrak bete zuten. «El quinto sello»k benetan harritu gintuen (ninduen), onerako alajaina. Berriz jaioko bazina irla batetako errege krudela edo esklabu berpiztu nahi zenuke? Tertulia batetako lagun zini-koenak galdera hau zuzentzen die bere kideei, norberak bere moralak agintzen

dion erara erantzun dezan. Oso gutxitan ikusi ahal izan dut zineman horren ongi hainbeste jenderen barnekaldeak aztertzen, deskribatzen eta filmatzen. Botearearen neurrigabekeriak zenbaterainokoak izan daitezken kondatzen ere, inoiz gutxitan. Filmearen amaieran jendearen aurpegitara begiratzea besterik ez zegoen.

Goian aipatutakoarekin batera Yilmaz Gulneyren «El muro» filmea izan zen kalitate handienekoa. Ez dut ulertzen halere zergatik ez duten sala komertzialetan proiektatu, «Yol»ek izandako arrakastaz geroztik. Gure herri hau gartzela kontutan jakituna bada ere dextenteko korapiloak egin zitzaizkigun gehientxoeno Turkiako gartzelen gordin-tasuna ikusirik. Filmearen alderdi guztiak ongi zaindu eta laztandu ditu Guiney hil berriak «El muro»n. Eserlekuari atxikita geratzeko moduko pelikula.

Tommy Bergrenen «Joe Hill»ek berriz suediar emigrante baten erradikalizazioa kondatzen zigan. Estatu batuetan gertatzen da istorioa, mende honen hirugarren hamarkada aldera. Joan Bazen musika ere tartean, «Sacco y vanzetti» gogorarazten zigan zenbat unetan baina haren sakontasunik gabe. Kopia guztiz kaskarra.

«Silencio y clamor» Hungariarrak ahozabalka utzi ginen.

Gehiago luzatzerik ez daukadanez, «Euskadi alaitu eta kementsu» bati zine ona, ugaria eta merkea eranstea aspalditxoan Donostian inongo erakundek izan duen iniziatiba kulturarik jatorrenetakoa izan dela esan behar. Ea horrelako sorpresarik askotan suertatzen zaigan.

ARDIZAIN

mendi ibilaldiak

Mendi ibilaldiak martxoaren 24rako

Tabira (Durango): 25etik 29ra, norabide ikastaroa.

Mirugain (Otxandio): 23an, Aratz-era ibilaldia.

Alegria de Iruña, Donibane, Anaitasuna: Olaberri-Otxaberri (1.180 m.)-Iurrita (egun guztirako). Tf. 227115-251059-254900.

Sestao Alpino: Araia-Albeniz (1.011 m.)

Club Vasco de Canping (Donostia): Beherrobi-Erozate-Irau-Eterrenkubi. Tf. 428479.

Besaide (Arrasate): Otzaurte-Etxegarate-Lizarrusti.

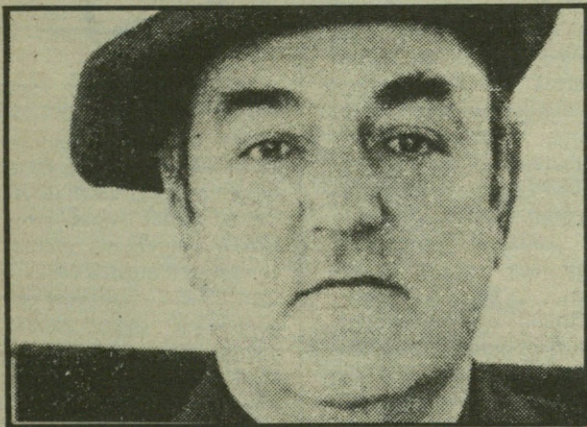
Artibai (Markina): Markina-Bedartzaundi-Iluntar (723 m.) Gizaburuaga.

Gasteiz: Larraitx-Txindoki (1.341 m.)-Auza-Gaztelu-Larraitx. Tf. 250354. 23rako larunbatarekin, talde honen «eski I txapelketa soziala» antolatu du.

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Lutzana taldeak antolatuta, Ezkarai-ra irteera, elurretara.

Bilboko kiroletako Udal Institutuak «Esquí con nosotros» programaren barruan bete irteera bat antolatu du Kantantxura datorren astebururako. Informazioa eta suskripzioak, Txurdinaga-ko Polikiroldegian. Tf. 4117799 bulego orduetan.

Benasque-n 24tik 31ra antolatu den eski kurtislorako apuntatzeko garaiz egon zaitezke, lehenbailehen «Mendiko eskirako Komitea. Euskal Herriko mendizale elkargoa. Euskal Herriko enparantza. Legazpia. Gipuzkoa» zuzenbidera jotzen baduzu.

Diaz Arcocha teniente koronela edo urrats koalitatiboa

ERTZAINZAKO buru eta ejertzito espainoleko teniente koronel zen Diaz Arcocha hil zutela jakin zen bezain pronto, ETak aurrerapauso koalitatibo gat ematen zuela esan zen alde guztietatik.

EAJ-PNVk bere kontrako ekintzat hartu du publikoki, eta alderdi gehienek erakunde autonomikoen kontrako eraso bezala. ETak berriz teniente koronel bat hil duela adierazi du.

Salto koalitatiboen definizioetan, «Correo Español» egunkariko komentaria batek bestelako eritzia agertu du: jauzi koalitatiboa PNVk eman zuela betidanik abertzaleen etsai izan den alderdi sozialista LOAPAzalearekin elkartzean.

Beste interpretazio bat ere egin beharra legoke. Mahaian berehala eseri dadin alde guztietatik erasotzen zaionean, fronteak eta iragan ezinezko marrak non dauden abisatu duela ETak.

Jelkideen barruko gerra zikina denei zipriztinka

NORBAITEK erabaki du Arzalluzek Beasainen esandakoak plazaratzea. Apostu ugari izan da, ea nork aterako zion etekinik haundiena Garaikoetxea otsailaren 23 hartan hemen edo beste hartan ezkutatu zela haizatzeari. Batzuentzat, EBBkoek zabaldu dute kasetearen edukia, nafartarraren irudi garbia zikintzeko beste saio batean. Beste norbaiten aburuz, Garaikoren aldekoek kaleratu dute, Arzalluz bere azpijokoetan zein mixerablea den erakutsi nahian.

Oraingoan ez du konponbiderik bi liderren artekoak, bata erori ala bestea. Garaikoetxeak Gipuzkoan duen dorrea ongi mantentzen duela erakutsi zuen igandean, eta Arzalluzen aldekoak Bizkai aldean kezkatzen hasi ote diren seinaleak badira. «Euzkadi» astekariko zuzendaria, Kepa Borgegarai, kexu zen Bizkaian izan diren hauteskundeetan «normalean ezertan parte hartzen ez duten alderdikideak» botoa ematera azaldu zirelako.

Kantonalak: Iholdi eta Garazin piztu da Iparraldeko abertzaleen eztabaida

JOAN den igandean Ipar Euskal Herrian kantoietako hauteskundeak ziren. Hemengo diputazioen lana egiten duen «Conseil General» delakoa kantoietako eskualdeka aukeratzen da, kantoietako bakoitzak kontseilari bakar bat bidaltzen duelarik. Hiru urtez behin kantonamenduen erdietan izaten dira hauteskundeak.

Oraingoan ere eskuinak mantendu du bere indarra, eta botoetan ikusi da, Frantziako Estatu osoan legez, ezkerrean abiada batean datorrela beheraka. Iparraldean, sozialista bakar batek mantendu du bere postua, Atharratzeko alkatea den Erbinek, eta Bokaleko alkate den Abadie komunistak datorren igandean bigarren itzulia beharko du.

Abertzale guztiak zeuden ados hautagai euskaltzalerik ez zen kantoietan abstenitzeko, baina Iholdi eta Garaziko kantonamenduetan Enbata eta bere inguruan biltzen diren abertzaleek botoa ematea eskatzen zuten bitartean Herri Taldeek hor ere ez azaltzea proposatzen zuten. Hala ere, ehuneko 16a gainditu du Heletako alkatesa den André Arbelbidek, eta Michel Inchauspé jauntxoak berea duen Garaziko kantonamenduan Izpurako jaun merak, Jakes Aurnaguek, ehuneko 11 harrapatu zuten.

Berriz ere Iparraldean abertzaleek landu beharrezko bidez eztabaida piztuko dela zalantzarik ez.

Santiren hilketa, Madrilen tirabirak sortu dituen operazio politikoa

SANTI Brouarden heriotzak hainbat ininterpretazio piztu zuen batean eta bestean. Asesinaketa hori erabaki zeneko bilera baten berri ematen zigan «El País»ek, eta joan den astean Herri Batasunak xehetasun gehiago eskaini zuen. Estatuaren aparatua guztiak ez daude euskaldunokin zer egin behar denaz ados, eta polizia bera milioiak ordaintzeko prest zegoen Santi hiltzeko erabakia nola hartu zen jakiteagatik.

Izen batzuk bota zituen Txomin Ziluagak, Guardia Zibilko buruenak.

Talde armatu berria Iparraldean: Indar-7

HUTSEGIN dion atentatu baten bidez ezagutarazi da «Indar-Zazpi» talde armatu berria Ipar Euskal Herrian. Gas bonbonaz osatutako lehergailu rudimentario bi ziren Miarritzeko ostatu bati eta Angeluko Chiberta golf zelaian jarritakoak, eta akatsen bat zela bide eztanda egin ez dutenak.

Turismoaren kontrako erasoan zentratuko direla dirudi Indar-7koak, eta eskuinak Iparraldean antolatuta dituen milizien kontrako mehatxuak ere egin ditu. Oraingoan, oso ilun dena.

Frantsesek iheslariak ilegalitatean sartu nahi

ERREFUXIATUAK:

1984-A BERRIZ...

BAINA GOGORRAGO

Errefuxiatuak eraso berri bat hasi ote denaren beldur dira.

Euskaldun abertzaleen artean, beti erreparatu zaie arretaz preso edo ihesian dabiltzan «gure mutilei». Azken denboretan, aldiz, badirudi horien egoeraz kezkatzea jende jakin bati dagokiola beti. Okerrago dena, Ipar Euskal Herrian alde eginda bizi diren errefuxiatuen egoera ondorengo hilabeteetan okertzera doala idazteak topiko usaina hatzen du. Baina errealitateak bueltarik ez du: jadanik badira Iparraldean ilegalitateara kondenatutako bi errefuxiatu. Preso eta iheslarietako zintzurra estutzen zaie, ETA negoziazio mahaira apal eramateko.

Gehiengoaren oharkabea, oraindik ere Hegoaldetik jendeak Iparraldera ihes egiten jarraitzen du. Eta Bidasoa zeharkatutakoan, lehendik han egoera juridiko oso berezi batean bizi den errefuxiatu komunitate ugarian sartzen dira.

Jadanik oso gutxi dute Parisek

errefuxiatu estatuto bat emango dienaren esperantzarik, eta hori gabe Madrid eta Parisen arteko harremanek momentu bakoitzean daramaten berotasunaren mende geratzen dira. Iparraldeko neska edo mutil «frantses» batekin ezkontzeak lasaitasun pittin bat gehiago ematen du, baina

hori ere gutxi da Madrilek baten espulzioa indar haundiz eskatzen duenean.

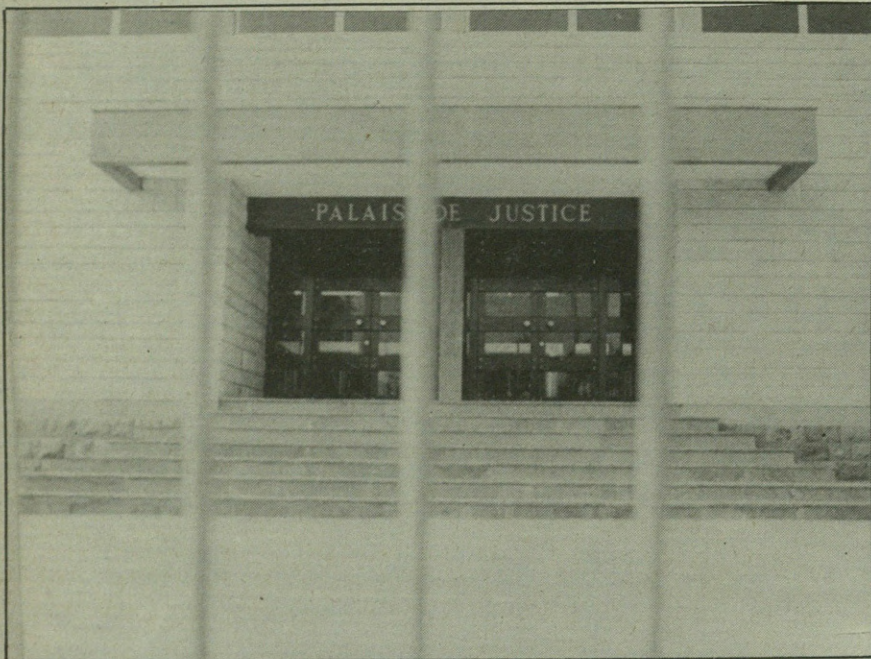
Eta Britainiaraino iritsi ziren iheslariak

Tolosako bi mutil gazteak bahituz ezagutarazten zen GAL lanean hasi zenarekin bateratsu ekin zioten frantsesek iheslarien kontrako erasoari. Publiko zabalarik ETako buru omen diren izen haundien harrapatze eta espulsatzeak zaizkio ezagun, baina bitartean beste politika isiliago bat ere bazen. Horretaz ez da sobera mintzo prentsa, eta bertara, iheslariengana, jo behar enteratzeko.

«Errefuxiatuok ilegalitateara bultzatzea duk Parisko administrazioaren helburuetako bat», adierazi digu Baiona inguruan biziz oraindik ere bere paperak konpondu ezin dituen bizkaitar batek. «Horregatik, joan den urtetik zetozen berriei, paperak egiteko tramiteetan hasten zirenean, galarazi egiten zieten hemen bizitzea. Britainian egotera behartu zituzten».

Alukeria haundiegia da euskaldun batentzako, frantsesek ere ez dakiela gainera askotan, iritsi besterik egin ez eta urrutietara igortzea. Baina frantsesek espero zutenaren kontra, joan egin ziren. «Protesta egin diagu, baina agindua bete ere bai. Hor gure aurkera garbia duk: legez kanpo ateratzen bagara, gureak egin dik».

Gero Britainiatik Okzitaniara, beti ere mugatik urrun eta zailtasun haundiekin. Baina protesta egitearekin batera euskaldunen aldeko batzordeak sortu dira Estatu Frantseseko hainbat herrialdetan, eta iheslarien etorrera beren arazoak ezagutarazteko aitzakia ere bihurtzen zen.

Paperak ongi edukitzea, Hegoaldeko iheslarien obsesioa, gero eta zailago.

Errefuxiatuak izorratzeko prozesuak azkartu

Errefuxiatu iritsi berrien saila, hala ere, zati txiki bat da beste gainerakoen erdian. Eta horiekin, gobernu frantse-
sa asilo usadio zahar batekin aurkitzen da. Asilo herri irudia galdu gabe nola lortu kooperatzea espainiarrekin hauek eskatzen duten moduan? Beste era batean esateko: nola jarri oztopoak iheslari euskaldunei «Europako Terrorismoaren Aurkako Hitzarmena» delakoa sinatu gabe?

Alemaniak, Espainiak eta Italiak sinatua daukaten tratatu horretara Frantzia ez dela gehituko dirudi, baina asilo eskubidea mugatuko duen legea prestatzen ari dira. «Ondorio berdinetara iritsi nahi dute, beraz, eritzi delituengatik etorritakoei eta urrutikoei, hegoamerikarrei eta beste, baka-
rrik eman nahi dizkiete paperak».

Pentsa litekeena baino errezagoa da horretarako erabiltzen den sistema: errefuxiatuen egoera legeztatzeko funtzionatzen duen OPFRA erakundeak 4 hilabetetan erabaki beharko du kasu bakoitza. Orain ere, OPFRAk erantzuten ez duenean ezetza ulertu behar da, baina errekursoa planteiatzen delarik iheslaria ezin daiteke espulsatua izan.

Errekurtso batzordeak ezetza erantzuten badu, errefuxiatu eskubi-
deak nahi dituenak «Conseil d'Etat» delakora jo dezake; baina tramite hau aurrera doan bitartean erabakia ez da

suspentsiboa, aurreko pausoan beza-
la.

Asilo eskubidea zailtzeko, beraz, aski da prozesu osoa azkartzearekin. Hilabete gutxiren buruan errekurtsoko guztiak bukatu eta iheslaria ilegalitatean sartu beharrean aurkituko litza-
teke.

Hiru errefuxiatuak errekurtsoko guztiak erreta daude jadanik

Oraingoz lege hori proiektu bat da eta ez dago indarrean, baina errekurtsoko guztiak bukatutakoan gerta litekeenaren berri badute jadanik errefuxiatuek: hiru kasu dira jadanik administrazio tramite guztiak pasa, errekurtsoko guztiak ahitu, eta beren egoera legeztatzeko biderik gabe geratu direnak.

«Uste diat gure bizimodu estu hau esplikatutako beharra dagoela Hegoaldean», beste errefuxiatu bat da mahai beraren inguruan eserita mintzo zai-
guna. «Jendeak hemen gaudenon larrira ahaztu samarra ote daukan iruditzen zaidak. Orain, hik lehen esaten huena, behar bada gauzok hainbeste errepikatzearen poderioz ez diotela ezer esaten jende gehienari. Baina hemen jendea nola dabilen ezagutu behar dik Hegoaldeak. Jende ezkondua eta haurrak dituenak... Bueno, eta GALen erasoaren ondorioz kalean dagoen giroaz hasten bagara zer esanik ez».

Eta hortik iheslarien arazoa orokorrean biltzen duen harira eraman nahi

gaitu bizkaitarrak. «Esan nahi diat, joan den urtetik honuntza oso garbi geratu direla hasiera batean askorentzat elkarrekin zerikusirik ez zuten pieza askeen arteko lotura. Hasi hadi: reinsertzioa, GAL, Parisen presioa, espulsiokoak, estradizioen mehatxua eta gero estradizioak berak eta abar».

Joan den udazkenean ETak ezagutarazten zituen Madrilgo enbaxadore frantsesaren bidez ezarri nahi izan zitzaion akordioaren gorabeherak, gutun eta agiriak tartean zirela. ETA negoziazio batera eseri zedin bultzatzen zen

adriatik bezala Paristik. Baina trukean eskaintzen ziren baldintzak errendizio proposamentzat jo zituen erakunde armatuak, onartu ezinezkoak beraz.

Frantsesek estradizioen ondoren hiru hilabeteko tregoa

Presio guztien artean estradizioa zen mehatxurik nabarmenena. Espulsioren aldean neurri gogorra, beste ezer baino beldurgarriago. Baina ETak ezetza eman zuenez, azkenean ezagunak diren hiru estradizioak eman zituen Mitterranden gobernuak.

«Hi, jarri ezak estradizioen ondotik frantsesek bezala Madrilgoek beren frakasoa konstatu dutela. Hori zegok gu orain pairatzen hasi garen eraso berriaren bezala Santi Brouarden heriotzearen sustraian».

ETak bere dinamikan jarraitu du geroztik, eta joan den asteko atentatuak dira horren lekuko. Estradizioen aurka ere kalean mogimendu zabal bat piztu zen, bestalde. Europaren aurrean hiru estradizioekin garaile atera arren, gertatutakoaren irakaspenak atera beharrak zeuzkaten Madrilen.

Baina Frantzia barruan ere kontraesan haundiak sortu ziren Mitterranden erabakiaren ondorioz. Sozialisten sailean bertan protestak ugariak izan ziren. «Hegoaldean prentsa frantsesa ez duzue segitzen eta horregatik ez zenuten irakurriko 'Le Monde' egunkariaren suplementu bat; ez da denbora asko atera dela. Sozialista frantsesen deskontentua aztertzen zuen, eta zekartzan 10 gutunetatik 3tan estradizioak zirela eta haserre adierazten zen».

Sozialisten artean ezinegona, eta baita ezkerreko beste taldeetan ere, komunistak barne, hauek estradizioak eman arte protesta haundiegirik egin ez zuten arren. Eta irailetik aurrera, ez detentziorik eta ez estradiziorik gehiago... hiru hilabetez.

Impassea hausteko GAL berriro martxan

Bitarte horretan, inpassé egoera mugieraziko zuten bi gertakari jazotzen dira. Hegoaldean, Santi Brouard den asesinaketa Bilboko bere kontsultan. Hilketa haren gorabeherak pitinka ezagutuz doaz, eta oraindik ere makina bat eskandalo erakarriko du. Valerio fiskalarena ez da txikiena, gaur egun dakiena deklaratu dezan Brouard familiaren abokatuak egiten dituen aheleginak alferrikakoak direlarik, justiziak ejekutiboagandik eta indar faktikoengandik jasotzen dituen presioen aitormen gisa, eta beste aldeetik «El País» egunkariak HBren tesia (Estatuaren aparatoak direla errudunak) sendotzen duen xehetasunak eman ditu.

Iparraldean berriz orain arte inork errebindikatu ez duen atentatu batek hausten du geldialdia. Olaskoaga gazte Hendaiarra GALEk hil zuela uste du polizia frantsesak berak ere. Handik laster Abetxuko errefuxiatuari, polizia

Errefuxiatu estatutoaren aldeko mugimendua Estatu Frantses osoan hedatu nahi da.

neutraltasuna bortxatzeko bidea ere bai. Errefuxiatuak hil edo zaurituz erakundea kolpatzen dutela uste diate Madrilen, baina gainera biolentzi giroa sortzen ditek Iparraldean. Eta Manterola eta Casteigtsi egin dietena ere bide beretik ulertzen diagu guk».

espainolak ETaren seguritate ardura-dun jotzen duenari, eginiko atentatua etorri zen.

«Joan den urteko eskema errepikatzen duk hor, fijatzen bahaiz: iraileko frakasoaren ondotik, bigarren erasoa zetorrek. Helburua lehengoa bera duk, ETA mahaira eraman eraztea. Eta gobernu frantsesak erakutsi nahi duen

**ERREFUXIATUAK
MINTZO**

Erasoei eutsi behar eta nahi

eman dezan». Izan ere, Espainiako botere errealek badakite, ongi jakin ere, 25 urtetan borrokatu dutena, porrota bilduz, ez dutela bentzutuko bi urtetan tarrapatuta. Horregatik, guri errefuxiatuoi eta euskal presoiei egiten zaigun eraso edo umiliapen bakoitza lau haizetara hedatu eta handitu egiten dute, Euskal Nazio Askapen Mugimendua galtzaile gisan agerraraziz.

Kontua bestelakoa da erabat. Espainiar Estatuaren baitako kontraesanak azaltzen dira botere errealek eta PSOEk erasoari ekiten dioten bakoitzean. Denbora mugatua dute eta horrek urduritzen ditu. Irailean estradizioak lortu zituztenean, horren azpitik zegoen porrotak, erresistentziarekin bukatu ezin hain zuzen, larritu egin zituen sozialistak. Ondotik heldu zen erantzuna: Santi hil zuten, GALEkoek berriz ekin zioten erahiltzeari, PNV-PSOE hitzarmena sinatu zen eta sozialista frantsesekin kolaborabideak berritu ziren.

Beraz, errefuxiatuok berriz jarri gaituzte ganbio-txanpon bezala, eta erresistentziari presio egiteko bide bihurtu nahi gaituzte, erreintsertzio bideak onar dit-

zagun, hots, errendizioa ontzat eman dezagun.

Guk bestela ikusten dugu geroa. Lehenik, gure artean sekula baino batua-gorik gaudelako erreistentzia bezala, eusteko prest; eta bigarrenik, Euskal Herriaren atal bizienek kemena ematen digutelako tinko jarrai dezagun.

Azken aste hauetan gogortu egin dira, are gehiago, agintari frantsesak. Errefuxiatu berri batek, paperik gabe zegoelako, hilabete preso eman beharko du. PAF, Gendarmeria eta CRSak hutsik txikiena noiz egingo dugun zai daude, hartu, preso eman eta Cabo Verdere edo auskalo nora bidaltzeko. Eskerrak Baionako lagunekin zauritutako Josu Aman-tes eta Gotzon Zabaletaren osasuna hobeto dihoala.

Ordea, kezka gelditzen zaizu... noiz hurrengoa? Bizimodua aldatu behar izan dugu ahal izan den heinean, eta haietan ere ez da erreza izan. Konpromezua hartu dugu eusteko eta ez dugu amorarik emanen zuen laguntzarekin. Jo ta ke, neska-mutilak!

ZAZPIGAINA

«X. harrapatu ditek, Y. kanporatu ditek, Z. zauritu ditek ostatu batetan». Eguneroko ogia bihurtu zaigu holako albisteak elkarri ematea. Azken hilabeteotan erasoaldi gogorrez ari zaizkigu frantses eta espainiar sozialistak eta, du-darik ez, errefuxiatuoi min egiten digu. Lagunak hiltzen, kanporatzen edo Espainiako espetxeetan sartzen ikustea ez da oso atsegina benetan. Amorrua ematen digu. Eta amorruek zer?

Gerra honetan, sartu gaituzteneko gerra honetan, printzipio militar ezagun hura aplikatzen ari dira, «etsaiari galtzaile dela sinesterazi behar zaio amore

Betidanik abertzale guztien laguntza behar izan dute errefuxiatuek Parisko administratitzak bizitzeko eskubidea ukatu ez diezaien.

GAL eta abertzaleen arteko tirabirak

Iparraldeko eta Hegoaldeko abertzaleen arteko harremanak beti oso leunak izaten ez direnez, kontu apur batekin ikutu beharrekoa da Mante-rola eta Casteigtsen aurkako atentatuena. Batzuen protagonismo nahia eta besteen heldutasun falta aipatzen dira, norekin mintzatzen zaren, eta kontuz ibili behar.

Atentatu horietaz badute Herri Taldeek beren esplikazioa emana, Iparraldeko abertzaleetasuna kriminalizatetik eliminazio fisikora pasa dela Paris, bertako eskuinaren oneritziarekin.

Errefuxiatuak mogitzen diren inguruetan hori beste operazio zabalago baten barruan ikusten da. «Iparraldeko ezker abertzalea izutu nahi da atentatu horiekin, baina beste aldetik probokatu ere bai, ea Iparretarrek Frantziaren kontrako borroka frontalari behingoz ekiten dioten. Hori izango litzateke beren suizidioa. Baina aldi berean hemengo giro soziala nahasi egin nahi da: GAL, ETA, Iparretarrak... biolentzia guztiak zaku berean sartu, atentatuak jasaten ditugunok azaldu kriminal gisa eta errepresioa erreztu».

Askotan esan da Iparraldeko arazoak huts-hutsean hartuta laster erabakiko luketela frantsesek. Horkoa konpondu ezinik eta ostikadaka geratzen bada Hegoaldekoak bizirik jarraitzen duen neurrian dela. Betiko eztabaida: Hegoaldea prioritariora izatearekin batera nola lotu Iparraldeko abertzaletasunaren aurrerakada. Orain arteko esperientzia ikusirik konpontzeko zail ikusten den eztabaida, baina suertat-

zen ari diren aldaketa guztiak ikusiz berriro berotu beharrekoa.

Frantsesei errefuxiatuen arazoak ulerteztearen zailtasuna

Bigarren erasoaldiarekin bateratsu gertatzen da Espainiako Guardia Civil eta poliziako buruak Parisa joatea. Berehala detenituko zituzten Lasa Mitxelena «Txikiardi» eta besteak Angeluko etxe batean. Cabo Verderrako espulzioa ere erabakia zegoen, eta hango ministrariak berak esplikatu zuen haiek bere lurraldean onartzearen prezioa: nekazaritza, arrantza eta turismo mailako tratua, teknologia-aren sailean batik bat.

Angeluko etxean frantzes nazionalitate duen bat harrapatu zutelako, detenituek prozesu judizial batetik pasa beharko dute, eta ezin bidali Cabo Verderra beraz, baina Linaza eta Iztuetak ez zuten holako zoririk izan.

Denbora berean, fiskalak errefuxiatuak gogorrako zigortu behar direla dio eta edozein delitu txikigatik «prision ferme» ematen zaie, baldintzapeko askatasun posibilitaterik gabe, zuzenean espulsatu ahal izateko.

Denbora gutxiren buruan arras gogortzera doan legediari kontra egiteko Estatu Frantseseko hainbat herritan zehar kanpainen ari dira iheslari euskaldunak, laguntza batzordeak sortuz eta Korsika, Britainia, Okzitaniako eta baita armenio taldeekin ere errefuxiatu Estatutoaren aldeko kanpaina eginez.

«Horretan ari gaituk, baina esan beharra daukagun eraso guzti honetan klabe bat badagoela Hegoaldean: PNV eta PSOEren arteko tratua».

Sozialista frantsesek asko erreparatu diote beti PNVri, ea zein jarrera hartzen zuen. Eta Gasteizko Gobernua estradizioen aurka mintzatu zenean, kezak areagotu egin ziren sozialisten artean. Gose greba uztearen truke espulzioa eskaintzeraino.

ETAren aurkako neurrietan PSFk kontsentsua jartzen du baldintza gisa, jeltxak eta sozialistak hartu behar diren neurrietan ados egotea. Tratua- ren alde ezkutuak azaleratuz doazen neurrian datu berriak izanen ditugu, baina hitzarmenean bertan nazioarte-ko harremanak Madrilen esku erabat uzten direla argi eta garbi esatea ez da gutxi. Joan de iraleko bidetik, beraz, baina orduko oztoporik gabe.

«Nahi duenak nahi duena esango dik, baina guk ez diagu zalantzarik hemen sekulako erasoak datorkigula. Kallean gu bezalakoak tiroka hilaz ETA errendiziora eramango zutela uste zutenean frakasoa jaso ziaten. Orain bigarren erasoak zetorrek, eta bazekiagu ez dutela lortuko. Baina gero hirugarren erasoak etorri beharko dik. Gerra zikinaren eta Parisen kolaborazioz erakundea mahaira eta kondizio eskasetan eramateko. Baina ETAk ez dik negoziatuko, beti aipatu dituen bost puntuak aurretik ez badira. Ez zegok beste biderik».

Ostatu batean bok bat edatera konbidatu zaituzte bi iheslariak, eta haiek bezala inguruan pasatu den hegotar koadrilakoek alde guztietara begiratzen dute. «Lagunekin» ostatuan zeudenek ere ez zuten askorik esperoko. Juan Tomas de Salasek idatzi duenez, hiru hilabeteko plazoa jarri omen du Barrionuevok.

Iñaki ZUBIONDO

Iran—Irak: okerretara

Hilaren 5ean Irango abioiek Irak-eko Basora hiria bonbazkatu zuten. Lehenago irakiarrek Ahwaz hiri iraniarra atakatu zuten, eta hori izan omen zen erantzuna. Atzera irakiarrek Irango 30 herri bonbazkatzeko mehatxua egin zuten, lerro hauek idatzitakoan agindutakorik oraindik ez dute bete baina.

Esplikazio gaitzeko Iran-Irak arteko gerra odolkarriak bere betikoan segitzen du, milaka akabatzen jendea, hirurogei-ta-hamar bat mila preso tristerekin...

Txernienko hil da

Txernienko hil da. 1984ko otsailaren 13an Alderdi Komunistaren idazkari orokorra izendatu zuten, eta apirilaren 12an Estatuaren buruan ezarri zuten. Komentarista gehienek bere urtebeteko agintaldiari buruz bi puntu destakutzen dituzte: *jarraitasuna*, eta barneko politikan nolabaiteko *gogorizea*. Urte honetan desarmeari buruz ere pauso esanguratsuak eman dira. Laster jakingo dugu Txernienko-ren ondorengoak asmo berririk ote dakarren; ez da probable baina.

Kubak Nikaraguatik alde egiten hasi

Kubako gobernuak, Fidel Castroren ahotsez, Honduras eta El Salvadorren amerikarrek masiboki laguntzen segitzea gogorki salatu du. Bere ustez Contadora taldearen proposamenik eragingarrienetakoa Ertamerikako estatuetan dauden kanpotiarrek alde egitearena da, beraz kubatar-sovietarrak Nikaraguatik eta iparamerikarrak gainontzekoetatik, pixkanaka-pixkanaka joaten hasi beharko lirateke.

Oraintxe Kubak inizatiba berega-

natu du, eta ehundaka erakasle herri-ratuko dituela jakinarazi du, halaber heldu diren bi hilabeteetan kolaboratzaile militar gehiagorik ez duela Managuara bidaliko. Amerikarrek bergauza eginez gero?

Txile: lurrikara eta gerokoak

Santiago de Chile-n eta beste hiri eta herrietan joan den asteko lurrikarak seinale trajikoak utzi ditu. Ehun eta berrogei-ta-hamarren bat hilda-koaz aparte ehundaka mila dira etxe-

Pinochet-entzat tregua egoki bat

rik gabe, edo behinik-behin beren etxetara bueltatu ezinik gertatu dira. Etxe asko, nahiz eta bertan behera erori ez, barnetik arrailduta daude, eta au-zoak noski itzultzeko beldur.

Meatzarien greba: eutsi gutxi batzuek

Aste honen hasieran jadanik ehuneko txiki batek, ehuneko zazpi batek edo bakarrik eusten zion Britainia Handiko meategietako urtebeteko grebari. Beraz 15.000 baino gutxiago segur, denetara 186.000 direlarik Estatuko sektore honetako langileak.

Mubarak-ek inizatiba bereganatu du

Arabiar herriak: paktoetan aurrera

Estatu arabeak aspaldi honetan pakto dinamika batetan sarturik daude, eta azkeneko astean pauso berri batzu eman dituzte —norunt-zakoak, horixe bai zaila esaten.

Alde batetik Libia eta Maroko-ren arteko ihazko pakto entzutsua dugu. Pakto hartan elkarrekiko Parlamentu baten sortzea erabaki zuten, Estatu bakoitzak 60 parlamentario izango zituela. Orain ere Libia —itxuraz tratadu hauetan beti interes espeziala duena— aurreratu da, eta bere aldetiko 60 parlamentarioen izenak ezagutarazi ditu. Marokiarren zai orain.

Beste alde batetik bere garrantzia izan dezakeen elkarriketa bat izan zen hilaren 6an, Egipto-ko Hurgada-ko hirian. Horretara Jordania-ko Hussein eta Egipto-ko Mubarak bildu ziren, eta palestinoen arazoa nolabait konpontzeko ahaleginetan urrats (txiki)tzat baloratu daiteke. Elkarriketa hau eta sail honetako beste batzu Mubarak-en bultzadaz sortu ziren, baina berak amerikarren eta palestindarren eta israeldarren parte hartzea nahi luke, eta palestindarrena ezinbestekotzat jotzen du, aldiz israeldarrek ez dute onartzen OLP-tarrekin solastatzerik, erakunde horretan «terrorista» andana bat baizik ez dute ikusi nahi.

Libano utzi beharrean

Israeldarren mendeku gorria

Ekialde Erdia beti berotan dago. Azken egunetan bizitu egin da Iran-Irak arteko gerra, eta Libanoko gatazka esan liteke fase berri batetan sarturik dagoela.

Israelgo Estatua izan zen jakina denez hango errealitatea desitxuratu zuen elementua. Israeldarrak palestindarren gainetik ezarri ziren. Arabiar munduak ez zuen erraz asumitu kolpea. Siria, Egipto, Arabia, Irak, denak ere nolabaiteko potentziak, borrokan inplikatu ziren.

Prozesu horretan mila gora-behera izan da. Azken urte pare honetan episodiorik trajikoenetakoak Libanon gertatu dira. Eta trajediak han segitzen du. Aste hauetako atentatuak pittin bat xehetzen saiatuko gara.

Urte hastearekin ugaritu ziren israeldarren atentatuak. Israeldarrenak eta beren aliatuenak, zenbait talde terroristak lagundu egiten bait die lurralde okupatueta. Atentatu hauek bai Libanon —gehien entzuten ditugunak— eta bai Zisjordania eta Gazan —palestindarrei «definitiboki» kendutako lurretan— gertatzen ari dira. Herri bat hartu, jendea aterarazi, etxeak erre, zernahi ebatsi, bonba batzu ipini, eta alde. Kurdistanen gertatzen dena gogoratzen du. Zisjordania eta Gazan han bizi diren palestindarren emigraraztea nahi lukete ekintza horiekin.

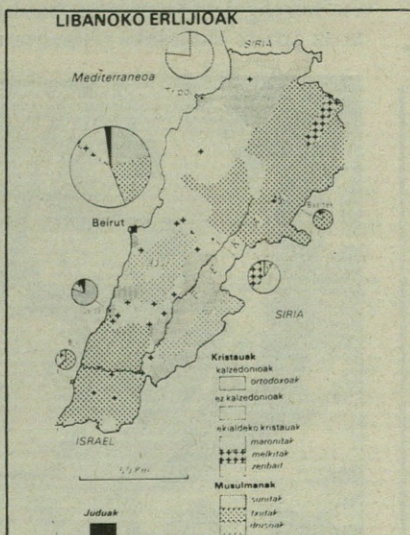
«Ekintza hauek —esplikatzeko du Ibrahim Souss OLPkoak— Israelen politika arrazista erakusten digute. Beren estrategia Palestinari buruz horixe da, terrorismoarena, horrela pentasatu dute palestindar herria erabat desjabetzea».

Libandarrek zerbait lortu dute

Populazioaren erresistentzia dela medio, israeldarrak joaten hasi dira Libanotik. Bi urte t'ardi daramate hor, izan ere 1982ko udaran sartu ziren, han zegoen palestindar erresistentzia ezerezteko aitzakian.

Hori bazen helburua, lortu egin dutela esan beharra dago. Izan ere, 1982ko abuztuan batzu eta 1983ko abenduan gainontzeko gehienak (Arafat bigarren txanda honetan), kasik denak joan ziren, beraz orain ez dago Libanon palestindar askorik. Bakarrik Siriak babesturikoak gelditzen dira.

Baina hori ez zen helburu bakarra. Israelek posizio bat irabazi nahi zuen, bertan gelditu nahi zuen edo behi-

nik-behin bere adiskideak boterean ezarri eta zalantzarik gabeko aliatu bat eduki. Eta hori da gaizki irten zaiona.

1983ko maiatzean, Israelek bentajazko tratadu bat sinarazi zion Libanoko gobernuari; horren arabera Israelek eta Siriak batera aterako ziren Libanotik. Siriak aldiz bere posizioak indartu zituen, eta ez zuen alderik egin. Baina Israelen gainean presioak ugaritu ziren, batipat atentatuak, 83ko azaroan Tyr-en koartel bat saltarazi zuten (69 heriotze), eta egoera txarrean aurkitzen zirenez azkenean amore eman zuten, eta beren aldetik atzera jotzea erabaki zuten. Txiiten erresistentzia izan zen horretan elementu dezisibo bat.

Orain Libanon siriarrak eta israeldarrak bakarrik gelditzen dira. Gogoratu, 1983an han zeuden amerikarrak eta frantsesak Amin Gemayel presidentearekin erabat inplikatu zirela, eta ondorioz atentatu masibo batzu

pairatu zituztela zenbait musulmanen aldetik, eta 1984ko hasieran ospa egin zutela.

Batasun harrigarria

Israelek orain arte berak okupatutako lurretatik %10 bat besterik ez du utzi, Saida inguruko eskualdea izan ere. Gutxi iruditzeagatik, erresistentziaren garaipen handitzat jotzen da.

Horrexegatik leudeke nolabaiteko amorruz israeldarrak, eta berriz ere palestindarrak neutralizatzeko aitzakia erabiliz populazio zibilaren kontrako atakeak burutu dituzte. Otsailaren 11an hamabost lagun hil zituzten

Hilabete honetako ekintza batzu

martxoak 1. Israelgo tropek hegoaldeko Maarakeh herria atakatu zuten. Ondorioz Nabih Berri-k (txiita) Israelgo iparraldean jotzen segituko dutela iragartzen du.

martxoak 3. Libanoko hegoaldeko beste herriska batzuetan sartzen dira israeldarrak. Maarakeh-n hilak gutxienez 15 direla jakinarazten da.

martxoak 5. Seela-n sartzen dira israeldarrak (Tiro-tik gertu) eta erresistentziako partaide bat akabatzen dute.

martxoak 6. Beirut-eko mendebaldean (gehiengo musulmana duena) bonba bat lehertzen da kafetegi batetan, sei pertsona hilik.

martxoak 7. Israeldarrak Xarkiyeh-n sartzea zihoazela libandar armadak erantzuten du, historian lehenbiziko aldiz armada horrek Israelgo soldadu bat hiltzen duelarik.

martxoak 8. Beirut-eko auzo musulman batetan mezkita baten ondoan bonba batek eztanda egiten du, gutxienez 90 pertsona erahilik. Libano guztian tentsioa igotzen da.

bonbazkatze batetan, horietarik be-
deratzi haur zirelarik. Sionistek or-
daindutako Saad Lahad-en armada-
koek egin ohi dituzte honelako tris-
kantzak. Palestindarrak beldur dira,
Sabra eta Chatila-z gogoratzen direla.

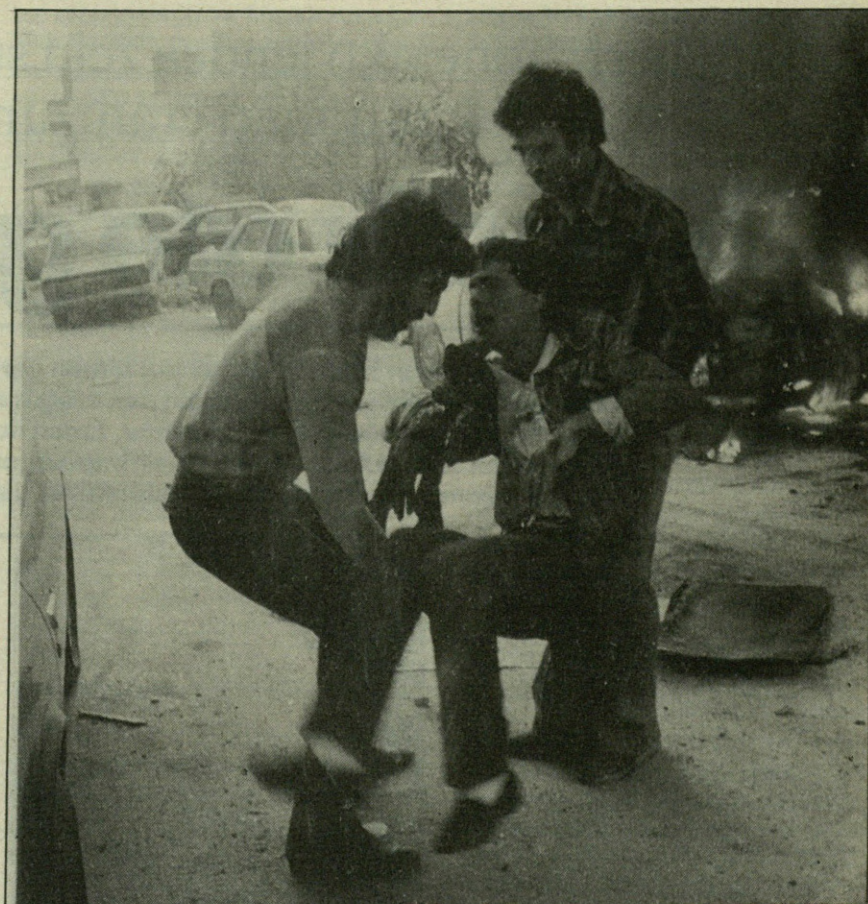
Israeldarrak harrituta omen daude,
berek atzera egiten dutelarik libanda-
rrak zein lasaiki eta zein ongi antola-
turik gelditzen diren. Orain mehatxu
egiten dute, Saida baino beherago ez
direla joango, beraz esan bezela oku-
patutako lurrik gehienak utzi gaberik,
nahiz horietan populazioaren erdia
bakarrik bizi den.

Nonbait israeldarrek gaizki kalku-
latu dute, ez bait da haiek joandakoan
hegoaldeko kristau eta musulmanen
arteak halako kalapitarik gertatu. Ait-
zitik eta sinismen desberdinetako li-
bandarrek zer gerta zitekeen ongi iku-
sita zuten, eta borroka ebitatu dute.
«Kristau jendeak beren fideltasuna
erakusten badu —esan du txiiten buru-
zagi batek— haiei gure bihotzak irekit-
zeko oso prest gaude. Kristauak eta
musulmanak berdin biziko diren herri
bat nahi dugu guk». Drusoak ere —ho-
ni buruz erradikalenak— pakturako
gertu azaltzen dira orain.

Israelen miseriak

Sabra eta Chatilakoa eta gero mun-
duak salto egin behar izan zuen Israe-
len biolentzia kriminalaren aurrean.
Ondorioz Ariel Sharon-ek dimititu
zuen; Israel kontuzago ibili beharko
zen aurrerantzean, horrelako erre-
buelarik nahi ez baldin bazuen.

Horrek erakusten du israeldarrek
ere ez dutela zernahi egiterik. Armada
lasai dabil, esan daiteke Israelgo so-
ziedadeara berak batuta dagoela, baina
Libanon igarotako bi urte t'erdi luze

Israeldarrek garesti pagarazten dute Libanotik joan beharra.

hauek soldadutza erre dute, batez ere
halamoduzko fruiturik ez delarik er-
dietsi.

Israel uste baino okerrago dabil,
bestela, ekonomiaz eta bai sozialki ere.
%200eko inflazioa daukate, **xekela**,
bertako txanpona, bertikal heldu da
goiti-behera (1977an dolar bat 1,2 xe-
kelez trukutzen zen; gaurregun 139
xekelez da trukutzen). Lanik gabe

daudenak geroz eta gehiago dira.
Ekialdeko juduen (seferaden) artean
pobrezia handitzen da; emigrazioa ere
bai, ondorioz.

Honekin esan nahi da jolas peligro-
soetan ibiltzerik ez duela Israelek.
Horregatik, eta beren hilketak berriz
aipatuz gero, zenbait talde terrorista
geldiarazi behar izan ditu, egoera pix-
ka bat kontrolatu, bestelako ekintzak
burutu.

Israelgo parlamentuko diputadu
ultraeskoindar batek ongi adierazten
zuen beren oraingo kezka: «**Terroris-
moak aterazten gaitu Libanotik, ho-
rren ejenpluarekin orain palestinda-
rrak Zisjordaniatik aterarazi nahiko
gaituzte**». Zisjordanian 45.000 dira is-
raeldar kolonoak, eta berak dira ber-
tako palestindarren aurka presiorik
gehien egiten dutenak, edo bestetan
justizia beren esku hartzen dutenak.

Okupazio horiek buelta-ezinekoak
gerta daitezen saiatzten dira israelda-
rrak beren aldi honetako ekintza ar-
matu guztiekin.

Datu estadistiko batzu

	ISRAEL	JORDANIA	LIBANO	SIRIA
<i>Km koadratu</i>	20.770	97.740	10.400	185.180
<i>Populazioa, milioitan</i>	4,1	3,4	2,7	9,9
<i>Km koadratuko lagunak</i>	188	35	263	52
<i>Hazkuntza, ehuneko</i>	2,2	3,7	-0,1	3,8
<i>Hirietan, ehuneko</i>	89	57	77	49
<i>Analfabetismoa, ehuneko</i>	6,7	32,4	27	46
<i>Armada, mila lagunetan</i>	180	73	26	223

Merkatal harreman nagusiak, Israelek EEBBekin, Europako Ekonomi Elkartearekin eta
desarrollo bidean dauden herrieekin ditu. Jordaniak Estatu kapitalista desarroilatuekin, Saudi
Arabiarekin eta Estatu sozialistekin. Libanok EEEarekin, Estatu Batuekin eta desarroilo bidean
daudenekin. Siriak petroliodun Estatuekin, EEEarekin eta Estatu sozialistekin.

Pablo SASTRE

Gure herri honetako jendea zein sustraitakoa den jakin-minari erantzunez

Nondik ote gatoz?

Azken urte hauetan Euskal Herriak bizi dituen gertaerak areagotu egin dute gure herriaren jatorria zein den ezagutzeko jakin-mina. Ez zaigu gaur goizeko gaia honako hau. Eman dute zer idatzirik herri honen sustrai zaharrenek, eta antropologoei, ikertzaileei, zientzi gizonei... bururatu zaien betidanikoa galdera izan da.

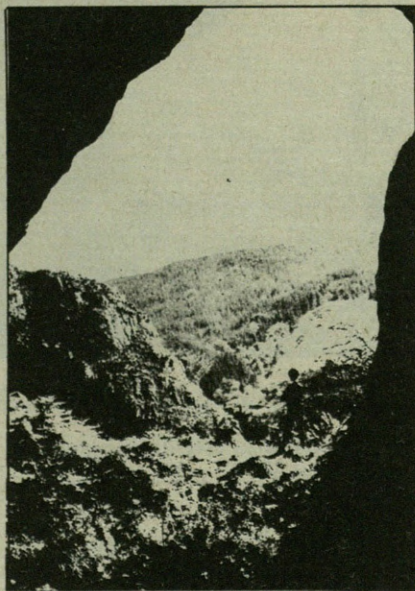
Jakin-min hau beti egon da sekretu gogorrean: zeintzu dira eta norengandik datoz Europa Mendebaldean bizi diren eta bizi izan diren herri honetako partaideak?, bestelakoek ez bezalako berezitasunak dituen herri honek? Zein da ez zeltek, ez erromatarrek, ez godotarrek, ez frankotarrek, ez arabiarrek, inoiz, behin ere, kolonizatu ezin izan duten herri hau? bere independentzia, beti, erasoaldi eta borroken kontra, mantentzea lortu duen herri hau. Nondik ote dator, zientzi gizonek «uharte etnikoa», bestelakoe-kin antzekotasunik ez duenez, deitu dioten herri hau?

Hainbat hipotesi bitxi

Galdera zoragarri hauei askotan erantzuna ematea inor saiatu bada ere, alperrik.

Hipotesiak denetarikoa plazaratu dira, zenbaitzuk bitxikeriazko kutsuz eta guzti: Erromatarrek, beren kronistek diotenez, iberiarren tribu bat garelako ustea zuten. Egun, zientzi munduan, erabat ezabatuta dago euskal-iberiar teoria. Badira bestelako teoria txundigarriak: Tubalen ondorengoak garena dioena bezalaxe, nonbait Noeren iloba honek Mediterraneo zeharkatu zuenean, ekialdetik mendebaldera, ibai misterioitsu baten uretara barneratu omen zen (Ebro), korronteari jarraituz iritsi egin zen Euskal Herrira, eta Euskal Herria bizi lagunez bete.

Nahi izan digute, baita, berebere, quantxe eta kaukaso ingurutako zenbait herrien ondorengoak garelako sinistatuz. Azken hipotesi hau, topatu diren parekotasun linguistikoak oso inportanteak direnez, oso zabaldua dago gaur egun oraindik. Guk ez dugu

berdintasun hauetariko bat bera ere ukatu nahi. Ezin dugu horrelakorik egin. Ez dugu hori egiteko ez ezaguera ezta jakintza zientifikorik. Baina dudan jartzen duguna, hori bai, geroago aipatuko ditugun datoei esker, zera da; gure jatorria kokatua egotea horietako herriren batetan. Azkenik aipatu, baita, badirela halako indibiduo ernai batzuk, irudimena bere azken muturretaraino eramanez Atlantarren ondorengoak garelako azpimarratzen dutenak; entzutekoak! Auskalo!

Geure oinpean dago jatorria

Bistakoa, bada euskaldunen jatorriari buruzko teoria franko, denon gustoak asetzeko aina, behinepin. Baina guztiak ez dira gauza bat bera baizik: zientziari axola gutxi egin eta sortutako hipotesi hutsak.

Ordea, erantzuna sinplea da; jatorria, herri gurearen sustraia, hementxe bertan datza, beti egon den toki berean; euskal luraren baitan; Euskal Herrian.

Hori frogatzeko, jo beharrean gaude ezinbestez aurrehistoriara.

Goazen, bada, Paleolitiko Erdira, hau da, hirugarren glaziar bitarteko aroa eta laugarren glaziarra arteko garaia. Musteriense deritzen garaia, zientifikoek J.a.ko 40.000 eta 30.000 urte bitarteko adina ematen dioten aroa, bertan aurkitzen ditugu giza bizitza egon deneko lehen arrastoak Euskal Herrian.

Aro horretan bizi izan zen gizakia, aspaldiko mundu hartako lurralde eta bazter lasaietan, «Homo sapiens neanderthalensis» edo «Neanderthaleneko gizona» z ezagutu ohi zaio.

Neanderthalen desagertzea

Lanabes (tresneria) zaharrenek, Euskal Herrian aurkitutakoak, gizon primitibo horien kulturari dagozkienak dira hain zuzen ere. Bi aurpegidun inuztarriak dira, Baionako Museoa kontserbatzen direnak, baita ere karriagailuak, hortz itxurakoak, eta musteriense puntak; betiere kopuru urrian.

Neanderthal gizakiaren hondakin edo kondarrak, oso eskasak dira, nabarmenena matrail hezur bat da, Isturitzen aurkitua eta hortz batzu Arrasaten topatutakoak.

Paleolitiko amaieran, J.a.ko 30.000 urte, arraza berri bat azaltzen da, zientifikoek «Homo sapiens sapiens» izenez bataiatu dutena, eta desagertu egin da Neanderthal gizona.

Desagertze baten arrazoin ezkutuak

Halaxe da, neanderthalak erabat desagertu egiten dira, arraza berria azaldu orduko. Hori da historiak duen galdera ikaragarrienetariko bat. Zer dela eta desagertzen da? Edo, aitzitik, arraza berriak hartu ote zituen? Egia-tan zer gertatu zen? horretan trebe eta adituak direnak buru belarri ari dira ikerketak egiten, eta agian ez oso urrutiko goiz batetan erakutsiko digu-te erantzun logikoren bat.

Egia da, «sapiens» delakoa pro-toeuropeo guztien arbasotzat har lite-keela. Industrian gertatu zen behin behineko aldaketak Paleolitiko amaierarako sarrera suspertu zuen. Eta aspaldiko mundu haren lurrazala itxuraldatu zuen zerbaitek.

Ez zirudien arraza berriak berdint-suak zituenik bere berezitasun denak, eta beraz antropologoez zenbait mo-ta-sail desberdin bereizten dituzte ho-riengan, fosilak non aurkituak izan diren hango izena hartzen dute. Hara nola; Cro-magnon, Grimaldi, Chan-celade, Combe Capelle, eta beste.

Cro-magnona, Euskal Herriko lehen bizilaguna

Cro-magnon gizakia (gizona), erraldoi bat zen, bestelako gizon pre-historikoekin parekatuz gero. Gor-putzaren xehetasun guztiak berezkoak ditu, hanka hezurretik hasiz muskulo-ko ligamentoek hezurretan uzten du-

ten arrastoetaraino, horrek zuen ke-men eta sendotasuna adierazten digu; bestalde, duen kaskezurraren itxurak, aurpegiko arrastoek eta bere neurri antropolojikoak bereiztarazten dute aipatutako beste gizakiengandik.

Cro-magnon arraza, dirudienez, Europa hegomendebaldeko euskual-detan hedatuena izan zen beste edo-zein baino, Pirineo ingurutako lurral-detan batipat, beraz ez gaitu zertan harritu beharrik Pirineoko bizi lagu-nen partaidetariko bat Cro-magnona izatea, elementu inportante gisa sartu zenez.

Horrenbestez, logika hutsa da, Cro-magnona izan zen Euskal Herri-ko lehen bizilaguna. Cro-magnonak bizi duen inguruari esker; eguraldia, elikadura... e.a. bertako eboluzio bati ekin zion, egungo euskaldunaren ti-poa itxuratuz.

Barandiaranen lan eskerga

Guzti hori teoria hutsa litzateke baldin eta euskaldun jator batek, gure identitate nazionalaren enxenplurik nabarmena, benetan frogatu ez ba-zuen.

Nortaz ari gara? ...Jose Migel Ba-randiaran jaunaz.

1936.urtean eta Urtiagako haitzu-loan (Deba) eginiko azterketetan, gi-zakien zenbait kaskezur aurkitu egin zituzten Barandiaran eta Aranzadi jaunek.

Buruhezur zaharrena, Magdale-

niense bukaerakoa, Cro-magnonari dagokiona da eta euskaldun tipoaren lehen aztarnak azaltzen ditu. Azeli-en-se mailan aurkitu diren kaskezurrak (J.a.ko 8.000), haitzulo horretanxe, egungo euskaldunaren eta Cro-mag-nonaren bitarteko dira, eboluzio ho-rretan urrats bat adierazten dutelarik.

Azkenik Eneolitiko garaiari dagoz-kien kaskezurrak (J.a.ko 1.800 urte) Euskal Herriko hainbat lurralde men-ditsutan aurkitutakoak, totalean dira euskaldunak.

Besteek ez bezalako etnia bat

Euskal arraza beraz, ez zen beste tokiren batetan sortu eta gero hona etorritakoa izan, ez, aitzitik hementxe bertan osatu zen, gure aberria den Euskal Herri honetan.

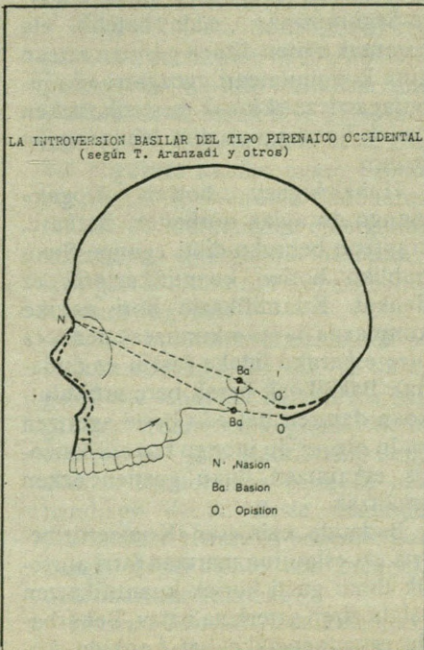
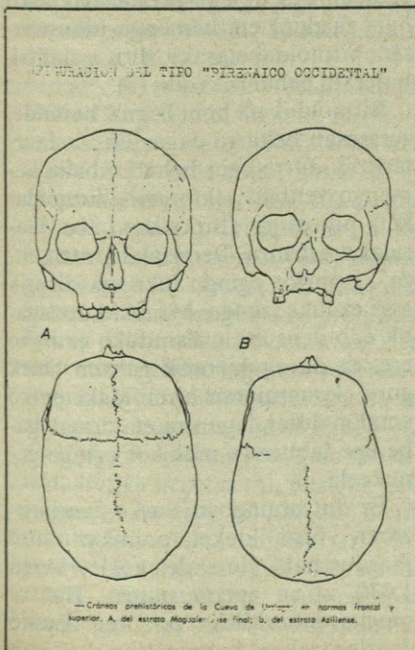
Lerro hauek irakurtzen dituen ba-tek, idatzi dugunok bete-betean arra-zakerian erortzen garela pentsa deza-ke.

Gure pentsatzeko era urruti dabil uste horiengandik. Gure aburuz, zi-nez, XX.mendean *arrazataz* iardutea utopia haundi bat besterik ez litzateke. Baina osoro konbentzita gaude ho-netaz: beste herriek ez bezalako *etnia* desberdin bat duela Euskal Herriak, hori ikus daiteke bere hizkuntzaren baitan; Euskara, bere sinismenak, ar-tea, ekonomia, jolasak, zientzi tekni-koak, ohitura edo usadiotan... e.a. fi-nean bizitzarekiko kontzepzio jakin bat da, talde sozial baten partaide ga-renez euskaldunok, hau da, kultura baten partaide garen neurrian. Gure kultura, Euskal kultura.

Baldin eta bizitzarekiko kontzepzio hau batek beretzat onartzen badu; be-re larruaren kolorea zein den kontutan hartu gabe, bere urrutiko sorlekua, bere kanpotar abizenak... e.a. euskal-duna da! eta ongi etorria izan dadila herri zoragarri honetara.

Azken finean, gizona definitzen duena, kulturaren sortzaile izatea da. Gure kasurako euskal kulturarena. Eta herri libre bezala bizi nahi genuke, beste herriekiko hartuemanen dugun guztia emanez, baina nahas-maha-sean erortzeke, zahar-zaharra den gu-re identitatea mantenduz alegia.

**E. ARRONDO
A. CARBONELL**

MADRILEKIKO DEPENDENTZIA EKONOMIKOA DELA-TA

Bakaikoari erantzunez (1)

Otsailaren 28ko «Egin»en, nire adiskidea den B. Bakaikoak artikulua labur bat idazten zuen Euskal Komunitate Autonomoak Madrilekiko duen dependentzia ekonomikoa aztertuz. Artikulu horretan, Kontzertua dela edo Asegurantzia Soziala dela, «euskaldunoi kentzen digutena Madril aldetik» erakusten saiatzen zen. Bakaikoaren idazlanean, euskaldun apal askoren buruan soma daitekeen hamaika galdera eta kezka jasotzen ziren: Kontzertuak zerbaitetarako balio al du? Gehiegizko Kuporik ordaintzen al dugu? Madrilek ekonomikoki ustiatzen al gaitu? ... Galdera asko bapatean erantzuteko eta nahiko konplexuak gainera. Eman dakizkiekeen erantzunetan, bestalde, alderdi bat teknikoak izango bada ere, beste bat, garrantzitsuenak apika, norberaren ikuspegi politikoak mugaturik etorriko da. Gai irristakorra, hortaz, askotan eztabaidatu izan denean mokokaldi sesio eta irainak besterik sortu izan ez duena.

Argia arkituko badugu, ordea, arrazoi beharrezko iruditzen zait problematika horren mailak ongi bereiztea. Horregatik, era «tekniko» batetan erantzun litekeen arlotik hasiko naiz, zerenolako eragin izan dezakeen bakoitzak hartutako aukera politikoak beste hurrengo artikulua batetan aztertzeke.

Hona hemen beraz lehen mailari loturiko galdera: Euskal Komunitate Autonomoak gainerako komunitate autonomoen aldean gehiago edo gutxiago ordaintzen al dio Estatuari?

Hona hemen, hasiera-hasieratik, nire erantzuna ere: besteek baino gutxiago ordaintzen dugu. Hots, alderatzen baldin baditugu Estatuak euskal Komunitate Autonomotik biltzen dituen diruak (Kupoaren bidez, Gizarte-Segurantzaz,...) alde batetik, eta Estatuak egiten dituen gastuen artean gure komunitateari egozgarri edo inputagarri zaizkionak bestetik, azken hauek handiagoak dira lehenengoan baino.

«Emaizkiguzu horren frogak» esango du agian norbaitek. Barkatu, erantzun beharko diot: egungo fluxu publiko horien kuantifikaziorik ez daukat. Kuantifikazio hori nahiko konplexua da eta eskuratzeak denbora luze eskatuko lidake (orain ez dudana). Bakaikoak berak bere artikulutxoan daturen bat edo beste agertzen badu ere, ez du inongo kuantifikaziorik eskaintzen fluxu guztien azken emaitza.

Badaude, egia esan, Kontzertu berria eta estatutua martxan jarri aurretik fluxu guzti horiek kuantifikatzen saiatu ziren azterketa batzu. Behar bada ezagunenetako bat Lankide Au-

rezkiak 1978an egindakoa izango da (1). Badirudi, azterketa horren arabera, Estatuak Gipuzkoa eta Bizkaian biltzen zuena handiago zela berak egiten zuen gastu osotik probintzia hauei inputagarri edo egozgarri zitzaizena baino.

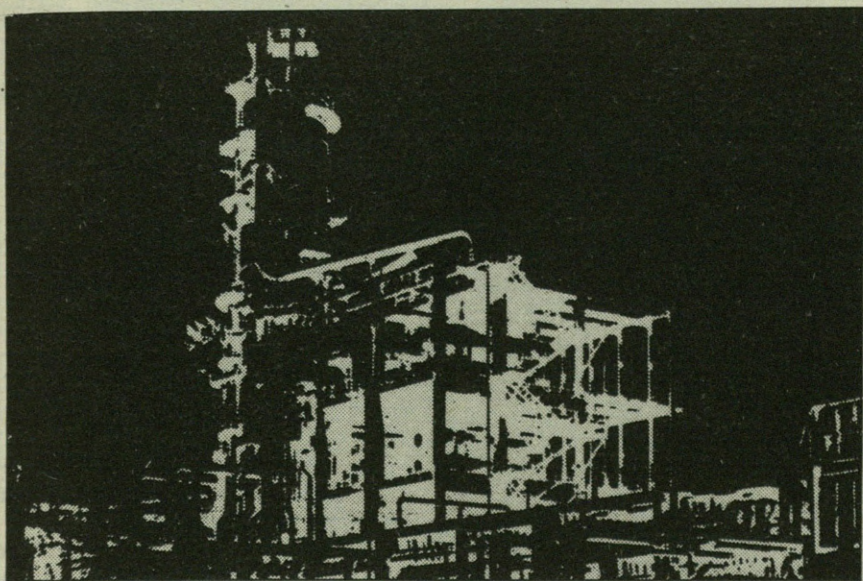
Araba eta Nafarroari buruz, ordea, ezin daiteke hori esan (ez behintzat, nik erabilitako ikerketen arabera): bi probintzia hauek disfrutatzen zuten Kontzertu edo Konbenioari esker Espainiako gainerako probintziek baino diru gutxiago ordaintzen zuten.

Ordutik hona, aldiz, euskal Komunitate Autonomoan Kontzertu eta Estatutua martxan jarri dira. Orobat, ordutik hona krisiak gogor astindu du euskal ekonomia eta, nolabait ere, birmoldatze-prozesu bortitza bati ekin behar izan zaio. Bi arrazoi hauek eraman dute, nik uste, Gipuzkoa eta Bizkaia eta Madrilaren artean zegoen fluxu-erlazioa norabide edo norantza aldatzera.

Kontzertuari esker, Estatuari ordaintzen zitzaizkion dirutzak erruz murriztu dira; murrizketa horri esker, bakarrik, posible izan da beste Komunitate Autonomo edo eskualdeetan ematen ez diren hainbat eta hainbat zerbitzu hemen eskaintzea. Industriaren krisia eta birmoldaketa direla eta, Estatuak hemendik jasotzen zituen Segurantzia Sozialeko kopurua izugarri beheratu da (alde batetik lanpostu gutxiago egotean kuota gutxiago jasotzen du; bestetik, langabe gehiago egotean desenplegu-prestazioak asko hazi zaizkio) eta hemengo industriaren birmoldaketarako diru galantak bideratu behar izan ditu (2).

Birmoldaketa honi buruz, bestalde, zera esan beharra dago: Eusko Jaurilaritzak aurre egin beharko balie hemengo zenbait sektoreren birmoldaketa-prozesuari (Bizkaiko Labe Garaiak, Altzairu Bereziak, Untzigtintza,...) porrot egingo luke eta dirurik aski ez luke izango, Madriliko kupoagatik edo deus ere ordainduko ez balio ere, ez du egokierarik galtzen haiek gure ekonomiaren birmoldaketarako ematen duten laguntza eta diruak gabe epe laburrera molokot egingo genukeela.

Ez dut oraingoan Eusko Jaurilaritzaren birmoldaketa-politikaz luze ihardun nahi. Nere ideiak ARGIAren 1.030. zb.an agertu nituen. Hantxe nioena, laburbilduz zera zen: Eusko Jaurilaritzak ez du ezer jakin nahi izan

egiazko birmoldaketa batez, prozesu honi aurre egiteak eta heltzea gatazka soziala berarekin dakarrelako. Nahia-goa izan du «adabakiak» jarri, enpresa indibidualei dirua eman (nahiz eta enpresa horiek inongo bidegarritasunik izan ez), eta horrela arazo ekonomikoen egiazko konponketa geroratu. Hemengo sektore txiki birmoldaketari orain arte ekin ez badio, ez da izan ahalmen ezagatik (edo ez funtsean behinik-behin); horretarako gogorik eta borondate politikorik izan ez delako baizik.

Beste arazo bat aipatzen zuen Bakaikoak: eta Nafarroa zer? Beste eskualdeek baino gutxiago ordaintzen dugula esan baldin baduzu oraindik-orain, nola ulertzen da 1986an euskal Komunitate Autonomoak 1986an kupoagatik 76 mila milioi ordaindu behar izatea, Nafarroak urte horretan 5'5 mila milioi bakarrik ordainduko duen bitartean? Erantzuna, irakurle, agian «pribilegio» (kasu: karkotxen artean jartzen dut eta) handiagoa bait du (3). Arrazoiak? Bada alde batetik historikoa: Francok probintzia horren klase oligarkikoetan aurkitutako mugagabeko laguntza eskertzearen, klase horren eskuetan tresna eta abantaila izugarriak jarri zituen eta, noski, behin hori emanez gero oso zaila da horiek kentzea (4). Bestetik gaurrengungo arrazoi politikoak daude pribilegio hori mantentzen jarraitzeko: «eman diezaiogun Nafarroari euskal Komunitate Autonomoari baino gehiago, horrela beronen barruan sartzeko desiorik izan ez dezan».

Bakaikoa harritzen da Madrili ordaintzen zaion Kupoaz «Euskal Herrian inork ahoa zabaltzeke» egoteagatik. Nire irudiko, hau ez da batere harritzekoa: denon buruan dago guri inputagarri edo egozgarri litzaigukeena baino gutxiago ordaintzen dela eta inork ez du nahi «erbia altxatu». Eta hau ez da fenomeno berria: Francoren garaian Nafarroako eta Arabako Kontzertu eta Konbenioez hitzegin zedin interes gutxiena zutenak bertako Diputazioak ziren. Bazekiten kontuak argitara ateratzekotan, espainiar gainerako probintzien protestak eta errebindikapenak besterik ez zirela sortuko (5).

Bukatzeko, eta fluxu publikoetan gertatzen denaz alde batera utzita, dependentzia honekin zerikusia duen, eta Bakaikoak berak bere doktoradutzako tesian frogatu zuen, beste gauza bat gogoratu nahiko nuke: Espainia eta euskal Komunitate Autonomoaren arteko merkantzien elkarganbioa aztertzean, elkarganbio horretan gu izan garela onura edo irabazi handiena atera dugunak.

Beraz, orain arte idatzitakotik zera ondorioztatuko nuke nik: ez da egia guk beste espainiar eskualdeek baino gehiago ordaintzen dugunik, edo bestela esanda, gure Madrilekiko dependentzia ekonomikoa besteena baino handiago denik. Beste eskualdeen ekonomiarik behatuko bagenio, gurea bezain dependiente edo menpekota dela ohartuko ginatke.

Emitza honetara azterketa «tekniko» baten ondorioz iritsi gara. Horrek

esan nahi al du Madrilekiko dependentzia edo menpekotasun ekonomikorik ez dagoenik? Ezta hurrik eman ere. Horrek esan nahi al du ados gelditu behar dugunik oraingo egoerarekin? Ezta gutxiagorik ere. Zeren eta orain arte egindako azterketan aitortu gabeko premisa batetik abiatzen ginen. Eredu edo espazio ideal batetan mugitzen ginen: klase eta nazio-zapalketarik ez zegoen estatu batetan. Baina gure kasua ez da hori. Zer jarre hartu, hortaz, Euskal Herria (6) zanpatzen duen Estatu horrekiko?

Galdera honi erantzuteko beste azterketa-zelai batetan murgildu behar dugu geure burua. Zelai berri honetan norberaren ikuskera politikoak badu zeresana. Baina luzeegi ihardun dugu dagoeneko eta hobe izango da arlo horren jorraketa hurrengo batetarako utzea.

TRIKUHARRI

(1). Caja Laboral Popular: «La Balanza de Pagos en el País Vasco». Estudio honi buruz, «Transición» izeneko aldizkarian debate luzea sortu zen; Muñoz-en ustez ez bait zen zenbait faktore aintzakotzat hartzen kuantifikazio honetan.

(2). Honerantz bideratutako diru hori 300.000 milioi pzt. ingurukoa izango bide da (langile-gehiegitzen desenplegurako aparteko prestazioetan, Gizarte Asegurantzaren kuota-exonerazioetan eta abarretan bideratutakoak ez-ezik).

(3). «Pribilegio» horren existentzia Olaberri komunikabideetan agerturiko artikuluetan behin baino gehiagotan frogatu izan du «nafarristen» haserre sortuz.

(4). Nola justifikatu kupoa bapatean 5'5 milioitik 17ra edo igo behar dela esatea; hori proposatu edo defenditu egingo zuen alderdi politikoak bereak eginga izango zuen hurrengo hauteskundeetan.

(5). Hori dela eta, ikerlariek fluxu horiek kuantifikatzeko estimazioetara jo behar izaten zuten beti, Diputazioek beren Aurrekontu edo Presupuestoen likidazioak argitaratzen ez zituztelako. Oraingo Kontzertuan «pribilegio» hori txikiago da eta datuak eskuragarriago daude benetan interesatua dagoenarentzat.

Esan behar da, bestalde, Kontzertuaren «abantaila»k ez lukeela ezinbestez etorri behar besteek guk baino gutxiago ordaintzetik, haiekin ahalezko den gestio hobeagotik baino.

(6). Ez aiantzi, edozein moduz ere, beste eskualdeak ere zanpatuta daudela.

Ondarruko K.G.A. (Komite Gazte Antiheroína) mugimendua heroinak sortutako egoerari buelta ematen

«Guk sortu dugu gaitz hau eta guk konpondu behar dugu»

Kanpotik esanda alperrik izaten da askotan. Yonkiak berak direnean ordea mugimendua martxan jarri dutenak, Ondarrun heroinaren trafikoa moztu dutenak, bertako yonkiak osatu eta reabilitatzen dihardutenak... beste zenbait herritakoak ere ohartuko dira Ondarrukoek egindakoz. "Yonkiak badaki bizirik hilda dagoela" esaten ziguten K.G.A.-ko bi heroinomano-ohi hauek. Pare bat hilabete dira heroina utzi zutenetik eta benetan bizirik ikusten ditugu. Martxan. Gauzak antolatzen eta aurrera ateratzeko asmoz. Hona hemen kaiako taberna batean izan genuen elkarrizketa.

A.— Hasieran gauzarik gogorrene-tako bat izango zen heroina sartzen zuenari toke bat ematea...

KGA.— Pikatzen denarekin baino trafikantearekin. Trafikanteekin hartu genuen postura zen beraiegana joan, material guztiak kendu eta gainera abiso bat eman hemen herrira gehiago ez sartzeko. Hori dirua ateratzera doan trafikantearekin.

A.— Kontsumitzaile-trafikanteekin?

KGA.— Esperientzia bat badaukagu geure lagun bategaz. Saldu egiten zuen heroina. Ez zuen saltzen hemen. Kanpora joaten zen saltzera, bazekien eta hemen mugimendua zegoela. Eta zen konsumidorea. Berak sartzeko saltzen zuen. Baina egun batean honaxe etorri zen. Guk bagenekien materiala zeukala poltsikoan. Bagenekien heroina zeramala ganean. Eta nahiz eta ez eskaini, nahiz eta ez esan "aiba", gu heroinomano izandakoak segituan jartzen gara nerbioso. Antsidade batean poltsikoan heroina daukala jakin hutsarekin. Ja aspertuta geunden berarekin eta gu geu joan ginen munizipalengana. Esan genien trafikante bat zegoela. Guk ekarri genituen munizipalak. Detenitu egin zuten. Guk egin genien eskolta ez eskapatzeko. Guk eraman genuen udaletxera munizipalekin.

Baina zer egiten da normalean bat detenitutakoan? Partea sartu, goardia zibiletara eraman, hauek partea sartu eta Gernikara. Gernikan juezak edo libre edo gartzelara. Eta mutilak gartzelan egiten du espezializatu. Kontak-tu hobeagoak egiten ditu han.

A.— Zer egin zenuten orduan?

KGA.— Orduan guk ezetz esan genuen. Guk eraman genuen udaletxera eta guk atera genuen handik. Materiala han bertan destruitu zen. Egin

Argazki ariketa birentzat

FUTBOL partidu batetako instantanea duzu lerro hauen albokoa. Horretan ez duzu batere zalantzarik egingo. Hor daude bi jokalaria beren praka motz eta elastiko arraiadunekin. Bata bestea besarkatu nahian. Bestea pozak zorutzen. Pozak zorutzen aho erdizabal eta begi, ukabil bezain itxiekin, gorde ez dezakeen poz hori adierazi nahian. Gola sartu du, atezainaren eginahalak ez dira nahiko izan eta belarrean etzanik geratu da esferikoa sarera nola sartu den begiratz, gure goleatzailak hogeit bat metro korrika egin ondoren, belaunikatu eta "goool" garraisi egin duenean. Eta orduan iritsi zaio baloia erdiratu dion beste jokalaria zorionak eman asmoz.

Edota guztiz bestaldera gertatu da. Ate aurrean bakar bakarrik geratu da gure aurrelaria, atzelari guztiei irutzur egin ondoren, afizioak ahoa ireki du gola kantatzeko, altxa du ezkerreko anka, parabola argia markatu du gero atzetik aurrera eta baloiari jo dio... Baloiarekin batera lurrari ere jo dio, eta "hodeietara" bidali baloia. Hortxe gelditu da, belauniko, garraisaika "kaka zaharra", jendearen "ooooiiii" luzea eta gero txistuak entzuten direlarik. Orduan etorri zaio erdilaria, gerritik heldu du gure aurrelari dohakabea eta burukadaka hasi zaio, dinbi, danba, "nola arraio egin duk huts" galdetu ere egin gabe. Eta ez du askatzen, nahiz eta bestearen sufrimendu aurpegia benetan errukarria izan, ez, ez dago barkatzerik, batez ere, gol horrek klasifikazioa zekarkeelako, edota lehen mailatik ez jeistea, edota lehen mailara igotzea, edota ligako txapeldun izatea... Atezaina hor dabil jendeari baloia eskaka, berekiko horrelakoak behin bakarrik gertatzen direla diolarik.

Edota ez dira futbolariak, gerlariak baizik, eta belauniko dagoenari labaina zartu diote bizkarrean eta besteak tiraka atera nahi dio, horrela, batere kloroformorik eman gabe...

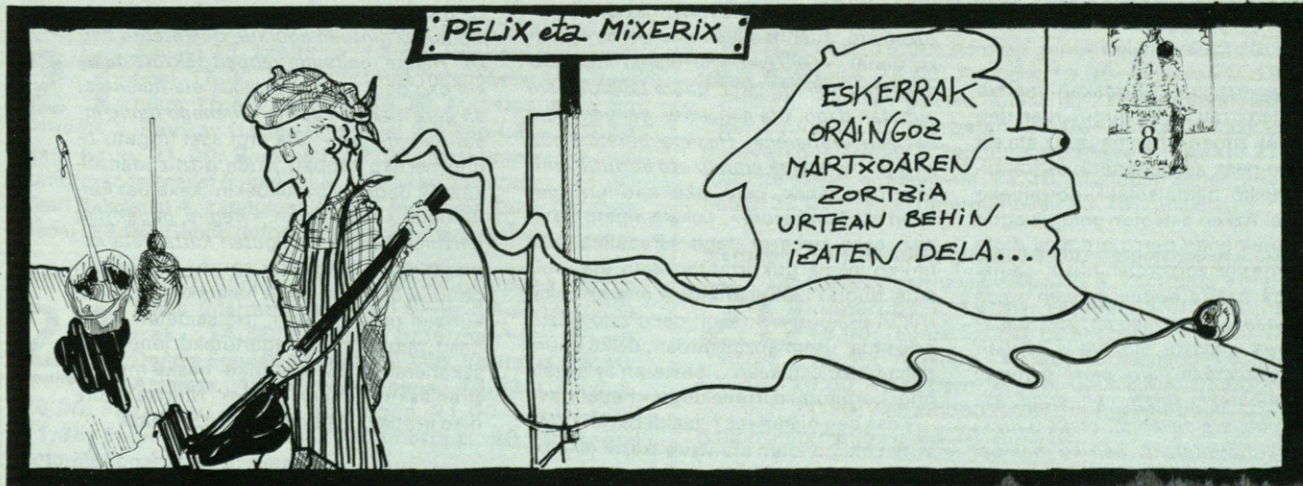
Eta beste mila aukera, ariketa, argazki baten aurrean, bertan bi jokalaria (maitale agian?) agertzen direlarik...

ABILEZIA ETA INDARRA

«Zelai», harri txikitari onena

BERE benetako izena Jose Antonio Gisasola da eta harri txikiak jasotzen ez dauka kontrariorik. 125 kilo inguruko harriekin (zilindrikoarekin, batez ere) inoiz inork ez bezalako markak egin ditu azken urteotan Bizkaiko herri-kirolzaleentzat orguilo-sortzailea baino gehiago den mallabiatar honek. Iaz ondu zuen Ostalaza giputzak aspalditik ipinita zuen marka mitikoa 113 kilotako harriarekin. Hogeitazazpi urte beteberriak ditu. Izaeraz guztiz apala dugu mutiko hau, eta bere burusoiltasunarekin batera, bere bizar apaina izan daiteke bere berezgarri fisiko deigarriena (artilezko kapela eraman ohi du saio askotan). Horrezaz aparte, gorputzez txikitxo da, eta hortik datorkio harri haundiagoekin iharduteko ezintasuna. Teknikaz daukan nagusitasun eta maisutasunez, 100 kiloko harria orduerdiko saioan 300 aldiz jasotzea dauka hurrengo helburu, hurrengo marka. Izan ere, markak ontzeko erraztasun eta grina berezia daukan kirolaria dugu «Zelai».

Sabin LASA

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Euskadi Irratia (Donostiatik)

Astelehenetik Ostiralera

7,00: Agurra. 07, 0: Lehen txanpa. 08,30: Goiz-kronika. 09,00: Baratzako pikuak. 10,00: Goizgi-roan. 12,00: Egutegia. 13,00: Albisteak. 13,15: Aizu aizu lehiaketa. 14,00: Albisteak. 14,15: Kirol berri. 15,00: Kafe pop. 16,00: Kostaldeko tren. 18,00: Klasikoak gaur. 19,00: Konpaktoa. 20,00: Arrastion Euskadil. 20,30: Kirolak gaur. 21,00: Sorgin afaria. 22,00: Kaki rock. 23,00: Amaiera.

Larunbata

8,00: Goiz oilarrak. 09,00: Gazte gera gazte. 11,00: Xixupika. 12,00: Gaur eta bihar. 13,30: Eguerdion Euskadil. 14,00: Plaza eta marka. 15,00: Jazz bizia. 16,00: Kirolak. 19,00: Konpaktoa. 20,00: Albisteak, kirolak, musika. 21,00: Fonoteka. 22,00: Kaki rock. 23,00: Amaiera.

Igandea

8,00: Agurra. 08,27: Arantzazutik meza. 09,00: Arkaren leihatila. 10,00: Debaldeko festa. 13,00: Eskusoinua. 14,00: Albisteak. 14,15: Kirol berri. 15,00: Gaurko musika. 16,30: Zelaletan. 19,00: Konpaktoa. 20,00: Euskadiko Orkestra. 21,00: Jokuaeren errenta. 22,00: Kaki rock. 23,00: Amaiera.

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

Nafarroako Diputazioak emandako diruak nora?. — Berri pozgarria izan beharko zukeena, itxura denez ez da hala izango, Nafarroako Diputazioak euskara irratietan promozionatzeko Iruñeako zenbait irratik komertzializatu emandako diruek ez bait dute probetxu haundirik izango. Irrati horien jukutria dela eta, euskara benetan potentzialtzeko ahaleginetan hasi beharrean, batzutan lehendik ere egiten ziren irratsaioak ordaintzeko eta bestetan eman zaiena baino askoz diru gutxiago xahutuz hasi dira. Beraz, "sobera" zaiena kolkora eslogana aplikatuz euskararen pentzura beren kofreak apur bat hornitu nahi dituzte. Eskubiderik ez dagoela oihukatzeak ezer gutxirako balio badu ere: ez dago eskubiderik!

Irrati mundiala montatzen ari Bermeen. — Badirudi Busturialdean eta bertoko inguruetan gauzak mugitzen hasiak direla irratiei dagokienez bederen. Gernikan ere zerbaitetan ari direla berriarekin batera, Bermeen zerbait haundia egin guraz dabilzala ere jakin dugu. Gernikakoaz ez dakigu gauza zehatz haundirik, eta beste batetarako utzi beharko. Bermeokoaz, berriz, badago zer kontatu. Irrati haundia egin nahian dabilza bermeotar gazte batzu: tartean kazetaritza ikasten ari diren batzurekin batera, kazetari-titulua daukatenak ere badira eta denetarako hamabi orduko programazioa beteko duen ordutegia osatu nahi lukete. Horretarako milioi batetako presupostua ari dira mugitzen eskuartean. Ez da desafio makala, bermeotarrena. Haiei buruzko berri gehiagoren zain.

Santi UGARTEMENDIA

«Pedalina Irratia», Mundakan mugida antolatzearen

«Pedalina Irratia» Mundakan martxa bizian dabilen irratia libre dugu. Joan den irailean eman zituen lehen pausuak eta sei bat hilabete pasa astelehenetik ostiral bi-tartean gaueko hamaiketatik goizaldeko hirurak arte. Azken asteotan geldirik egon da, baina oraingoan berriz ere ekin diote eta programazioa zortziretan hasiz, gainera. «Irailetik hasita egiten genuen saioa gaueko saio lasai horietako bat zen, bada-kizu, umorea, musika eta beste zenbait aringarri. Oraingoan, aro berri honetan beste estilo batekin saiatu nahi dugu, askoz zabalagoa, era desberdinetako gauzak eginez, eta horretarako herriko hainbat

jende eta talde hasi dira gurekin kolaboratzen».

Maila horretan, programazio berria egin ahal izateko hamar bat pertsonaren ekipoa dabil, hasiera batetan irratia martxan jarri zuten Juanra eta Andyrekin batera (hain zuzen ere, Juanra da gurekin berba egiten ari dena). «*Geu beti musikaren inguruko gauzetan ibili ohi gara, geure lanbidea ere pubetan dago, eta aspalditik genuen ideia bat zen irratiaarena. Hasiera batetan pub batetako platerak erabiliz eta bertotik emitituz hasi ginen, gero lokal hau lortu genuen eta hona etorri*». Lokala aipatu dutenez, esan beharra dago «Pedalina Irratia»ko lokala guk irratitan inon eta inoiz ikusi dugun txukunena dela (eta ez bakarrik irratia libreen artean): dekorazio guztiz eskisitoa, usain gozosa giroan, disko ehundaka batzu estokean... bestetan ez bezala ongi hornitutako irratia dugu «Pedalina».

Pasa den hilean rock-jaialdi bat antolatu zuten eta benetan erantzun txarra jaso zu-

ten, diru-zulo haundia geratu zitzaiera. «*Horrek desanimatu gintuen eta aste t'erdiz emititu barik egon ginen. Gero herriko jendea gure kontra txarto berba egiten hasi zen, droga trafikatzeko gurela eta horrelako gezurrak zabalduz... herriko jende gehienak ez gintuen apoiatu, boikoteatu baidiz. Halere, badaude zenbait sektore gurekin oso ongi portatu direnak eta haien zantzari gara martxan berriz, lehenago baino indar haundiagoz*». Eta argi aski frogatu zigun herriko zenbait jende guztiz identifikaturik dagoela irratikoekin: kaxa bat kartaz beterik atera zigun. «*Begira, hauek dira entzuleek bidali dizkiguten kartak eta komentarioak*», eta elkar agurtu arte iragan genuen denbora karta haietako batzu irakurtzen pasa genuen, irratsaioetan esandako gauzekin eta agertutako jendeekin sakoneraino enroilaturiko neska-mutilak ziren askutitz haien egileak. Martxa haundiko irratia, «Pedalina» deritzon hau!

J.L.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

programazioa

16 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 16,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,30: Harat, honat, hautsak arrotuz (luzemetraia). 19,10: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Zinemateketako ondasunak (dokumentala) 4. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: Show musikala. 21,35: Bergerac (telesail poliziakoa) 10. kapitulua. 22,35: Amaiera.

17 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 15. kapitulua. 16,30: Klasikoen txokoa 19,30: Aurkezpena. 19,33: Bidaiaariak (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Eskugorri taldea (telesaila). 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: Aitaren eguna (telesaila). 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

18 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 15. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 162. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Bat-man (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Marianne xarmanta (telesaila) 12. kapitulua. 21,35: Kirolez-kirol. 22,05: Dallas (telesaila) 39. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

19 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Bat-man (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 163. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Virulyse (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. 20,00: Sorginak eta Grinnygog-a (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Gaur egun (informatiboa). 21,00: Berbetan. 21,05: Gaztetandik. 21,35: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon. 23,00: Amaiera.

20 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 164. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Mikro indartsua (dokumentala) 5. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Zopa Haundi. 21,35: Arabeskoa (luzemetraia). 23,05: Gabon (informatiboa). 23,15: Amaiera.

21 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 165. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Ramsay Gaztea (telesaila) 20. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Neskatala kaskarinak (umorezko telesaila) 6. kapitulua «Maryren gau libre». 21,30: Pearl (telesaila) 4. kapitulua. 22,30: Munduan Zehar (informatiboa). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,10: Amaiera.

22 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aingerutxoek Goraberak (marrazki bizidunak) 8. kapitulua «Extralurrrak». 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 166. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,35: Emakume bat leihoan (luzemetraia). 23,10: Gabon (informatiboa). 23,10: Amaiera.

23 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 16,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,30: Pinotxo (luzemetraia). 19,10: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Zinemateketako ondasunak (dokumentala) 5. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: Show musikala. 21,35: Bronk (telesaila) 1. kapitulua. 22,35: Amaiera.

24 martxoak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 16. kapitulua. 16,30: Klasikoen txokoa. 18,00: Amaiera. 19,00: Aurkezpena. 19,33: Bidaiaariak (telesaila) 5. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Eskugorri taldea (telesaila). 21,45: Hemen bizi (astekaria). 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

25 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 16. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 167. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Batman (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Popa zoro. 21,35: Kirolez-kirol. 22,05: Dallas (telesaila) 40. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

26 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Batman (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 168. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Virulyse (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. Sorginak eta Grinnygog (telesaila) 5. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Gaztetandik. 21,35: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon. 23,00: Amaiera.

27 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 169. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Kaixo Sandibell (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Zopa Haundi. 21,35: Bizirik irten nahiean (luzemetraia). 23,10: Gabon (informatiboa). 23,20: Amaiera.

28 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 170. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Ramsay Gaztea (telesaila) 21. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Neskatala kaskarinak (umorezko telesaila) 7. kapitulua «Galesko printzea». 21,35: Pearl (telesaila) 5. kapitulua. 22,30: Munduan Zehar (informatiboa). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,15: Amaiera.

29 martxoak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aingerutxoek Goraberak (marrazki bizidunak) 9. kapitulua «Maltzur aingerugai». 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 171. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,30: Ferramonti herentzia (luzemetraia). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,20: Amaiera.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Presupostuak murritztearen beldurrez

ETBko goiko instantzietan azken aldian gehien kezkatzen duen gaia Gasteizko Gobernu berriak onartatu behar dituen presupostuena da. Izan ere, eta nahiz eta Luis Maria Bandres ministro berriak ARGIAren elkarrizketan esan ETBko programazioa zabaltzea gustatuko litzaiokeela, azken aldian hori nahiko ezinezko bilakatzen duen zurrumurrua zabaltu da hortik zehar: ETBren presupostuak %20tan edo, jaitsiko ote dituzten. Jakin ahal izan dugunez, presupostuen murritze horrek suposa dezakeenaren aurrean telebista horretako hainbat eta hainbat proiektu portu sikuan dagoz, diruaren ziurtasuna eduki arte, bederen. Aurreko urtean uholdeen ondorioz etorritako presupostu-murritzaketak, oraingoan bestelako arrazoinengatik iristea litekeena da.

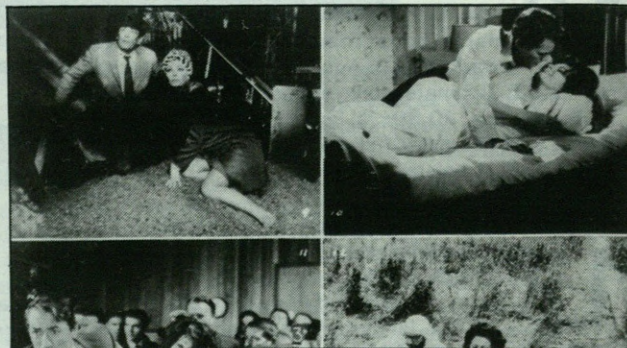
«Popa Zoro»ren hasiera

Martxoaren 25an hasiko da «Popa Zoro» musikasaioa lehenengoz emititzen, eta eskuartean daukazu KOKKA honek betetzen duen hamabostaldiaren barruan geratzen bada ere, merezi apur bat saio horretan zer ikusiko den aurreratzea: aurkezlea Kaki izango da (Iñaki Arkarazo), eta mahai soil batez aurkeztuko da platoa: hondoa guztiz beltza izango da hizki zuriekin. Lehen programa horretan «Gazte hilak» bilbotar taldeak Miramongo estudioan grabaturiko lau kantu eskainiko zaigu, eta horrekin batera Sade-ren bi bideo klip ikusi ahal izango dira, Johnnatan Ritchman-en beste bat. Ondoren informazio gisako zati bat ere izango da tartean, McLaren-en saiotxo batek azken ikutu musikala emango duelarik. Amaitzeko, printzak ere eskainiko dira musikaren mugida orokorrarekin zerikusia izango duena. Orduerdi polita paseraziko digutela gaudu, zinez.

Gogor ari, «Zerotik zetara» prestatzen

Euskal Telebistaren laugarren kanalak edukiko duen lehiaketa-saioa martxan jartzeko gero eta gauza guxtiago falta dira. Hasier Etxeberria izango da saioaren arduraduna eta dagoeneko badute nor aurkeztu: Anjel izeneko tipo bat. Miramongo arotzek ere gogotik ekin zioten dekoratua egiteari, eta badirudi apirilera edo, posible izango dela ETBren programazioan delako saio hau ikustatzea.

luzemetraiak

«Arabeskoa», antzinako hizkuntzetan jakitun, amodiotan...

Asteazkena, martxoak 20, 21,35tan

Kategori haundiko izenez aurkeztzen zaigu filme hau. Stanley Donenek zuzendu zuen «Arabesque» honetan Sophia Loren eta Gregory Pecken aktazioa izango dira ziuraski pantaila txikira hurbilaziko gaituztenak. Horrez gain esan dezagun

espioitza eta amodio nahasturik agertzen digun filmea duzuela aurreko batean ere ETBk iragarritako hau. Antzinako hizkuntzetan jakitun den irakasle bat (Gregory Peck) espioitza lan bat egitera bidaltzen dute etxe batetara, han etxeko nagusiaren amorantea (Sophia Loren) ezagutuko du...

«Pinotxo», musikaz lagundurik

Larunbata, martxoak 23, 17,30tan

Guztiz egokia filme hau bazkalondorako programatzea. Haur literaturako ipuin guztiz ezagun horren bertsio hau 1976koa da EEBBn egindakoa. Antzezle aldetik Danny Kayeren lana azpi-

marratu behar dugu Gepetori bizi emanez. Kantak eta irudiak tartekatuz kontatuko zaigu hemen laburtzea merezi ez duen ipuin unibertsal eta ospetsu hau. Carlo Collidiren ipuinean oinarrituz Ron Field eta Sid Smithek zuzendu zuten filmea.

TU AURRETIK

«Emakume bat leihoan», nola aldatzen diren gauzak

Ostirala, martxoak 22, 21,30tan

Benetan ikustekoa Pierre Granier Deferreren "Une femme a sa fenetre" hau. Ez soilik agertzen diren antzezle mailagatik (Romy Schneider, Philippe Noiret, Umberto Orsini eta Victor Lanoux), baita filmearen bidez agertzen zaigun istorioagatik ere. Grezian kokatzen da istorioaren gerta-kizuna, 1936an, faszismoaren gorakada nabaria den

garaian. Margot (Romy) aberatsaren bizitza eta bizi-modua aldatu egingo da behin batean bere leihoan dagoela iheslari bat etxean bestuko duenean. Hortik aurrera senarra utzi eta iheslari honen ideiak bere eginez, emakume kaskari-nak bere mundua errotik aldatuko du. Guztiz gomen-dagarria deritzogu Pierre Drieuren "La Rochelle" nobelan oinarritua dagoen fil-mehoni.

«Harat, honat, hautsak arrotuz», ez zaitez erregin izan

Larunbata, martxoak 16, 17,30tan

Gazteez osatutako talde bat Ongi-Etorriaren eguna prestatzen ari dela eta, Peggy Sue Turner festako erre-gina izendatu dute. Neska-ren aita zoriontsu dago. Bi-tartean unibertsitateko gaz-te batzu plan bat burutzen ari dira, hau da, Peggyk erregin postua uzteko kon-bentzitu. Desfilaketa baino lehen, Roscoek, plana berak bakarrik aurrera eramatea erabakitzen du. Peggy, Roscoeren kotxera igotzen da. Neskaren aita, Benty,

polizia eta Roscoeren an-dregai jelsokorraren atzetik doaz. Hau da C.B. Griffithek 1981 errodatutako filme honen hari. Antzezleen ar-tean, Jimmy McNicol, Ja-net Julian eta Walter Bar-nes.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

Telegunkariak

Gai honen garrantzia telebista batetan erabakikorra dela iruditzen zait, eta zentzu horretan egingo diot oraingoan kritikakoa ETBri. Astebarruan egiten diren telegunkaritan guztiz desberdinu behar ditugu eguerdikoa (gasteleraz) eta iluntzekoak (euskaraz). Bi telegunkari moeta dira. Baina beti eguerdikoa irabazten die iluntzekoei, berri gehienak berauk ematen bait ditu, nolabait iluntzekoak sobekin lan egiten duten itxura ematen du. Egunean zehar gertatutakoaren laburpena egiten ez dute oso ongi asmatzen nire ustez. Bestalde, zenbaitetan, eta hau telegunkari guztitan gertatzen zaie, Gasteiza jo eta handik etortzen diren berriek denbora gehiegi betetzen dute. esan nahi bait da, Ardantzaz informatu eta gero, parlamentuaz informatzen dela, gero Gobernuko bozeramaleak hitz egiten du, ondoren instituzioek ateratako ez dakit ze libururen aurkezpena egiten da, eta bukatzeko EBBko norbaiti eritzia eskatzen zaio. Azkenaldian maizegi errepikatzen den formula da. Jakina da informazioa "ematen" dutenera jotzea errazagoa dela, baina maiz bilatu behar izaten da informazioa.

Bikoizketarekin esperantza

Ez dira gaur goizekoak telebistako filmetan ahotsak errepikatu egiten direneko kritikak: Bi etxe ibili zaizkigu orainartean bikoizketa lanetan, eta esan daiteke bi estilo sortu dutela bikoizterako orduan. Telesail luzetan ahotsak identifikable bihurtzen dira, eta sukaldetik entzunez gero (pantaila ikusi gabe) arratsalde partean ere "Dantza egunak" botatzen ari direla pentsa daiteke maizegi. Sail ezberdinei eman beharreko giroa (ahots giroa) oraindik ez dute menderatzen bikoizketa-etxeok. Dena dela, hori programazio zainduago batekin konpon liteke, hau da, etxe bakoitzari modu bateko filme, telesail edo dokumentalak emanaz; edota etxe ezberdinek egindako bikoizketak programazioan (astetan eta hilabetetan) tartekatuz. Orain bikoizketa etxe berri bi lanean hasiko direlarik aukera zabalagoa izango dela espero genezake, ahotsak ez direla "errepikatuko".

"Gaztetandik" saioan erreleboa

"Gaztetandik" saioaren aurkezpen lanak utzi ditu Arantza Urretavizcayak eta Ermiñe Madariagak hartu ditu. Ermiñeri antzematen zaio saioa hurbiletik ezagutzen duela, ez zaiola arrotz egiten pantaila aurreko lana, nahiz orainartean atzean ibili. Oraingo ez du berrikuntza haundirik sartu, baina espero daiteke bere estilo berezi horrekin bizituko duela "Gaztetandik", baina ez "Amatiño"ri elkarriketatuz.

BESTEEN AHUNTZAK

Nola Samoan elkarri sudurra igurtzen dioten

Samoa munduaren guztiz bestaldean daukagu. Irla asko dago han, milaka irla. Pazifikoko itsasoan daude irla horiek. Bizimodua ere gugandik nahiko bestelakotsua daukate.

Umeak, nire usterako, alde ederrean bizi dira han. Jaiotzeko momentua da inportantea, orduan festa izugarriak ospatzen dituzte; urte betetzeak, berriz, isilean igarotzen dira, eta jendeak ez du jakiten gero zenbat urte dauzkan.

Umeak libre dabilta egun guziz. Familiak handiak izaten dira, eta gurasoei nahiz osaba-izebekin jolas, jan edo lo egitea, igualtsu zaie. Ez dira etxe bakar batetan bizi. Denek onartzen dituzte, eta zeinek in egon, berek aukeratzeko dize.

Hiru-lau urtetan, haurra lan txikiak egiten hasten da. Zaharrago edozeinek, bai bost urtetako bere anai-arrebak ere, zer egin behar duen agintzen dio. «*Hi, garbitu ezan hau!*» «*Hi, koko batzu ekar itzak!*» Lana, jolasa, heziketa, batera gertatzen dira.

Maitasuna, gorrotoa, zeloak, gertatzen dira Samoan, nola ez. Baina aste gutxitako kontuak izaten dira. Izan ere, haurretan, neskatiko-mutikoa emakume baten besoetatik beste batenetara axola gabe pasatzen da, beraz ongi ikasten du ez dela pertsona bakar batekin gehiegi kezkatu behar, ez daitekeela edozein hartu-emanetan esperantza handiegirik jar. Bata utzi, tori beste bat.

Hango tradiziozko agurra elkarri sudur-igurtzea izaten da. Lagun gisa berriz, batipat nesken artean, beste bat erabiltzen da, samur heltzen bait da lagunaren sexua.

Elkarren arrimoan bizi da jendea. Inoiz behinka ordea, gertatu ohi da honelako-edo-halakoa **musu** gertatzen dela. Zer da **musu** egotea? Ez dakite esplikatzen. «*Auskalo*», jasotzen da erantzun bakartzat. Lagun batzu atera dira errekan arrantza egitera, herriskatik hamar kilometrotara; egiten dute; bueltako garaian, mutil batek han gelditu behar duela esaten du; zer dela eta? «*Musu dago eta*». Edo ume batek ez badu jan nahi, edo neska batek ez badu larrutan egin nahi, denek errespetatzen dute. Antropologoen ustez, jarrera horrekin indibiduoak babesten dira, bestela oso intimidatuta gertatzen diren ikusgarria omen da.

Gazteak dantzan nola aritzen diren ikusgarria omen da. Lotsa alde batetara, nork bere gisa egiten du, bai akats fisikoak dituztenek ere, itsuek eta bizkar-konkorrek, eta bai kojuek ere!

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA OINAK HARA

Goazen Erriberara?

Honela agurtu ninduen lehengo batean nire adiskideaturazale eta ibiltari porrokatu batek. Izutu ninduzun, Iruñeara asteburua lasai (hau da tabernaz taberna eta kafetegiz kafetegi) igarotzeko asmoz joana bait nintzen. Baina tematsu zebilen adiskidea, eta gainera, bere etxean hartua nuenez ostutu, goizean goiz, despertadoreak alboko gelan jo bezain pronto hasi zitzaidan ate-joka. Loaren orratzak ez, baina jostorratzak kendu nituen lababoko ur hotzetan. Kafearen usaina hedatu zen sukaldetik, eta gozotegitik igotako kroasanak bertan bustitzen genituen bitartean adierazi zidan adiskideak gure ibilbidearen nondik norakoen aukera zabala: «*Lizarra aldera abia gintezke adibidez*», hasi zen mahai gaineko kafesne putzu gainetan mapa desplegatzen zuen artean, «*ezagutzen al duk?*». Apur bat esagutzen nuela, noizpait ibilia nintzela inguru haietan... Nire zeharkako hitzetan ohera itzultzeko gogoa asmatu nahi gabe jarraiki zitzaidan: «*Beherrago ere joan gaitezke, Tuter aldera, Tafallatik igaro, Oliteko gaztelua bisitatu...*». Ez nuen inorako preferentziarik agertzen periodikoari begirazioa botatzen nion artean. Azken orrialdeari buelta eman eta adiskideak mapan hatzez ibilbide imaginarioak trazatzen zerrakin, azken eraso gisa Irunberri aldera joatea proposatzen zidalarik. «*Irunberriko foza trabeska dezakegu, han tartetik ba omen dago bideska bat oraindik eta*».

Orduntxe etsi nuen, argi bait zegoen, ezin izango nuela goiza Gaztelu Enparantzaren bermutak edanez eman, ez eta ere bazkalostean ziudadelara abiatu eta belardian zabaldua-ko impermeable gainean sies-

tatxoa egin... Tira ba, pentsatu nuen nire baitarako, morroi honen deskapotea hartu eta turismo nafarra egingen dugu. Adiskidea zinez poztu zitzaidan.

Ortzea goibel portaletik ateratzerakoan. Kexaka hasi nintzen eta segituan moztu zidan hizarioa adiskideak: «*Lasai, zerua urdin izanen diagu eta inguru haietan*». Txantxetan hasi eta adarjotze piskatekin abiatu ginen Noain aldera depositoa gasofaz hornitu eta gero. Goizeko lehen zigarroa ahitzen zihuan heinean ohar-zen nintzen zerua argiago zegoela aurrean. Laster landa zabalak hasi ziren kaminoaren aldetara eta bideak nahiko libre zeudenez adiskideak mantxo zerabilen autoa. Sai talde bat ikusi genuen muino baten gainaldean hegaldaka: «*animaliren bat egonen duk hilik*». Kotxea gelditu eta berrehun bat metrotara zegoen muinorantz jo genuen. Zaldi bat zen, guztia putrez inguratutik. Adiskideak putreei buruzko zertzeladak esaten zizkidan bitartean itzuli ginen autora.

Irunberriko foza trabeskatu ondoren, Irunberri bertan bazkaldu genuen, eta gero Arangoitira igo ginen Leireko Mendilerroak eskeintzen duen ikusmira dastatzera. Haizeak gogor jotzen zuen, eta jertse lodietatik haragiraino sartzen zitzaigun, kotxera itzuli ginen berriro ere Iruñearakoa egiteko asmoz.

Iruñean Gaztelu Enparantzaren kafetxo bat hartzen ari ginenela, adiskideak beste paraje asko ere ezagutzen zituela jakinarazi zidan: «*Gaurko bidaia ez al zaizu atsegina izan?*». Baietz erantzun nion, eta berak mapa berriro ere desplegatuz, ibilbideak markatzeari ekin zion.

ALFERRONTZI

PLAGIO POTAGIO

Plagio Potagio V: «Mendeku gose»

«Golden lights» deritzan gau-elkartera sartu nintze-nean bargizona begira geratu zitzaidan: gizon zarpaila zen oso, oraino helduegia ez, baina bizitza nahastuak zaharkitua, jaka zuria koipez eta zigarrokin hautsez zikindua, erbain itsusi batek Amazonas ibaiak Brasil osoa bezalaxe zeharkatzen zuen bere aurpegia. Hurbildu nintzaion eta kementsu esan:

— Chivas Regal bat, bikoitza!

Nire edaria hartu eta mahai batetan jezarri nintzen. Inguruko mahaietan bospasei agure adurra zeriela eta mahatsaren mama gozoak masailak gorritutako saltzaile ibiltari itxurako batzu. Ikuskizuna hastear zegoen. Han ikusitako gordinkeriak Zeberioako abadea beldurtzeko modukoak izan ziren, alajaina! Hala ere, ni bezalako gizonak denetara ohituak gara eta edaria ordaindua nuenez, adi-adi geratu nintzaion Groenlandian egonez gero hotzak hilko ziren neskatz segail haiei so.

Handik ordu erdira edo, han azaldu zen espero nuen bezala Fresneda nazkagarri hura; mustupiletan ere nabari zitaion zalekeria higuigarrienerako joera gizeraile eta urdangazale putre hari. Besotik eratuta zeraman emazte-kia ere, a ze pareka karakola eta berea: ile-hori gezur-ileduna, makilaia potekadez itxuragabetutako begitartea, gezurrezko bitxiak eta benetazko titiak ageri-agerian, bere ama eta amamaren lanbideari zintzoki jarraikia: zuretik ezpala!

Ikusi ninduen orduko nigana etorri zen amorru biziz, eta jakaren sakelean errebolberrera baneramala ziurtatu nuen, badaezpada ere.

— Ez al nian esan ez hindudala berriro ikusi nahi — bota zidan zakarki eta mehatxuz.

— Barkatu Fresneda jauna, baina zu agertu baino lehen nengoen ni hemen — ihardetsi nik patxaratsu, sotiltasunez. Baina nire gizalegea gorabehera, erantzun baka, tzat «jab» ukabilkada bat eman zidan, baina hurrengo «crochet» a jaso aurretik nire karate ikasketak gogoratu eta, indarrak bilduz, esku hegalez lepoan eman nion ederra, eman ere. Orduan automatika bat atera eta tiroa jaurtikitzeari ekin behar zionean ostikada batez kendu nion eskutik eta ondoren, itzalezko jauzia eginez, nire oinetako zolen ahogozoa dastarazi nion bere mutur likitsez.

Hartan, lurrean minetan itoa zetzala, jalgi nuen errebolberrera eta esan nion:

— Fresneda, doilor alena! sai bihotzgabea! Hik eraman huen nire arreba bide okerretik, hik sasitan murgilerazi eta guregandik aldendu, eta orain zetoze ordainak: pum, pum, pum...

Han joan zen zerria odoletan, bere usoñoaren deihadar eta aharrantzen artean, ohorea garbi eta lana buruturik etxera nindoan bitartean, amari berri ona ematera.

Plagio Potagio Sariak

I. _plagiatur: Joseba Sarriónandia.

asmatur sailatur: Gema Lasarte (Errenderia).

II. _plagiatur: Gabriel Aresti.

asmatur sailatur: Mikel Azurmendi (Donibane Garazi).

III. _plagiatur: Ramon Saizarbitoria.

asmatur sailatur: A. Larrañaga (Lazkao).

EZETZ ASMA

Guztien artean 100

1etik 9ra bitarteko zenbaki guztiak eta bere ordenean erabiliz, zifra desberdinak lortuko ditugu; eta egin behar diren eragiketak egin ondoren (batu, kendu, zatitu edo bideratu), emaitza bezala 100 zenbakia lortu behar dugu. Nola erabiliko zenituzke zenbaki hauek?

Marraskiloarena

Marraskilo bat hiru metrotako zulo batetara erortzen da. Egunez bi metro igotzen ditu, baina gauez, labainduz, metro bat jausten da. Zenbat egun beharko lituzke goraino ailegatzeko?

OSASUNAREN ARDURAZ

Hortzak isolatzeara

Estatu Batuetan prozedura benetan berria ari dira aplikatzen txantxarra (edo hortzen «caries» famatu hori) ebiltatzeko: hortzei erretxina sintetiko egindako produktu bat aplikatzen zaie, hatzazaletarako barniz bat balitz bezala, airearen kontaktuak gogortuz, hortza kanpokaldetik isolatzen duen lamina bat sortzen delarik.

Produktu isolatzaile hau ez da toxikoa, guztiz kaltegabekoa da hortzoietarako eta dagoeneko bertan dauden txantxarren gain nahiko ondorio positiboak ditu. Era esperimentalean erabili duten odontologoek diotenez, substantzia hau bi urterekin aplikatu behar da eta sei urterekin berriro, hortz iraunkorrak irtetzen hasi direnean.

Adituek diotenez, isolatzaile berri honek txantxarren erdia elimina dezake ume eta adolozenteetan. Gogora dezagun, bestalde, txantxarra mundu osoan eritasun arruntetako eta ugarieneko bat dela.

Prozedura hau erabiltzeak ez dakar, inola ere, uraren fluorazioaren bazterketa. Ur-fluorazioak hortzaren azalera leunetako txantxarrak ebiltatuko lituzke, eta substantzia isolatzaileak, ordea, azalera zimurtsuetakoak.

Xabier AGIRRE

Dameroa

Letra batuketa

	G	A	U	R
+	G	E	R	O
B	I	H	A	R

	7	2	3	9
+	7	5	9	0
1	4	8	2	9

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	B	A	U	I	E	/	G	H	R

$G = H + U$

	G	A	U	R
+	G	E	R	O
E	T	Z	I	

	4	1	2	3
+	4	8	3	7
	8	9	6	0

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	A	U	R	G	/	Z	O	E	T

$R - U = A$

SOLUZIONI BIDEA:

Hemen, zure begi aurrean, daukazuna, letra batuketa bat da. Letra bakoitzari zenbaki bakar bat dagokio. Zenbakiak Otik 9ra izan daitezkeela kontutan harturik, asma ezazu zein zeini dagokion kasu bakoitzean. Lagungarri bezala, gogoratu halarik jende azkarrek ez dutela horrelakorik behar, erabil dezakezu aldamean zehazten zaizun formula. Suerte on Einstein tiki horrentzat!

Esploradore egarrituak

Bidaiari talde bat basamortuan galdurik dabil duela bi egun. Ez urik eta ez kokakolarik morrralean. Bapatean, eta espejismo bat izan gabe, laranjondo batekin egiten dute topo. Kaixo eta zer moduz zaude guztien ondoren 37 laranja kentzen dizkiote. Honela banatzen dituzte laranja fresko eta urtsu horiek:

Gizonezko bakoitzak sei laranja.
Emakumezko bakoitzak laranja bat.
Haur bakoitzak laranja erdia.
Zenbat gizon, emakume eta haurrek osatzen du esploradore despistatuon taldea?

zuten horren 'partea' eta presioa egin genuen mutila gure erresponsabilitate pean gelditzen zela eta geuk osatuko genuela.

Eta egin genuen geuk atera handik, geuk eraman geure pisu batera, geuk zaindu eta guk egin konstanteki belak. Bera eta bere neska. Lau bost egun eduki genituen pisu batean. Gero atera eta deporte piskat egitera eragin eta gero bera sartu da gure dinamikan.

Herriko trafikante-kontsumidoreak ezin dira gartzelara bialdu. Herrian bertan osatu behar dira. Aurrena lagundu dependentzia kentzen eta gero aktibidadeak sortu herri guztiaren laguntzarekin. Formazio bat eman eta kontaktuan eduki herriarekin. Gurasoekin, lagunekin, eskolan porrot eginda sartu bada heroinaren barruan ez da bertatik aterako baserri batean aislatuta. Nahikoa litzateke depresio bat berriro ere dzast egiteko. Horregatik nahi dugu yonkiak reabilitatzen dauden bitartean kontaktuan egotea guraso, lagun eta herriarekin. Reinserzioa prebentzioa eta reabilitazioarekin batera eman behar da.

Eta inportanteena da heroinomanoak berak izatea mugimendua hasiko duena. Berak badaki bizirik hilda dagoela. Bizitzen hasteko berak hasi behar du.

KGA.— Denok zaldia sartuta eta betiko komentarioa zen "honek amaitu egin behar du". Denak geunden geure bizimodu guziaz alperrik galduta, familiarekin txarto, ekonomikoki hundituta, beharra ere txarto... Eta beti gure komentarioa zen "laga egin

«Munizipalek eta ertzainek ez lituzkete paloak eman behar trafikante-kontsumitzaileen artean. Horien konfiantza lortu behar da gero kolaboratzeko. Gartzelara bidaliz gero okerrago da. Kontakto hobeagoak egiten dituzte han»

behar dugu, laga egin behar dugu, laga egin behar dugu".

Gero faktore bat egon zen hor nahi-ko inportantea, elurra. Elurrak egin zituenean, urtarrilean, ez zegoen heroinarik herrian eta joan egin behar zen kanpora erostera. Droga falta zegoen. Kanpora joan behar erostera eta elurrak ez zuen uzten inora joaten erraz. Orduntxe esan genuen: "hauxe da gure momentua; oraintxe egin daiteke zeozer".

Hiru edo lau, ez, maioria bat, ezin konsumitu eta "goazen hastera". Eta hasi ginen batzarrak egiten kultur etxean. Hasi ginen eta "zer egin behar dugu?", eta "organizatu egin behar gara". Egunero, egunero batu egiten ginen. Hasi han bilatzen, kontsumidorea zein falta zen... Batak besteari laguntzen eta, horrela pasa genuen paboa.

A.— Paboa pasa eta...

KGA.— Morala eta konpromiso bat hartzen hasi ginen gazteekin. Esku bat bota zigutenekin. Hasi ginen mugitzen eta domekarako manifestazio bat konbokatu genuen herrian. Bultzada haundia izan genuen, ze Donostian eta Bilbon manifestazioak antolatu izan

direnean mila lagun ere ez dira bildu izan, eta Ondarrun bildu ginen hiru milatik lau milara. Eta hori ja konpromiso handia zen herriarekin. Konpromiso moral bat demassa ematen dizu. Hori horrela, konpromisoa eta herria atzetik, hasi ginen organizatzen eta batzordeak antolatzen: sensibilizazioa, propaganda, kultura, kirolak...

Jende asko apuntatu zen batzorde horietara eta hasi ginen aktibidadeak sortzen. Askok lagundu zigun gainera "sindromea" pasatzen. Ez sindromea, aste bi horiek, gaizki lo egin eta ansiedade hori edukitzea eta... kentzen zizkigun hain aktibidade asko sortzeak. Konferentziak montatzen, dei bat egin genien herriko partidu eta elkarte kultural eta deportibo guzietan denon artean zerbait egiteko. Santa Ageda egunean ere kalera atera ginen kantatzera. Dirua eskatzen hasi ginen eta kolektibo legal baten modura funtzionatzeko pausoak ematen. Prebentzio mailan onena da dinamismoa, zerbait egitea.

A.— Dinamismo hori nahikoa da heroinaz paso egiteko?

KGA.— Moralki bai. Kreatzen direnean aktibidade bat, karnabaletan

esaterako disfrazak eta antolatu genituen, kreatzen duzu konpromiso bat. Bileran hara eta hona, jende guziaren aurrean beti ere zuretzako konpromiso bat ez atzera jauzteko. Mikrofonoa hartu eta mila pertsonen aurrean hitzegin badut nik gero ezin diot mila pertsonari atzera eman. Jauzten bainaiz desakreditazioa, lehen berez yonkiak daukan desakreditazio hori, esanda gero "lagatzera goaz, zuen laguntasuna behar dugu"... beti daukazu konpromisoa. Lagatzeko konpromiso bat sortu behar dute herrian heroinomanoek. Konpromisoa sortu behar da laguntzen ari den jendearekin. Posibilitate gutxiago daude horrela jauzteko.

A.— Elurtearekin suministroa moztu egin huen. Baina gero ateak irekirik geldituko ziren...

KGA.— Hor gertatzen da yonkiok badakigula nondik etorri daitekeen eta non izan daitekeen. Guk informazio guziori daukagu. Bertan bizi gara. Geuk nahi badugu, bueno, gaxa da hau bizitza guztian mantentzea baina nahi dugu hasieran ahalik eta gehiena egin hemen ez sartzeko heroinarik eta kamelluak eta kontrolatzeko. Nahi duguna da herriak berak oso osorik hartzea konpromiso bat... heuror semeak ere izan daitezkeela heroinomanoak bihar eta konpromiso bat hartzea herri guztiak hori mozteko. Guk badaukagu informazioa nola moztu ikusteko. Herri guziari eman nahi diogu. Udaletxeari ere bai. Beraiek ere erresponsabilitatea daukatela trafikoa moztzen.

A.— Heroinaren sarrera mozterakoan ez al da kontra jarri engantxatutako jende asko?

KGA.— Bai, baina herri osoa baldin badago atzetik ezingo du.

Honelako mugimendu batek behar duena da lehenengo yonkiak berak hastea. Heurak predispueto egotea. Prepara daiteke mugimendu hori aurrera ateratzeko, baina bera egon behar da kontzientziatuta, berak laga nahi izan behar du, bera da edozein programa antidroga ondoen egingo duena. Yonkien maioria kontzientziatuta behar da. Maioria, denak batuta eta kontzientziatuta. Laga egin nahi dutela betiko. Heurak esan behar dute. Beste pertsona batzuk programak preparatuta heuror apoioa gabe... ez dute lortuko. Guk daukagu esperientzia gure gurasoena. Hor ibili dira lau urtez hara eta hona baina ez zeukan

batere efikaziarik. Heroinomanoetik bertatik atera behar du honelako mugimendu batek.

A.— Yonkiak ba al dauka uzteko borrontate hori?

KGA.— Bizitza guztian nahi izaten du laga. Beti nahi izaten du laga. Baina behar izaten dira baldintza batzuk forzatuko dutenak bere determinazio hori. Gure herria nahiko txikia nola den heroinomanoak ezagutu egiten gara eta ezagutzen gara txikitatik. Horixe da inportantea. Honela bizitzean lagunak galdu egiten dira. Kontaktua yonkiarekiko galdu egiten da; zure adizioak eramaten zaitu heuren enmigo izatera derrigor, ze nik ez badaukat dirurik aldamenekoari kendu edo...

Bestalde orde, nola txikitatik ezagutu garen ba, herrian "laguna" ez daukak baino bai txiki-txikitako ezaguna. Batu garenean bi edo hiru, "laga egin behar dugu, laga egin behar dugu", orduntxe konturatu gara izan daitekeela atzera laguna; aurrera egin daiteke.

A.— Herri txiki bat izatearen bentaja...

KGA.— Zona haunditan, Bilbo, Eibar, Donostia, Zarautz... despersonalizazioa haundia da, kontaktua txikia eta honelako mugimendu bat ez daki-gu noraino izango litzatekeen efikaza. Irtezea ere zaila izango litzateke. Ondarrun ere badaude andaluzak, gailegoak etabar. Baina ondarrutarrak ezagutu egiten gara. Eta Ondarruko «beste» jende guztia ere ezagutu egiten dugu.

A.— Gauza izango litzateke beste zona despersonalizatu horietan, herri-hiri haundiago horietan ere non-baitetik hastea.

KGA.— Drogaren arazo honetan jendeak hitzegin egiten du asko, eta hor gelditzen da. Ez dute ezer gehiago egiten. Eta mila gauza egin beha dira.

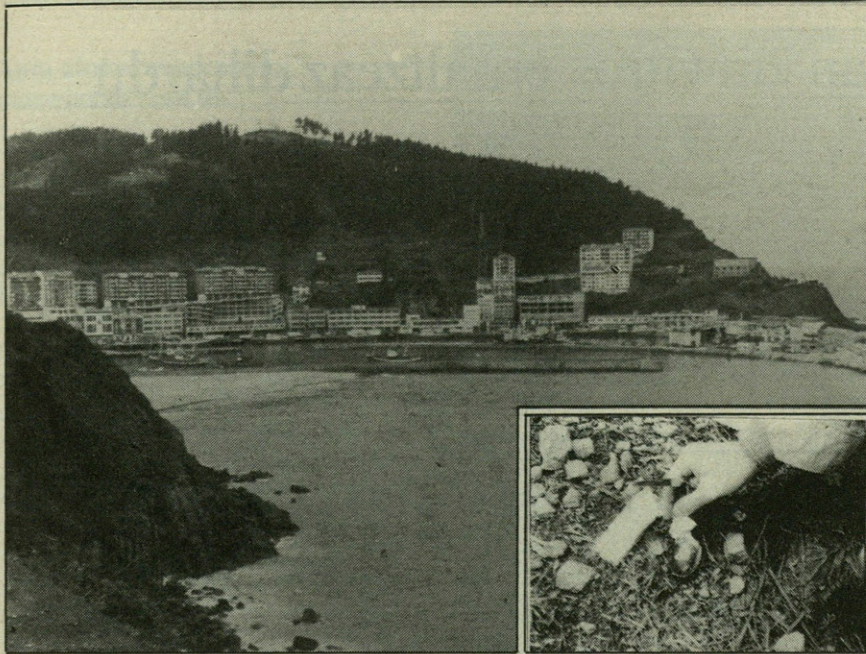
A.— Lehen aipatu duzue batzordeak antolatu dituzuela gauzak egiteko. Zer da batzorde horietan egiten duzuen?

KGA.— Sensibilizazio batzordea arduratzen da hitzaldiak antolatzen eta eskola guztian heuren nahi duten informazioa ematen. Kartelak, zenbait testu ateratu...

Gero denak, yonki guztiak gaude sensibilizazio lan horretan. Geure inguruan, geure lagunekin eta denbora guztian ari gara "laga egin behar dugu, lagundu egin behar diguzue".

Beste batzorde bat kirolaz arduratzen dena. Kirol mailan astero antolat-

«Garrantzitsua da honelako mugimendu bat heroinomanoek beraiek hastea. Beraiek daukate informaziorik onena»

«Reinserzioa eta rehabilitazioa prebentzioarekin batera egin behar dira»

zen dute bizikletaz bueltaren bat, mendira igandetan... Datorren astera-ko antolatu dute futbito txapelketa txiki bat. Ahal den aktibidadetik gehienak sortu. Hori da horien lana.

Publizidadeaz arduratzen dira beste batzuk.

Kultura mailan txarra daukagu guk ez daukagula lokalik. Baina sektore batzuk badauzkate eta konpontzen gara. Kultura aldetik hasi gara ingelesezko eskolak ematen. Solfeoa eta kitarrazko klaseak... dena debalde. Nahiko jende joaten da. Argazki ikastaroak ere bai. Musika audizioak... eta festibal bat ere antolatu nahi dugu orain. Arte eskola bat ere sortu dugu.

A.— Baserri bat montatu nahiean zabilzate rehabilitazioa egiteko.

KGA.— Nahi dugu baserrian osatzea. Orain dauzkagu 18 «Patriarca»ra bialduta baina ezin gara beti ibili jendea hara bidaltzen. Gurasoekin eta gabilza kuotekin eta baserria montatzeko.

Baserria nahi dugu gu osatzeko. Baina ez dugu nahi gu baserri batera joan eta gero gu han gauden bitartean hona etorri trafikanteak eta hemen

heroína sartzea. Alperrikako lana izango litzateke. Rehabilitazioa eta reinsertzioa batera egin behar ditugu prebentzioarekin. Horregatik nahi dugu baserria Ondarrutik ahalik eta hurbilen egotea. Alde batetik herrian segitzeko egiten ari garen lan honetan, eta bestetik behar den giro lasai hori izateko.

A.— Inportantea al da yonki baten reabilitaziorako baserri batera joatea, hau da bere eguneroko mediotik ateratzea?

KGA.— Eritzi ezberdinak daude baina nik uste dut baietz. Dena dela kontaktu permanentean egongo da gure baserria herriarekin. Radio bat frekuentzi batekin herriarekin kontaktuan, telefonoa... Gainera gure reabilitaziorako politika izango da egunero egunero yonkiak herrira jeitsi beharko duela. Gurasoekin kontaktua edukitzeko, ikusteko trafikante mugidari ba den... Ez da hilabeteko kontu bat. Behar da terapia bat urtebete bi urtetarako apurtzeko betirako heroína. Bestela, bai, aktibidadea daukagun bitartean beti gaude okupatuta, ahaztu egingo gara heroinaz, baina denborarekin aktibidade guztiak gelditu egiten dira piskat eta beti egoten dira momentu eskasak eta...

A.— Ertzainek ez al dute ezer egin orain arte heroinaren trafikoa mozteko?

KGA.— Ez.

A.— Entenditzekoa da tartean dauden interesekin poliziak ezer ez egitea edo beraiek ere tartean ibiltzea prentsan askotan aipatu den bezala. Ert-

zantzak ordea zerbait egin beharko luke ez?

KGA.— Ondarrun ez, baina Bermeon eta Elgoibarren egin dituzte redadak. Baina zeintzuk dira harrapatzen dituztenak? Toxikomanoak. Gero esaten dute egin dutela zerbait drogaren kontra. Baina positiboki ezer ere ez.

Drogarekin mozteko orduan, herri batean honelako mugimendu bat antolatzeke orduan, yonkiak dira inportanteenak. Laga nahi badute, herrian horrekin akabatu nahi badute beraiek dira aproposenak. Beraiek daukate informazio guztia, beraiek ezagutzen dute mugida. Norbait pikatuz gero beraiek dira konturatzen direnak. Hau pikatu egin da. Nondik ekarri du? Beraiek dakite. Hori bai, guk ez daukagu ertzantzak izan dezakeen maniobrabildadea. Hor kontuz ibili beharra dago bestela tiroak atzera guri etorriko litzaizkiguke. Horixe da gainera yonkia atzera botatzen duena informazio hori emateko orduan. Berarengana etorri daiteke tiroa. Guk egin duguna da munizipalak sensibilizatu. Uste dugu herrian bertako indarrak izan behar dutela horretan aritu behar dutenak. Ertzainik badago tira, bestela munizipalak. Hemen munizipalak kontzientziatuta daude eta zain ea noiz deitzen dugun. Lehenengo entzun behar zaio yonkiari. Ez egin pasada bat eta yonki guztiak bere kontra jarri. Redada egin, paloa eman, juizioa sartu... horrela konplikatu besterik ez da egiten arazoa.

Lortu behar da lehen heroinomano izan direnak ertzainekin eta munizipalekin kolaboratzea. Hauek entzun egin behar diete. Heroinomanoek badakite. Heurek daukate informazioa.

Gu prest gaude munizipalekin eta kolaboratzeko. Dena dela hasieran geronek neurri batzuk hartu genituen. Bat, mutil bat ikusten genuenean pikatu egiten zena berarengana joan hitzegitera. Kasorik egiten ez bazuen bere gurasoengana. Hirugarren pausua zen «que se atenga a las consecuencias». Hasieran postura gogorra hartu behar izan genuen hau aurrera ateratzeko. Dena moztu beharra dago eta denon artean gainera. Heroinomanoak gu geu izan gara lakarra hau ekarri dugunak eta guk geuk hasi behar dugu baina erresponsabilitatea herri guztiak hartu behar du. Bi har edonoren semea izan daiteke horretan sartuko dena.

Joxe MOLLARRI

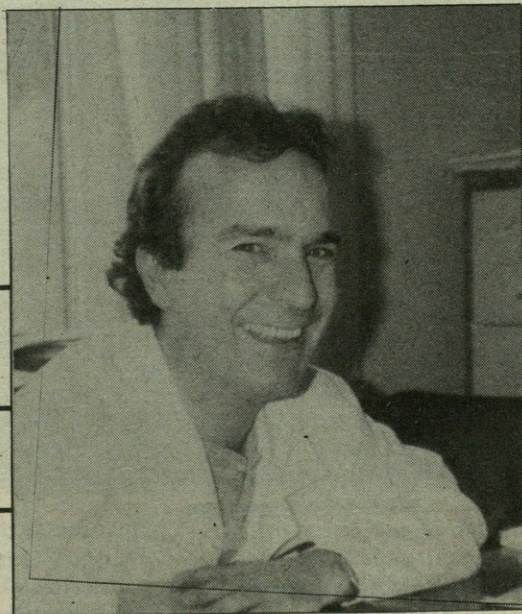
Bizkaiko Gurutzetan «in vitro» ernaltzeaz dihardu

R. ESCUDERO:

«EZ DAKIGU

BIZITZA

NOIZ HASTEN DEN»

Berria ez da hain berria, baina egunero agertzen da komunikabideetan. Inseminazioak, «in vitro» ernaltzeak, ama alokatuak, hazi gordelekuak, enbrioi jelatuak... Guzti honek arazo tekniko, psikologiko, juridiko eta erlijiosoak sortu ditu. J.A. Portuondoren taldeko Rodriguez Escuderorekin mintzatu gara.

«In vitro» teknikak hiruzpalau urte ditu

Duela hiruzpalau urte hasi ziren lehenengo «in vitro» ernaltzeak, Ingaltarran. Eduards enbriologoa eta Step-toe ginekologoaren eskutik, lortu zen, lehenengoz, amaren sabeletik kanpo ernaltu zen obozito (edo arraultze) bat bizirik mantentzea. Lorpen handiena, ordea, ideia burutzetik aparte, zelulak bizirik irauteko behar ziren hazkuntzamedioak sortzea izan zen.

Metodo honekin hazitako lehen umea jaio zenean, Luisa Brown, munduko aldizkari eta egunkari guztietan «in vitro», teknikak lor zezakeena go-raipatu zen, eta erreproduzio lanetan aritzen zirenentzat shocka suposatu zuen. Luisak gaur egun hiru urte ditu.

Bi zientifiko hauek lortutakoak zuen garrantziagatik, mundu osoan hitzaldiak eman eta sari ugari jaso dute, bikote antzu askoren arazoak konpontzea lortu bait zuten.

«Gameto femeninoa maskulinoarekin elkartu behar da, eta gero Falopio tronpetatik igoz, utero edo umontzian kokatu. Emakume askok, normalean infekzioren bat dela kausa, tronpetan kalterik dute, eta beraz obarioak sortzen duen obuloa ezin daiteke batu, ezta espermatozoidearekin elkartu. Beraz, ez da umerik egitea posible izaten.

Guk egiten duguna zera da, amaren obuloa eta aitaren espermatozoidea gorputzetik kanpo elkartu, eta behin umea egiten hasi ondoren, berririo jarri amaren umontzian».

Antzutasuna, ehuneko 50tan, gizonarena da

Emakumearen organismoa ondo dagoenean eta problema gizonarekin sortzen denean, normalean ez da beharrezkoa «in vitro» programa aplikatzea. Nahiko izaten da inseminazioa egitea.

«Horretarako, emaile baten hazia, emakumearen gorputzean sartzen da, eta honek berez prozesu osoa darama aurrera. «In vitro» programaren barruan, jeneralean gizonaren hazia erabiltzen da, emailearena hartu gabe, emakumearen obuloa ernaltzeko espermatozoide bakarria behar bait da. Inseminazioaren kasuan, ordea, emailearen milioika espermatozoide proiektatzen da emakumearen gorputzean».

Ama alokatuen kasua, maneiatua izan da

Rodriguez Escudero doktoreak esan digunez ama alokatuen kasua oso bestelakoa da. Oso kasu gutxitan gerta daiteke emakumeak ezin dezakeela obulo ernaldua onar. Beste arrazoi batzu daude tartean.

«Haurdunaldiak emakumeari arrisku egoera probokatzen dio. Erditzearekin batera hilkortasun portzentaia areagotzen du. Hortik aparte traba ugariak sortzen ditu, eta emakumearen gorputzean behin betirako aldaketak ematen dira: bularra handitu egiten da, gerria zabaldu, sabelaldean ildaskak edo estriak sortu, maginak eta aluak eman egiten dute, batzutan ebaketak egin behar dira, eta bihotzak ere sufritzen du... Guzti honek konklusio batetara garamatza: emakume batzuk ez dutela haurdunaldi eta erditzearen arriskua asumitu nahi, eta beraz, beste emakume bati enkargatu egiten diote bere umea egitea.

Arraroak dira kasuak non emakume batek ezin duen bere umea eraman eta erditu. Aurretiko gaixoak areagotu egiten diren kasuan izan liteke, diabete, gibelako edo bihotzetiko gaixoen kasuan, esaterako.

Beraz, ama alokatuena bi kasutan planteia daiteke: amarentzat arrisku handia suposatzen duenean, lehenengo; eta bigarrena, estetika arrazoiak direla medio, beste emakume bati enkargatzen zaionean».

«Guk egiten dugu, amaren obuloa eta aitaren espermatozoidea gorputzetik kanpo elkartu, eta umea egiten hasi ondoren, berriro jarri amaren umontzian»

«In vitro»ri buruzko legeak egiteko bidean daude

Nola burutzen den prozesu tekniko osoa

«In vitro» programarako segitu behar diren pausuak hauek dira. Lehenago bikoteen artean hautaketa egiten da. Emakumea aukeratua izan ondoren, bere zikloa programatu behar da, obozitoa aspiratu ahal izateko. Aintzinean ez ziren zikloak programatzen. Espontaneoki, emakumeak obulatzen zuenean, ateratzen zitzaion. Egitearen egiteaz, programatzen zuten zientifikoek besteek baino erresultatu hobea goak lortzen zituztela ikusirik, programatzea erabaki zuten talde guztiek. «Honela, obozito bakarra atera beharrean, ziklo batetan bi, hiru, lau edo ahal diren guztiak ateratzen dira. Guztiak ernaldu eta gero, berriro transferitzen dira gorputzera. Arrazoia sinplea da. Ez dakigu bizitzaren hasieran zeintzu diren jokatzeko duten faktoreak, eta hiru badaude, bat egonik baino errazagoa izango da bizitzatzen bati hasiera ematea».

Emakumea egunero egunero kontrolatu behar da, odola aztertuz eta ekografo batez (barnerako telebista) begiratzuz. Metodo honekin folikuloak obarioan nola hazten diren ikusten da. Emakumea obulatzearen dagoenean sustantzia ematen zaio eta paranoskopia egin, 36 orduko epean. Honela ateratzen zaizkio obozitoak. Hazkuntza medio egokietan, espermatozoidak batu mikroskopioaren azpian, eta amari transferitu. Hurrengo hile-

rokoa ez badator haurdun dagoena baieztatzen da.

Emakumeengan arazo psikologikoak sor daitezke

«In vitro» programan sartzen den emakumeri oro prozesu osoa azaltzen zaio, batez ere konstanteki parte hartu behar duelako.

«Zikloak, zalantzarik gabe, antsia nabariaz bizi dituzte. Egunez egun beren obarioaren funtzionamendua kontrolatzen dute eta honek angustia sortzen die.

Laguntza psikologikoa beharrezkoa izaten da, eta guztien aldetiko konprentsioa. Heuren egoera psikologikoa horren fuertea izaten da, ezen batzuk, transferentziaren unean orgasmoa sentitzen bait dute, eta egiten zaien bakarra zera da, plastikozko tutu baten bidez obozitoak umontzira pasatu. Eta zergatik? Agian entzun edo irakurri dutelako, orgasmoa ematen denean, naturalki, obozitoak aspiratzen direla.

Bestalde, proba guztiek porrot egiten badute, emakumeek une latzak jasaten dituzte».

Legia, aurrerakuntza zientifikoen atzetik

Programa guzti hauek direla eta, jadanik arazo legalak sortu dira. Ikuspuntu juridikotik, insemnazioaren bidez sortutako umea, seme naturala izan daiteke, hau da, adulterioaren

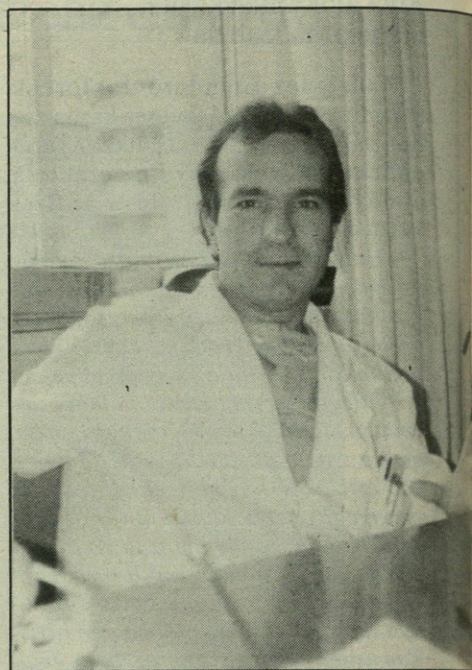
fruitu direnak bezalakoa. Bestalde herentzia baten aurrean, senarraren familiak ume hori beste gizon batena dela esan dezake. «In vitro»ren kasuan, gurasoak normalki, bikotearen partaide biak izaten dira, eta beraz, ez da arazo legalik zergatik sortu behar. Problematika, batez ere, enbrioi jela-tuekin eman daiteke, Australian gertatu den bezalaxe. Enbrioi horren gurasoak istripuz hil ziren, eta umekia, edo zelula hori, herentzia handiaren jabe suertatu zen. Gainontzeko senitartekoek heurentzat erreklamatzeko zituzten ondasunak, eta hortan daude

orain, legearen bidez zelanbaiteko argitasunik lortu nahiean.

«Gai honi buruz, gu ez gara eztabai-detan sartzen. Legea guretzat erreferentzipuntua da. Guk arazoak konpondu nahi ditugu, ez sortu, ez eta guri sor diezazkiguten ere. Momentuan, legeak egiteke daude, baina egiteko bidean, eta seguruen, legedi berbera jarriko da Europa osoan, Estatuen arteko akordua lortuz».

Azkenik, aurreritzi erlijiosoak

Elizak, hemen ere, bere eritzia eman

Luisa, honela sorturiko lehenbiziko umeak, hiru urte du jadanik

«Emakume batek duen ume bakoitzetik, beste batzutan gelditu da haurdun, baina lehen faseetan hil egin da enbrioia»

du, Caffarra apezpikoaren eskutik. «Maitasuna eta in vitro ernaltzea» izenpean antolatu zen hitzaldi batean, ernaltze mota hau moralki ezezilegia dela esan zuen. Beraren ustez, umeak, maitasuna dela medio, bakar bakarrik senarematzen batze fisikotik sortu behar dira, umeak egitea ez bait da heuren duten eskubidea, maitasunaren fruitua baizik. Helburuak ez ditu medioak justifikatzen.

Caffarrak, azkenik, obulo bat baino gehiago ernaltzen denez, eta besteak hil egiten direnez, abortoak praktikatzeko direla adierazi zuen.

Honi dagokionez, Rodriguez Escudero honela mintzatu zitzaigun: «Nik gai moralari, aspalditik, buelta asko eman diot. Eta onartu behar dudana zera da, inor ere ez dela gai bizitza noiz hasten den esateko, bizitza noiz bihurt-

«Problema gizonezkoarena baldin bada, nahiko izaten da intseminazioa egitea»

zen den elemento autonomo, eta noiz sartzen den arima, kristauen kasuan. Nik, behintzat, ez dakit. Gainera, egin ditugun probak egin ondoren, gauza berri bat ikusi dugu, desarroilatzen diren baino haurdunaldi gehiago ematen dela. Emakume batek duen ume bakoitzetik, beste batzutan gelditu da haurdun, baina lehen faseetan hil egin da enbrioia. «In vitro» programa egiten hasi ginenean, zerbait txarto egiten genuela pentsatzen genuen. Gero, naturan bertan gauza bera gertatzen dela ikusi genuen.

Egia esan, bizitzaren sorreran jokatzeko duten faktore guztiak ez ditugu ezagutzen».

Laura MINTEGI

HIZKUNTZ DEMOKRAZIAZ

(ERDARAKRAZIAZ)

Agur t'erdi.

Hona hemen gogoeta batzu Espaniako Demokraziaz (Hizkuntz Demokraziaz, hobeto zehaztuaz).

Demokrazia santuaren izena gurtzen eta bedekatzeko (omen) duen mundualde pakezale, paregabe (eta parregarri) honetan, legeak, haren haurride maitale, loratua eta zindoa, bereizkeria ororen kontrako babesaren opesten (omen) digu, eta batez ere, beraien magalean edoskitzen duten adierazte eskubideak; baina kontuz! Espaniako Demokrazia santu eta txit goren horrek, turismo kulturetan —eta dirutan— aberasgarriaren bitartez munduan zehar nagusiak izateko gai diren hizkuntza ofizial guztiak ezagutzen baditu ere, eta horretarako Administralgo izakundeetan itzultzaile asko dauden arren, Penintsulako beste mintzairarik ez du erabiltzen, erdara arrunta baizik. Eta hau, Konstituzioak, Demokraziaren sein lausengatua (omen) dena, bere 3-1 atalez honako hau azaltzen duelarik ere:

«Espaniako beste hizkuntzak ere ofizialak izango dira haiei dagozkien Autonomidun Erkidegoetan berauen Estatutoei datzekien eran».

Hitz eder, egite lander. Hala, Catalunya ekoiztutako elikari batzuen estalpenetan katalanera hutsa erabiltzeagatik, Madrilgo erdarazuloei auzitara eroan dute, erdara sakratuaren «bazerterze» hori salatuaz, orain hilebete batzu.

Hau dela eta, euskaldunok ez daukagu txunditze zergatirik, Nafarroan 1975. urtearen ondoko edozein demokrazia sortu berri Hiru Probintzietatik hedatzen duten telesaioa hart-

zea eragozten duela jakitean. Aurki, osoro erraza da telemaile baten baliagarritasuna murriztea, hartzaileak behar duen antena ezartzeko baimena gaitzetsiaz, edo premiazkoa den beste edozer ez erantsiaz.

Eta hau ere, Nafarroa betikoaren «Foru hobeagotzeko Legeak» bere 9-2 atalez hurrengo emaitza garbia aldarrikatzen duen arren:

«Nafarroako euskaldun alderdientan, Euskarak hizkuntza ofizialaren heina edukiko du».

Zera da Demokrazia? Ez ote da artezago, Erdarakrazia?

Zera da Adierazte Eskubidea? Ez ote da argiago Erdara soilez Adierazte Eskubidea, sotilki eta akiakularik gabeko?

Adierazteko eskubidea zer den eta zer daukan aztertze, ikusi dezagun ba, Franco hil ondorengo aldiaren Espainiak arin(egi) izenpetu eta legetzakotu duen hauxe: Batzorde Europearren Giza Eskubideen Babesaren Ituna, aspaldian ere, 1950.eko hazilak 4an sorteraia, eta 1979.eko urriak 10an onartua, bere 10.atalean:

«Erakintza eta ideiak hartzeko eta hedarazteko askatasuna, agintzaritzaren eskusartzea ezina delarik eta mugak aintzakotzat hartzeke».

Eta Estatuen arteko ituna izanik, heuren agintaritzak eta mugak dira bazterrean utzi beharrekoak, hortxe iragarritako askatasuna, Adierazte Eskubidea bera, lortu ahal izateko. Nola ausartu ba, probintzia batetako agintari bat probintzia arteko mugak haundiagotzen, hertsiaigotzen? Holakoa jauntxokeria!

Areago: Francoren Espainiak ez

zuen oztopo handirik aurkitu, halako adierazte eskubideen agerpenak izendatzean. Era berean, Eskubide Hiritar eta Politikarren Ituna, 1966.eko abenduak 19an gauzatua, tirano haren morroiek 1972-4-30ean sendetsia; hona zer dioskun 19-2 atalak:

«Eskubide honek, aiurri orotariko erakintza eta ideiak bilatzeko, jasotzeko eta barreiatzeko askatasuna dauka, mugak aintzakotzat hartu barik, ahoz nahi idatziz edo eta aukerazko beste edozein eginbidez».

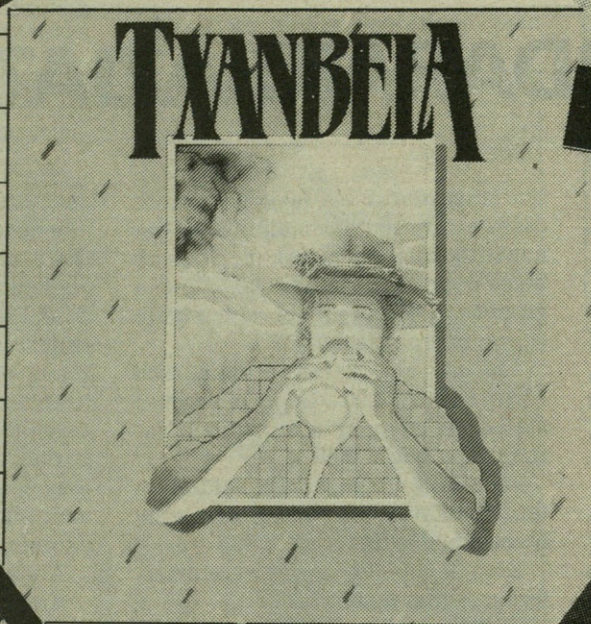
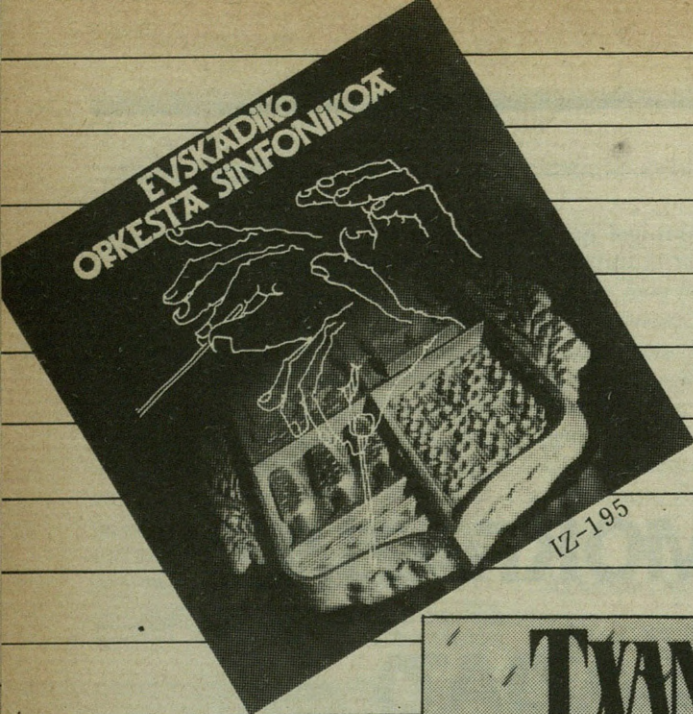
Argiagotzeko oraingoan?

Amaitzeko, beste zertxobait: Espainiak onarturiko Nazio Elkartuen Giza Eskubideen aldarrikapen orokorrak badu hemengo arloan aipamen berezia, eta aurrean daukagun arazoaren bizikoa; hona bere 19. atala:

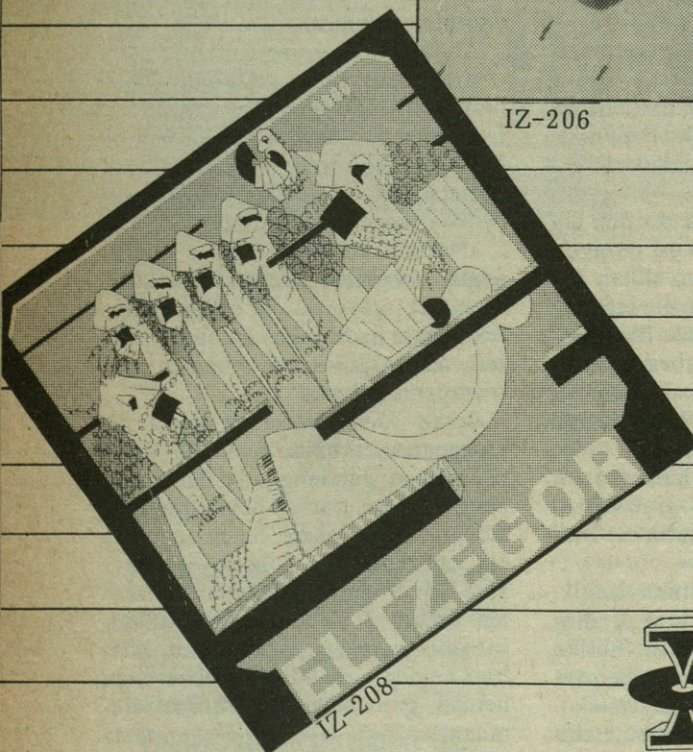
«Norbanako orori eritzi eta adierazpen eskubidea zor zaizkio, eskubide honek erakintza eta eritziak hartzekoa nahi hedatzekoa du barne, edozein adierazpidez eta mugaren murriztapenik gabe».

Beraz, Demokrazia ez datza gehiengoaren eskubide biluzi eta gurenik gabean; gutxiengoaren babesak eta begirunea ere eraman behar ditu bere aldean. Demokrazia baten egiantza eta egiazkotasuna holaxe egiaztatu ahal bait ditugu, gutxiengoari zor dioten esparrua zainduaz, mamituaz... zabalduaz ere bai! Eta sortarau bitxi hori hemen nahi edonon, beharbada hemen, gure herri gaiso honen eremuan, areago, batez ere Demokrazia entzutetsu hau PSOEkrakia eta handikikrazia bilakatu zaigunean.

Jon Ander BENGOTXEA

3
Disko
Berriak

Villa Arbaitzalde Barrio San Roque
Tel. 45 96 29 DONOSTIA

EROS ITZAZU ARGIAren BITARTEZ IZ ETXEAk
ARGITARATUTAKOAK % 25 MERKEAGO.

Bertsolaritza indar haundiz dabil aurtengo urtean, Nafarroako Bertsolarien Txapelketa bete-betea dago, jadanik finalerantz doalarik, eta urte bukaerarako Bertsolari txapelketa Nagusia ospatuko da. Tarteka bada hortik zehar bertso saio interesgarriak, eta bai eta beste gisa bateko txapelketarik. Argazkian duzu hogeitabost urtez beherako bertsolarientzat Zaldibin joan den igandean egin zen txapelketaren une bat. Martxoaren 10ean Aristorena gertatu zen irabazle, bigarren Euskitze eta hirugarren Jon Sarasua Zaldibiko V. txapelketa horretan. Lehia bizia izan zen, irabazleak oso puntu gutxi atera ziolarik hurrengoari, eta saririk gabe geratu zen saio onik ere izan zen bertsolari gazteon artean.

berriak

Sabin

Pessoaren "Marinela" estreinatu zen.— Hernaniko Zaharren Egoitzan estreinatu zuen "Luar" antzerki taldeak Fernando Pessaoren "Marinela" antzerki-lana joan den igandean, martxoaren 10ean. Gaztelaraz eta euskaraz eman zuten estreineko aldi horretan, euskarazko bertsioaren itzultzailea Joseba Sarriñandia delarik; musika "M-ak" taldeko Kakik konposatua da, eta jantzi-terri eta eszenografia JM.Zabalaren ardurapean buruturik izan ziren eta kudeatze lanak Mikel Antzaren pean. Taulagainean ia mogitu ere egiten ez ziren lau antzezle Helena Leza, Ana Horno, Marta Carlos eta Marian Carlos.

"Herriz Herri 84"ren balantzea.— Urtero bezala argitara eman du Eusko Jaurilaritzaren Kultur Sailak aurreko urteko "Herriz Herri" kanpainaren balantzea eginez aldizkari dotore eta garesti bat, kolore bizi, maketazio zaindu eta posmodernistazale, ekinaldien koadro eta ezer esaten ez duten hitz haundi eta parrafo luze lagundurik. Udazkeneko kontzertuak, eskoletan, gartzeletan, sikiatriko, zaharren egoitza eta bestelakoetan egindako ekintzen berri ematen du bai eta jendearen asistentzia neurtzen duten koadro batzu ere. Foiletoan kolaboratzen dutenek kritika izpitxoak eraskusten badituzte ere, iazkoan "Herriz Herri" k gora egin zuela diote orokorki. Dena dela, guztiz interesgarria izango litza-teke, Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa hartzen dituen kanpaina horrek duen gastua jakitea, eta gastuarekin batera zenbat kostatzen den ikusleko. ez ote den dirua xahutzen gauzak beste modu aprobe-txagarriago batetara egin daitezkeenean. Baina datu ekonomikorik ez da agertzen foiletoaren txukuntasuna zikinduz.

"Bidasoako txaranga"ren kasseta entzun dezakezua.— Hogeitahiru musikajolek osatutako taldea da "Bidasoako Txaranga". Irungo Euskal Kultur Taldeak bultzatua, eta partaideak Bidaso ibaiaren bi aldetakoak dira. IZ diskoetxea da kasetearen argita-razle, teknika lanak Angel G. Katarainek zuzendu dituelarik. Alde biak "diana" banarekin hasten dira, eta ondoren doinu herritar-ekin batera beste kantariak egindako kanten bertsio txarangatuak entzun daitezke, hala nola "Maitiak galde egin zautan" eta "Gale-rianoren kantuak"; jotak, arin-arinak, "Donostiako hiru damat-xo", "Bazatoza" eta beste dira kasetea osatzen duten doinuak, akordeoi, bombardino, atabal, txanbela, txirula eta beste musika tresnez baliatuz "Bidasoako Txaranga"ko partaide gazteek graba-tu dituztenak.

Orixek itzulitako "Tormes-ko itsu-mutila" berrargitara-tua.— Nikolas Ormaetxea "Orixek" itzuli eta 1929an argitaratu zuen egile ezezaguneko "El Lazarillo de Tormes" hau. Orain Lauro ikastolak berrargitara eman du Angel Zelaiek prestatu duen edizio hau. Bizkaierara itzuli zuen Orixek lan hau, eta alde horretatik zaindu du Zelaiek edizioa, ortografia ere ikuituz. Egilea ezagutzeko hainbeste arazo eta buruhauste ematen duen literatur lan hau bi hizkuntzetan eskeini dute argitaratzaileek euskaraz eta gaztelaraz. Euskarazko testoaren azpian edizio prestatzaileak zenbait ohar eta argigarri ezarri dizkio, eta bai eta hasieran hitzaurrea, bertan edizioa prestatzerakoan izandako arazo berri ematen duelarik. Destraderen etxeraino.

Hemeretzi bertsolari Zaldibian hogeitabost urtez beherako

Aristorenak irabazi zuen aurtengo Bertsolari Gazteen Txapelketa

Goiz partetik honoko hauek aritu ziren: Aitor Sarasua, Jon Sarasua Oiarzabal, Sorozabal, Daniel Goikolea, Altzo-Txiki, Arantzazu Loidi, Urretabizkaia, Izeta Lasa, Eizmendi, Izazelaia, Egileor semea, Eguren, Euskitze, Zeberio 11a. Loidisaletxe, Iñurrategi eta Aristorena.

Arratsaldeko saiorako zortzi izan ziren aukeratuak, nahiz eta puntu gutxiren aldearekin bat baino gehiago gelditu atzean. Hauek klasifikatu ziren: Loidisaletxe, Sorozabal, Izeta, Jon Sarasua, Aristorena, Zeberio 11a. Arantzazu Loidi, eta Euskitze.

Aurreneko laurak, diferentzia txikiz

Goizez egin zuten lana labu-

Martxoaren 10ean ospatu zen Zaldibiko V. Txapelketa, non hogeitabost urtez beherako hemeretzi bertsolari gaztek parte hartu bait zuten. Epai-mahaia orain arte txapeldun izan direnek osatzen zuten: Andoni Egaña, Peñagarikano, Mendizabal eta Rufino Iraolak.

rra izan arren, nahiko luze joan zen. Lehengo ofizioka hiruna bertso, ondoren bina puntu eta gai bat bertso pare bat botatzeko. Arratsaldez berriz, agur banaren ondotik, ofizioka hiruna bertso zortziko nagusian, bina bertso zortziko txikian, eta kartzelako gaia. Kartzelako

gaian hiru lan egin behar zituen bakoitzak. Lehengo puntu honi erantzun: jarriko bazintuzte herriko Alkate... Ondoren lau oinak emanda bertsoa osatu. Oinak nahiko aluak ziren: hotz/hots, motz, hortz, eta zorrotz. Eta azkenik gai bat hiruna bertso nahi zuten doinu eta

neurrian erantzuteko: Itsasora zoaz sei hilabete pasatzera, eta emazteak hotsegiten dizu seme bat izan duela esanez.

Azkenik erabakia bertsotan eman zuten epai mahaiko gutziek, eta gaur egun zabaltzen ari den ohitura hau txalogarria dela iruditzen zait. Dena den esan beharra dago oso puntu gutxi-
ren barruan sartu zirela lehengo laurak: Lehengo saria Aristorenarentzat izan zen, bigarrena Euskitzerentzat, hirugarrena Jon Sarasuarentzat, eta tamalez hain saio ona eta erregularra egin zuen Loidisaletxerentzat ez zen saririk izan. Bertso onena bota zuen bertsolaria Izeta izan zen, eta herriari grazi gehiena egin zionaren saria Zeberio 11ak. jaso zuen.

ZALDUBI

Pablo Aristoren bertsoak

Pablo Aristorenak kartzelako gaian, sei hilabetetarako itsasora irten eta bere emazteak familia izan duela hotsegiten dionean botatako bertsoak:

Ogibidea daukat arrantza,
sarri askotan hain da lan latza,
nere tristurak itsas erdiko
haize horrek daramatza, (bis)
irten aurretik guk bagenduen
haurtxoaren esperantza,
orain aldatu zait antza,
berri horrekin kendu didazu
bihotz erdiko arantza. (bis)

Berri hoberik gaur ezin aipa,
gizon batentzat pozgarri baita,
nik zorionak zuri semetxo
eta emaztea baita, (baita)
langintza hontan etxetik urrun
baina ez neronek nahita,
biok zaituztet nik maita,
zu ikusi zai irriki biziz
hementxe daukazu aita. (bis)

Etxetik urrun zeinen tristeia,
baina heldu da hor albisteia,
ez nuen uste une hauetan
hain ederki iristeia, (bis)
gaur komeni da semea heldu
eta ederki haztea,
zorionak emaztea,
eman muxu bat ta aitan partez
eman zaiozu bestea. (bis).

Lapurdiko heavy metal talde honekin mintzatu ginen

«Killers» taldeak apirilean kaleratuko du lehen diskoa

«Killers» taldean bost musikari aurkitzen ditugu: Patrik Le Calvez (kantari-a), Didier Deboffe (kitarra solo), Bruno Dolheguy (kitarra ritmika), Pierre Paul (basista zoroa) eta Michel Camiade (bateria). «Killers» izena hartu baino lehen, Bastida inguruan kokatua den talde horrek dantzaldiak animatzen zituen «Genocide» zenarekin. Izen aldaketa 1982an gertatu zen, dantzaldiak egiteak utzi zituztelarik rock kontzertuetara jotzeko. Haseran jende gutxi izan zuen horrelako heavy metal talde batengan esperantza, ordea geroak erakutsi du ideia ez zela hain txarra edo okerra izan. Erran dezagun ere taldearen presentazioa bururatzeko, kantuak Bruno Dolheguy idazten dituela frantsesez (Bastidako aldea piskat baino gehiago erdaldundua baita) eta Didier Deboffek musikak.

Apirilerako lehen diskoa kalean

Galdetu diegu, ondotik, kostaldean zein giroan murgiltzen ziren rock taldeak. Hard munduan talde gazte frango sortzen ari da, «Phantom Lord»,

Niko Etxart Zuberotarrak dantzaldietarako talde asko sortu zuen iparraldean 1974 urteaz geroztik. Euskaraz kantatzen zuten/duten taldeak. Baina, kostaldean erdaraz egiten duten musikararien taldeen mobida berezi bat dago, estilo diferentekin: rock, regge, new wave eta hard (heavy metal). Gaurkoan heavy metalero batzuekin gelditu gara, Arbonan La Polla Recordsen lehen partea betetzen zuen «Killers» (Hiltzaileak)ekoekin.

«Watts», «Darkness», «Pure Attack», «Baltique» adibidez etabar luze bat. Talde horiek ikusten ahal dira larunbat arratsetan edo igande arratsaldetan Angelun Partayre salan muntatzen diren kantaldi urrietan. Bestalde urtero, Radio Bayonne irrati aberatsak «Tremplin» delakoa antolatzen du estilo desberdinetako rock taldeen artean. 1984ean

«Killers»ek irabazi zuen tremplin hori. Lehiaketa horren alderik inportanteena haxe da: garraileak bere kantuekin kasetata bat grabatzeko ahal ardiesten duela, gero Bordeleko edo Pariseko diskaetxeei aurkezteko. «Killers»ekoei hori zaie gertatu...

Apirila hastean beraz «Killers» taldearen lehen diskoa agertuko da, Pariseko Marbela

etxeak sustaturik: «Fils de la haine» izenarekin. Benetako kreaioak ekarriko ditu diska horrek, publiko segituak aspalditik gogoz ezagutzen dituen arrakasta gehienekin: «assassin», «rosalind», «heavy metal» «sacrifice» eta bistan dena «fils de la haine». Beren estiloa daukate, zati lasterrak eta urriak nahasten dituztela. Hala ere «Accept» taldearen, «Metalica» eta «Judas Priest» taldeen influentziak senditzen dira. Ez dituzte bere influentzia horiek ezeztatzen...

Mugaz bestaldean kantatzeko asmoa

Orain hasiko da «Killers»ekoentzat kontzertuen balada. Jadanik otsailaren 18an «Telephone» taldearen lehen partea egin zuten Baionako Lauga salan. «Telephone» Frantziako rock talderik hoberana da. Egun hartako arratsaldeko bostetan baizik ez ziren abertituak izan, «ez genuen beraz panikatze zeko denborarik» erran ziguten «Killers»ekoei. Eta gogoratzen garenez «Telephone»k baino energia gehiago erakutsi zuten eszenan. Apirilean, bestalde, hiru lau zita daukate «Vulcain» Frantziako heavy metal taldearen (honek Frantzian diska zenbaki handiena saltzen du) sarrere musikala egin beharko dute Bordelen, Montaubanen eta Bagneres de Baigorren...

Nahiz eta «Barricada»ren aintzin solasa bete zuten Baionan, Laugan, AEKkoek antolatutako kantaldi memorabile batean, hegoaldeko taldeekin harreman guti daukate oraindik. Asmoa dute, noski, mugaz bestaldean kantatzeko.

Nor edo nork Killers talde sinpatiko eta energikoarekin kontaktuan jarri nahi baldin badu, hona utzi diguten zuzenbidea: Bruno Dohleguy, «Bideondoa» 64520 BARDOSE, telefonoa: (59) 560203.

Itxaro BORDA

Xenpelarren jaiotz

ondoko 150 urteak

bete ondoren

Gure lekuko ahantziak

Egia esan, eta alde askotatik batera, Xenpelarren ahotsa ez da alferrik entzun, eta isiltasunean iraungi. Horra hor, ehun urte beranduago, han hemenka zabaldurik, gazteek antolatu dituzten bertsolari eskola berriak. Ozta-ozta 35 urte urri txirotasunean bizitu ondoren, nekez espero zezakeen Xenpelarrek honenbestearainoko oihartzunik. Hau ere egia da.

Xenpelar, ordea, bere garaian lortu zuen arrakasta harriarriaren aldetik, bi karlistadaren arteko giroaren lekuko aparta da; hizkuntz balioak aparte utzita ere, ondoko urteetan beste bertsolariak gure herri xehearen lekuko bikainak izan diren bezalaxe.

Hil arte «jornalero»

Hots, askotan harritu izan nau ni, eta gaur ere harritzen, gure artean oso modan dagoen joera harriarri batek: alegia, Nikaraguako «campesino» en arazoak eta kondaira bihotzean iltzaturik daramatzaten batzuk, geronen baserritarrez, eta beren bozeramale jatorrak izan diren bertsolariak, guztiz hotz agertzea. Sandinistek gure baserritarren gorabehereaz gehiago balekete, eta areago kezkatuko balira, Nikaraguar baserritar arazoez baino, zer pentsatu behai genuke? Sandinisten aldeko

neure jarrera pertsonala berriro aitortuz ere, horra hor galdera bat.

Areago harritzen nau joera bitxi (eta erderomano ere bai oso maiz) horrek, halere, Xenpelarren kasoan; hau baserriko seme izanik, kaletartu egin baitzen. Beste bertsolari batzu beren garaiko baserritarren lekuko izan badira ere, zabalagoa da Xenpelarren mezua; gure errederiarra gazte denboran mendian «oteketan» ibili ondoren, hil arte egon baitzen gero fabrikari «jornalero».

Baserritar hutsaren lekuko bizia

Baina Xenpelarren sinbolikotasuna oraino ere handigoa da; «Senperelarre» baserria, azkeneko urteotan hustu eta zaharrakatu baino lehenago, hara joandako lau erdaldun familiak zirela medio, arrostu egin baitzen, eta euskararentzat mutu bihurtu.

Xenpelarrek, beraz, «Aizate»ko festa-bilera zatatzuak azaltzen dituenean, gainbehera hasia zen Euskal Herri baserritar hutsaren lekuko bizi agertzen zaigu. Gauza bertsua garai hartako erromeriak aipu dituenean, ia-ia gaurko diskotekaren pareko paratzen dizkigunean:

Aurten —eta zehazkiago orain dela bi hilabete— bete dira Xenpelarren jaiotz ondoko 150 urteak. Prantxixku Petriarena bertsolari famatua, lehenengo karlistada betean jaio zen; hain zuzen ere, karlistek kontrolatzen zuten gipuzkoar eskualdearen mugan bertan zegoen «Senperelarre» baserrian. Donostia eta Errederia herriak, artean, liberalen mendean zeuden. Eta Xenpelarrek, beraz, beste hamaika euskaldunek bezala, jaio ordukoxe entzun zituen oinaze garrasiak, gerra hotsak eta españatar militarren oinkadak.

«Neskatxe eder balientia artu nai baldin badezu, etorri zaitzez Oiarzun-a ta antxen billatuko dezu... kolore zuri gorri ederra franko badezu; San Estebanez da erromeriya, ikusi nai badituzu».

Edo-ta beste ohar honetan: «beti festara begiyak...»

... nun dira erromeriyak?»

Baina industri langilea izan zen Xenpelar:

«urte oietan jornaleruak ibili degun gustua».

Errederiako «fabrika aundiyan» urte luzetan barrena belatontzientzako «plugastel» izeneko belaki lodiaren prestakuntzan ehule gisa lanegin baitzuen. Baita krisia ezagutu ere:

«orain jornalak bajatu askori zaigu gertatu»

Edo oraindik ere zehazkiago:

«lengo diruak ariyo nondinai zarpa jariyo»... «len ogei, orain zortzi»...

Xenpelarrek babide zekien irakurtzen; ez, ordea, idazten. Euskaldun haien jakintzaren zabalera hortxe ageri da; baita esaera honetan ere:

«Txinako beltzetara obe dezu juan»

(Egia esan, aski da Louis J. Calvet soziolinguista irakurtzea, garai bertsuan eta jende eskolatuagoen artean,

Fraintzian ere «Arjeliako beltzak» aipatzen zirela ikasteko...)

Kaletarturik ere, liberalen kontrako «oponiyua» erakusten digu Xenpelarrek; eta honetan euskal nekazarien bozeramale agertzen zaigu:

«Liberalak diyote egoteko umill, lengo lege zarrikan ezutela nai ill; gu tontuak bagina, oiek beti abill».

Eta, elizaren eraginez, erabat eskuindar eta elizko:

«lengo legerikan nai ezipazuten galdu, jesuitak zertako kanpora bialdu?».

Baina 1868ko gertakarien aurrean, Espainiako erregina ofizialaren alde agertzen da; eta honetan «Karlos Setimo» prestatzen hasia zen karlista mogimendutik at:

«Erregina emendik bialdu ta sarri asunto bat digute askorentzat jarri».

Karlismoarekiko uzkurta-sun hori, Xenpelarren bakezaletasun borobilean agertzen da garbikienik:

«Jaunaren justizian obe da umildu; gerrari laga eta pakiari eldu».

Badirudi, hitz batez, zazpi urtetako lehenengo karlistadak oroitzen txarra utzi zuela gure herrian; ez baita batere harritzekoa:

«Ez naiz ni gerraren zale, baizik pakiaren alde».

Gure arbasoek erlijioan finkatzen bide zuten bakezale-tasun hori, bai. Baina fede gartsua baino, presio soziala agertzen da Xenpelarren bertsoetan:

«meza luzian egondu gera eziñ pasarik denbora»

Eta urtean behin konfesatu beharraz, zeharbidez bada ere, honetara mintzo baita:

«egunez askok ikusten gaitu,
guazen illunabarran!»...

Frantsesak begi okerretik nonbait

Garai hartako euskaldunen artean herri kontzientzia garbirik ez zegoela agertzen da nabarmen Xenpelarren bertsoetan. Irun-Altsasua burnibidearen eraikialdian (1858/1864) etorritako frantsesei buruz, honetara mintzo da:

«danak emen ditugu oraingo aldian burnizko bide traste oien aitzakian»

(Kontutan har, bidenabar, «burnizko bide» hori...) 1808 gertaeren oroitzapena bizirik zegoen gure jende xehearengan:

«oiek ateratzea gure erreñuti kostatzen zaigula uste det larruti».

Arrotz kutsu horrek frantsesak iristen ditu; baina ez españolak:

«jornalik aundienak frantsesak dauzkate, nunbait español danok tontotzat gauzkate»

Gainera, Xenpelarren ustez beti, frantsesak «eztira elizara juaten», han «mozkortzeko toki txarra delako». Eta alfer galantak dira:

«berak pikoarekin bañere ez asi»...

Juan Petirena Rekondo «Xenpelar»

Besteren ahoz bada ere, hortxe dago haiekiko gorrotoa:

«frantzesak baldin bada ito dedilla!».

Frantsesen jakzera bera bitxi bide zaio:

«Ezagunak dirade guziak trajean: lebita ta erlojua beti gorputzean, pantaloi lasaiak ta bizarra okotzean, beñere etzaie falta pipa bat ortzean».

Eta gauza bera hizkuntza-ren aldetik:

«oien linguajia ona da berentzat»

Frantses emakumeei buruz, askoz beranduago jasotako «leunkeri» uste berbera:

«emakume sobatuak frantsesakiñ oratuak»

Euskaltzale baina «irurac bat»

Xenpelar euskaltzale da; baina foralista eta «irurac bat» delakoaren mailakoa:

«Araba ta Bizkaiak legezko indarrak, Gipuzkoan ez gaude laguntzalle txarrak; ona iru probentzi kantabriatarrak, sostenitu ditzagun lengo fuero zarrak».

Edo-ta bertso famatu horretan:

«Gu gera iru probintzi, lengo legerik ez utzi; oieri firme eutsi, naiz anka bana autsi; jaioko dira berriyak, gu gera euskal erriyak!»

Xenpelarren inguruan, eta beste hamaika bertsolarirenean, A. Zabalak egin duen lan gaitza hor dago: hizkuntza harrobi harrigarri, soziologi-erakuskari bikain, ikertzaile gazteen zai. Sekulako hil ziren euskaldun zapaldu eta ukatu haien mezua hor dugu, zanpatutako herrien mendekua egin nahi duten aberkideen zai.

Aditu nahi duenak, entzun beza.

TXILLARDEGI

Nafarroako Bertsolari Txapelketak aurrera darrai

Hegoaldera pasata, Beran, giroa gorantz

Eguerdi aintzinetik hurbil duak ginen gu, orde, Bidasoak frexkatzen duen Bera herri pollitera. Goizeroko laino finak errezibitu gintuen, kurioso guri begira, herrian sumatu baitzuen zerbait berexi, eta horrek geldierazita edo, normalean ohi duen baino beranduago alde egin zuen paraje altuagoetara. Kanean barna bueltaxka bat egin ondotik Gure Txokoa Elkartek duen egoitza ezin goxoagora martxa, ardiak bordara gisan, Labiaga Ikastolako antolatzaile lagunek egokitu zutenarekin barrenak kontentatzen.

Bertsoz alaitu ziguten bertsolarien bazkari ederraren dijesio ariketa. Parte hartu behar zutenei beste batek esan bezala horrela komeni zitzaizen egitea «rodajea» gero beharko baitzuten.

Bortz t'erdia inguru izanen ziren Dionisio Mujika gai-jartzaileak, txapela buru gainean, hasiera eman zionean Nafarroako Bertsolarien Txapelketako hirugarren kanporaketa saioari. Zerenketetan ohi den bezala, honetan ere ordu erdia lehenago hastekoa zen, baina toreadoreek ez zuten, nonbait, presa haundiegirik plazaratzeko.

ten nahiko «korajea». Animoso ikusi genituen geroxeago mikrofonoak berendatu beharko zituzten kantariak. Giro zegoen mahai inguruan.

Txapelketako hirugarren emakumea

Aulki guziak beteta ipurdi banarekin, tamaina guzietako

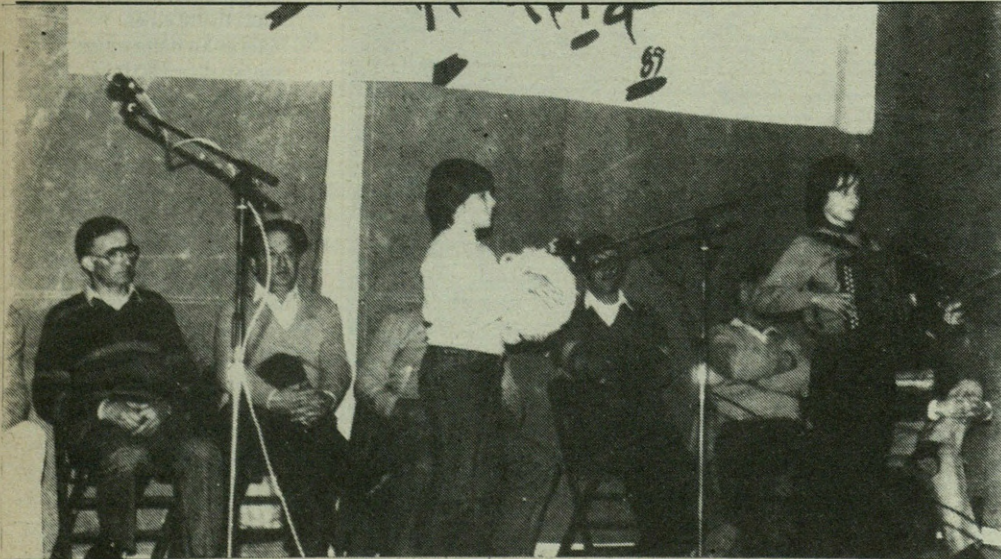
ipurdiak noski, eta jarrita haina jende xutik edo harrizko mailadiaz aulkitzat hartuta. Hirurehun lagunetatik goiti, marka ederra. Bertako eta ingurueta-koak (Iturendik Hondarribiarainoko bidasotarrak gehienbat), adin guztietakoak, eta gazte frango entzuleen artean.

Bi gaztetxo lasartear akordeoi eta panderoarekin, Ikastola eta Eskolak erabiltzen duten frontoi argitsuan, gure lur honetan hainbeste gustatzen den doinu bizia sorteraiz. Lehenengo bertsolaria, eta tabladora igo zitzaigun hirugarren neskatxa, Lesakako Tantarumairu ikastolako ikaslea izan zen. Bi bertso kantatu zuen ahots eztiz eta xuxen «Sinistu gero bertsoa dela gure hizkuntzaren ardatza». Txalo jendeak.

Gartzelakoen aintzinetik

Ez zuten bide luzeegirik egin behar izan bertsolarien Berara ailegatzeko: Moises Jaso Gaintzarrak Behobiatik, Jose Migel Argiñarena errazkindarrak Donostia ingurutik, Mihurak Larun azpiko Azkaiztik, Joxe Mari Fagoagak Iturendik, Bautista Madariagak Arantzatik, eta Luis Olaetxeak Lesakatik (herri berekoa, den Josetxo Yantziaren partez aritu zen hau).

Agur bana eskeini ziguten hasteko. Argiñarenak beren borondate ona agertuz «hoinbeste nola ez dugu egingo bertsolaritzak on badu», ta Mihurak sasimugaren arrazoigabekeria salatuz «auzo gisa agurtuko dut Berako herri maitea».

Hiru mutil koxkor zirela eta ea zer moduz zebiltzan eskolan, eman zioten gaitzat hiruna bertso kantatzeko Madariaga, Fagoaga eta Olaetxea hirukoteari. Bakoitxak adierazi zuen eskolaz zuen ikuspegia. Argiñarena, Mihura eta Jasok beren aldetik bertze galderarti erantzun behar izan zioten. Ea haien ustez ba ote zen gaurregun sorginik. Baietz eta nor izan zitezkeen erran ziguten, baina ez zitzaiola gehiegi inporta Jasori konparaziorako, ere bai.

Binaka ari behar ondoren. Madariagak baltsean loturik ari nahi zuen Argiñarena andre-gaiarekin, honek ez ordea. Zaharrak honelako intentzioak erakutsi zituen «ezkonduta gu biok ohean ondo dantzatuko gera», eta Joxe Migelek erantzun «zere moduko akerraren bat bilatu zazu Arantzan». Jaso ta Fagoagak tabernan egindako gastua zeinek ordaindu erabaki behar zuten. Mihura azkaindarrak berriz Olaetxea lesakarrak ekartzen zizkion astoei ilea mozten irabazten zuten dirua. Ariketa honetan ere hiruna bertsotako lana agindu zitzairen, eta honekin bukatu zen sasioaren lehendabiziko partea.

Bigarren partean

Gartzeleratu zituzten gero bertsolariak, eta banan banan askatu legeak agindu bezala. Denentzat froga berdina, bi puntu bertsoa zortziko txikian osatzeko, eta gai bat bi bertso kontatzeko doinu librean. Puntuak honako hauexek «hamaika alper haundik jaten du ogia», eta «dirua izaten da askoren ametsa». Gaia «Haurrik gabe gelditu da zure herria».

Puntuei dagokienez alde aunitzetara jo zuten bertsolariek, izan ere hasierek libertade hori eskaintzen baitzuten. Argiñarenak honelaxe egin zituen, hitzen baten gorabeheran:

«hamaika alper haundik jaten du ogia»
guk erein dugu eta
haientzat garia
gure bizitza hargatik
ez da hain guria
inpernura botata
askozaz hobia.

«dirua izaten da
askoren ametsa»
gutizi hori duenak

hauxe entzun beza
dirua eskuratuta
konzientzi eza
herri honen agonia
hola behar luza.

Gaiari berriz gehienek alde beretik heldu zioten. Euskal Herriaren etorkizun kezkarria aipatzen zuten, serio jarri zirelarik bertsoak osatzera-koan. Moises Jasok bere figura beltzaran sinpatikoarekin ordea bertze aldera hartu zuen gaia eta honelako zerbait erran zigun bi bertsotan «lana egiten ahaztu zaigu lehengo makinarekin, haurrik ekartzerikan ez dago arbola zaharrarekin» eta «.... zarrak biali nai gaituzte, gureak egin du eta gazteak hasi zaitezte». Gartzelako gaian egini-ko bertso hoberenak saria izaten du, Herriko Udaletxeak ematen duena, eta igandekoan Argiñarenarena izan zen epai-mahaikoen iritziz horretarako meritoak egin zituen. Honatx bota zituen bi bertsoak arestian aipatutako gaiari erantzunez:

(Doinua:

«Aita izena kanta beharra....»
Gure herri zar agurgarria

len zana guztion labe
une honetan era txarrean
benetan bizi gerade
len ziren haurrak bukatu dira
liluratxo honen jabe
hitz baterako gelditu gera
etorkizunik gabe
bizitzen jarrai edo hiltzea
guk zer ote dugu hobe.

Geran apurrak ez gara inolako modutara biltzen eta bilkurik ez dan tokian erreza da gaur amiltzen nere barrenak duen kezakakin ez da erreza trankiltzen baina kantatu nai detan arte horire zail da ixiltzen eta bizi nai duen herria sekula re ez da hiltzen.

Saioa bukatutik eta epai mahaikoe erabaki bitartean, jende artean zeuden zenbait bertsolarik saiotxoa egin zuten puntuka. Joxe Migel Argiñarenak kopa jasotzean bere eskerak agertu zituen bi bertsotan. Eta ondoren agurrak. Madariagak nolakoa den, hain berezkoa duen umore hori, ikusarazi zigun kopari buruz ari zela hone-lakabatu zuenean «... ez zait ongi irudit, kopa hutsa eman eta botila berak gelditu», jura-dokoe zuten botila bete opari

hobea zela kopa huts bat baino, alegia.

Azkeneko seirok, Erratzura

Honelaxe bukatu zen saioa gauak bere guardasola beltza irekitzearekin batera. Pausuz pausu ari da aurrerantz joaten Txapelketa, gero eta jende gehiago biltzen delarik, kolpez kolpe puzten den globoaren antzera, Leitzako finalean bere bolumenik haundiena hartuko duen globoa, ondoren bere osoan mantentzen saiatu beharko duguna.

Erratzura heldu den igandean, falta diren sei bertsolariek beren azterketa pasa dezaten. Oroit ditzagun haien izenak: J.F. Argiñarena, Bittor Elizagoien, Josetxo Yantzi, Laka, Martikorena, eta, milifarren baimenik lortzen badu, Euxebio Fagoaga. Saioak berak eskeiniko duenaz gain, ez ahantz bertan jakinen ditugula finalera pasako diren zortzien izenak. Herriz herri dabilta Nafarroako bertsolariak, euskararen mesede eta zenbaitek bere baitan duen hizkuntzarekin jostetan aritzeko bizioak eraginik, ea bazterrak kutsatzen diren!

KAPI

euskal kulturaz

Sabín

antzerkia

Noren esku konpetent-ziak?-- Diputazioak eta Gobernaren arteko konpetentzien arazo berri honekin gauza barregarriak gertatzen dira zenbaitetan; bestetan adarjotze larriak ere gertatzen badira ere. Nola hala, arazoa hor egoteak bai Diputazioei eta bai Gobernuari elkarri "bola" pasatuz ibiltzeko aukera ematen die. "U de Cuc" antzerki talde katalandarrari horrelako zerbait gertatu zitzaion: 1. Euskal Herriko antzerki taldeen haurrentzako erakusketa bat muntatzeko informazioa eta laguntza eskatu zioten Eusko Jaurlaritzari; 2. Eugenio Arocenak honela erantzun zien: "(...) no podemos sumarnos a dicha muestra ya que estas actividades son competencia de las Diputaciones Forales y podríamos interferir en sus programaciones"; 3. Arabako Diputazioak honela erantzun zien ondoren: "(...) He resuelto: manifestar al peticionario que no procede atender su solicitud, por ser acciones a desarrollar directamente entre Gobierno Vasco y la Generalitat de Cataluña"; 4. "Mostra" martxoan zehar egin zen eta ez omen zuten inondik laguntzarik jaso euskaldunengandik. 5. Komentarioak zeure kontu.

musika

Trikitilari onenak Txapelketa boikoteatzen ari.-- Dagoeneko martxan dago Trikitilarien Txapelketa, eta inon komentatua izan ez bada ere, bada detaile bat aipatzea komeni dena: zazpi edo zortzi trikitilari fama haundienekoek Txapelketa boikoteatzen ari dira. Ezaguna da trikitilari gazteak gero eta preparatuagoak etorri ohi direla honelako ekitaldietara eta betidanik konsakratutzat joak izan direnak haien atzetik geratzea oso litekeena litzateke. Horrexegatik gerta daiteke hemendik aurrera Trikitilarien Txapelketa kasik edukirik gabe geratzea.

"Elkar"ek rock talde berrien diskoak grabatuko.-- "Elkar" diskoetxeak grabazio-estudioa hartu eta disko andana produ-

TXU TXU MU TXU KA

zitzeko gogoia agertu zuenetik, asko izan omen ziren disko bat grabatzea eskatuz donostiar diskoetxeakoen-gana hurbildu zirenak. Hainbat hila-bete pentsatzen pasa ondoren, badirudi azkenean animatu direla eta uda alderako bi taldeen diskoekin estreinatuko direla. Oraindik ezin dugu esan zeintzu diren taldeak, baina aurrerantzean horren berri emango dizuegulakoan gaude.

liburuak

Gotzon Garate bere hurrengo nobela bukatzen ari.-- Gotzon Garate polizia giroko nobelak idazteari ekin zionetik, egin ditu honez gero genero horretako hiruzpalau. Orain eskuartean daukana ere ildo horretatik doa, eta bere izena "New York, New York". Gotzon Garatek New York hiri haundiarekiko daukan lilura kontatu izan du, eta nobela honetan ere lilura horrek kutsatzen du lehen hitzetik amaiera arte. Gainerakoan, ez dugu uste nobela honek askorik berrituko duenik Garateren nobelagintza, bere azken aldiko presu-postu beretan mantenduko delarik.

Mayi Pelotek zientzia fikziozko ipuin bilduma kale-ratuko.-- Mayi Pelot ezaguna da "Maiatz" aldizkarian agertarazi dituen lanengatik, batez ere zientzia fikzio inguruko literatur lanak. Ho-

rreraz gain "Gure Irratia"n ere gai horren inguruko irratsaioa kudeatzen du. Apirilera ko kaleratuko da bere lehen liburua, zientzia fikziozko ipuinez osatua "Maiatz" batasunaren eskutik, talde honek argitara ematen duen hirugarren liburua izango delarik Peloten hau, liburuaren izenburua "Biharko oroitzapenak" iradokorra da eta sei ipuin bilduko ditu, horien artean "Telelaberintoa" narrazio luzea "Maiatz"n agertutakoa. Beste bost ipuinen izenburuak hauek dira: "Miren", "Boga-boga", "Feed back", "Plist plast" eta "Harremana".

aldizkariak

"Elhuyar" bitan banatuko da.-- Bai, "Elhuyar" aldizkaria bitan banatuko da baina ez inongo eszizioaren ondorioz, Zientzi Talde horrek hartutako erabaki baten ondorioz baino. Izan ere, gauza jakina da "Elhuyar"en barruan gai askotariko artikulua agertu ohi direla, eta askotan bata bestearekin gehiegi pintatzen ez zutela. Hori dela eta, "Elhuyar" bakar-kaleratzea baino bi argitaratzeko asmoa dute: aldizkari bat zientzi dibulgazio gisa, eta beste bigarren bat artikulua zientifikoei dagokiekeena.

instituzioak

Kasik seguru presupositu-murrizketa haundiak izango direla.-- Gero eta zurrumurru sendoagoa ari da bihurtzen azken hilabeteotan Gasteizko gobernua kulturari dagozkion presu-postuak murriztuko direla dioena. Horrek hainbat sektoretan eta tokitan egoneza eta kezka sortzen ari da, baina batez ere beren barruko instantzia eta estamentuetan ari da sortzen kezka nagusia (governuko teknikoak. HABE, EITB...), bai bait dirudi presupostuen murrizketak maila guzti horiek ere zuzen-zuzen ikutuko lituzkeela. Egia esan, HABEren iazko presupostuetatik jaitsi daitekeen milioi mordoarekin posible litzateke presu-postu orokorrak murriztuz bestelako gauza eta sektorei babes haundiago bat ematea.

SASTRE

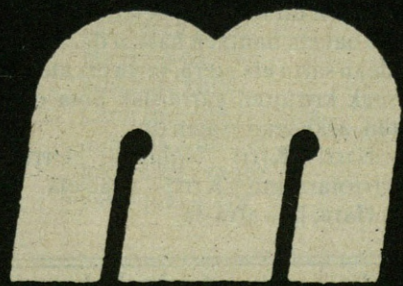
AUZMENDI

DONOSTIAKO ESTILOA

MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON

V E R G A R A, 1 - D O N O S T I A

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

BATZARRE

Duela gutxi Alemaniako Bonnen, Alemaniako optimisten eta pesimisten elkarteek, batzarre baterakoi bat egin omen zuten, zenbait arazo elkarrekin eztabaidatzeko, eta irtenbide bateratsuak eskeintzeko.

Munduak jasaten duen krisialdia kontutan harturik, optimisten elkarrearen ondorioa hau izan omen zen:

— Martxa honetan, kaka zaharra jango dugu.

Eta pesimistek erantsi:

— Baina iritsiko al zaigu guztiontzat?

OPORRETAN KE

Gabonetako oporralditik itzuli ondoren, lagun taldeko partaideak, beren oporrak kontatzen hasten dira.

— Hi non izan haiz?

— Baden-Badenen.

— Eta hi?

— Altzo-Altzon.

TRENEAN

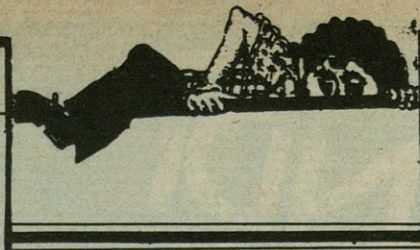
Ez dakit oroitu zaretan, baina garai bateko trenetako lehen eta bigarren klaseetako bagoietan esertzen ziren, parean ispilua bat izaten zen.

Nire aitona kontatzen zuen, behin batean, eta bere lagun batek lehenengo aldiz trena hartzen zuelarik, eseri eta aurrean ispilua ikusi zuenean zera pentsatu zuela:

— No! Nik aurpegi hori nonbait ikusi dut bada! Baina non arraio ikusi dut? Ezaguna egiten zait eta...

Bidai guztian, parean zuen aurpegiari buruz bueltak eman eta eman joan omen zen. Herriko estaziora iritsi zenean, trenetik jaitsi eta lurra zapaldu bezain laister ohiukatu omen zuen:

— Nekaben! Badakit nondik ezagutzen nuen nik aurpegi hura. Bizarregitik!.

LOROAK

Parisen, Notre-Dame inguruko plaza batetan igandero ospatzen dute hegaztixoen azoka. Era guztietako txoriak izaten dira, eta hoiien artean loroak.

Joan zen gure lagun bat, loro bat erosteko asmotan eta:

— Aizu! Esango al zenidake ze lora moeta saltzen dituzuen?

— Moeta guztietakoak baditugu, Europakoak, Afrikakoak, Amerikakoak, haundiak, txikiak, berdeak, gorriak, koloreanizdunak, arrak, emeak, e.a.

Lagunak, begiratzen ditu loroak, eta dendariak esan bezala kolore, tamaina eta klase guztietakoak ikusten zituen, baina denak beretsuak iruditzen zitzaizkion eta zera galdetu zion dendariari:

— Eta nola dakizu arrak edo emeak diren?

— Hori oso erreza da.

Hartzen du loro bat, betetzen du ur balde bat eta hantxen hasten da, loroa baldean sartu eta atera, sartu eta atera. Loroak kristoren garraisiak bota ondoren, azkenean esaten du:

— Krrr! Krrr! Nahikoa! Urrez potrrrotarraino —Krrr!— nago eta.

— Hara, hau arra da.

ORDAINDU NAHI EZ

Bermeon kontatu zidaten bazegoela emakume bat, harakinari diru dexente zor ziona. Arratsalde batetan, irteerarik gabeko kale hoietako batetan zegoen beste denda batetatik irtetzera koan harakinarekin topatu zen in-pentsan. Disimulatu beharra eta zera bururatu zitzaion:

— Arratsaldeon! Ordua esango al zenidake, mesedez!

Eta harakinak:

— Bada, ordaintzeko ordua duzu.

— Bada, nik uste dut, zure erlojua aurreratuta dabilela.

ASMATZAILEA

Otsailean, Miren eta biok lagun baten gomendatutako asmatzaile baten-gana abiatu ginen. Bilbora iritsi eta Corte Ingles inguruko ezkaratze batean irakurtzen dugu:

— Jose Etxeberria Doktore Asmatzailea.

Atezain automatikoaren botoia sakatu eta entzuten dugu:

— Nor da?

— Arraioa! Hauxe asmatzaile eska-sa!

«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

DENBORAPASA

Guztien artean 100: 123 - 45 - 67 89 100

Marraskiloarena: bi egun.

Esploradore egarrituak: lau gizon; hamar emakume eta sei haur.

Aita-semeak musean

Doinua: «Itsua eta sastrea»

Xabier MUJICA CASARES

A.— Adinean sartuak
pausoak neurtuz
badakigu bizitzen
zuhur eta kontuz
Eskuetan tantoak
nahiz ditudan erruz
ea zuk zer diozun
nere aldetik mus.

S.— Zoriontsu naiteke
soilik arriskuan
bizi bete-betea
dagoen lekuan.
Mus ezin emango dut
oraingo eskuan
atzeratu gabe has
gaitezen jokuan.

A.— Gogo eta odola
aski ez baitdira
zuhur aritzekotan
aitari begira.
Karta eskasez zatoz
borroka erdira
hobeak ditut eta
enbido haundira.

S.— Zertaz behar didazu
beti zerbait esan
egin ez zenuena
nik ikas dezadan.
Enbido bota duzu
aurreneko txandan,
gerorako zai nago
tantoa eraman.

A.— Aitaren esanari
egiozu kaso
pazientzia konpontzen
da zenbait arazo.
Irabaziko dizut
joanaz pauso pauso
txiki txarra dut eta
honetara pasoa.

S.— Sarri paso egiten
ohiturikan zaude
arazoen aurrean
borrokatu gabe.
Nik zortzi bota eta
zuk «hartzazu seme»
orain artean behintzat
berdindurik gaude.

A.— Munduan jokatzeko
sutsu eta oldar
ba ote dadukazu
uste hainbat indar.
Atzeratuko zara
oraingoan azkar
osatu badituzu
paretara hamar.

S.— Zuk ez pentsatu arren
semeak badaki
bizi arazoetan
moldatzen ederki.
Ez nauzu beldurtuko
mintzatuz ozenki,
osatu ditut eta
hamarrak eduki.

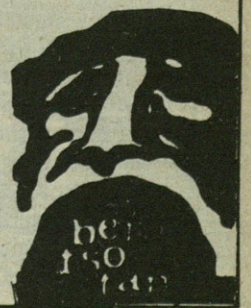
A.— Ausartegia zara
gaztearen gaztez
eta gerta daiteke
hori zure kaltez.
Gaur musean zabilta
nahikoa aldrebes
jokura hiru tanto
zuk eduki ezetz.

S.— Ausarta nauzu bainan
ez ausartegia,
biziari nahi diot
eman aurpegia.
Hiru tanto trabesa
ez da gehiegia
eta eusteko aski
hogeitamabia.

A.— Errege, bi zaldiko
laugarren xota,
zure kartak atera
ni lasai nagota.
Hamaseiren bat tanto
honetan jasota
bertan utziko zaitut
ia-ia jota.

S.— Bi errege baditut
eta hemen daude,
pareak jasotzeko
bada aski lege.
Beste biak bi seiko
honak hauek ere
joku honetan behintzat
semea errege.

***Bertso hauek «Muslari»
lemapean aurkeztu ziren
ARGIA Bertso Paper
Lehiaketara.***

MARTXA REALA BEGOÑAN

60 KO hamarkadan, Mezerdikoa, Martxa Reala organoz jotzen zen gure herriko Parrokian Udalbatza Mezatarara joaten zen ba-koitzean eta garai haietan sarri samar joaten zen. Esan beharrik ere ez dago, jendeak jasaten zuen barneko mina zenbaterainokoa zen! Batzu-batzuk egun jakin samar horietan Eliza hartara ez joaterainokoa.

Behin batean, jo ohi zuena joan ez zelako edo..., beste inork ez zuen jo nahi izan eta orduko Alkate Jak kargu hartu bide zion Bikario J.ari. Honek berriz, zera erantzun zion: «Orain arte jo egin da, hemendik aurrera ez da joko». Eta arrazoiak eman bide zizkion, Joan XXIII. Aita Santuak Mezerdia isiltasunean pasatzeko emanberri zituen arauak gogora eraziz.

ALKATE J.ari izugarrizkoa iruditu bide zitzaion hura eta honelamoduzko akordioa harturik izan behar zen Udala: «Aktan ager dadila, Martxa Reala jotzen ez den bitartean, Udalbatza ez dela Mezatarara Gorporazioan joango». Egia da harez geroztik Eliza oso gutxitan zapaldu zutela Gorporazioan, baina ezinbestekotzat zituzten egunetan, joan egiten ziren halere eta herriko musika-banda berekin eramanez, Eliz Atarian jotzen zuten Mezerdikoa ateak parez-pare zabaldu ondoren. Herritarrek, orduan eta amorru biziagoa zuten horrela koetan.

MURUMENDI

Batikano II.aren ildotik, Elizatik politika-kutsu oro uxatzeko joera nabaritu zen eta garai hartan arrazoi gisa erabili ere bai «ohitura-mota» horiek baztertzeko.

GEROAGO, eta agian beste musika-mota batzu («Agur Jaunak» gehienetan) jotzea proposatzean (mendiko erromerietan etab.) kontrako eritzia ematen zuten beti Elizgizonek eta ez hainbat doinu horrengatik (Eliz doinu eta kanta gehiago den arren), baizik eta euskal kutsuarengatik eta euskal kutsuko oro ere «politika» zenez, uxatu beharra sentitzen zutelako. Hori dela eta, nik neuk behintzat, inon eta inoiz ez dut entzun adibidez «Eusko Abendaren Ereserkija» jot-

zen (Elizan eta organoz elizkizun barruan). Are gutxiago «Eusko Gudariak Gara» edo kidekorik. Besterik da herritarrek bapatean kantatu izana.

Eta hori objektiboki harturik ongi iruditzen zait (ezer ez jotzea), baldin eta Elizan, Apezpikuek eta bestek esan ohi duten bezala, diferentziak alde batera utzi behar badira. Baina edozein euskal doinu ere, eta areago «Ereserkija», «politikotzat» eman diguten beraiek, hara non datozkigun orain Begoñako Baselizan Ot-sailaren 20an ospatutako Hileta-Elizkizunean sarrera-irteeretan Martxa Reala organoz jota onartuz. Noski, Erregina eta Espainiako Militarrak han zeuden, nahiz eta hegazkin-istripuan hildakoen familiar-tekoentzat leku-aukerarik ez egon. Beste batzu ere egoten dira Elizetan beste ospakizun batzutan, baina orduan «politika» dena, orain aldiz «otoitz» bihurtu da, bertan zeuden eta telebistaz entzun ahal izan genuen abertzale guztiok inoiz baino gehiago erasoz.

NON zaudete edo zer dagizue Larrea eta Uriarte nahiz beste Apezpiku Jaun Ahaltzuok? Nongo Apezpiku zarete eta nori zerbitzen diozue? 60. hamarkadako dotrina, aldatu egin al da? Ala zuek aldatu zarete? Nork sinetsi behar dizue gero zuen predikua? Adibidez, argitaratu berri duen Pastoral? Noiz arraio osatu behar duzue Euskal Eliza?

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GUIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA